

Univerzita Palackého v Olomouci

Filozofická fakulta

Katedra psychologie

**SOUVISLOST MEZI VZTAHY V PRIMÁRNÍ
RODINĚ A HOROLEZECTVÍM
- PŘÍPADOVÁ STUDIE**

CONSEQUENCES BETWEEN RELATIONSHIPS IN PRIMARY
FAMILY AND MOUNTAINEERING
- CASE STUDY

Bakalářská diplomová práce

Autor: Šárka Urbanová

Vedoucí práce: PhDr. Martina Fülepová

Olomouc

2014

Prohlášení

Místopřísežně prohlašuji, že jsem bakalářskou/magisterskou diplomovou práci na téma:
Souvislost mezi vztahy v primární rodině a horolezectvím vypracoval(a) samostatně pod
odborným dohledem vedoucího diplomové práce a uvedl/a jsem všechny použité podklady
a literaturu.

Vdne Podpis

V první řadě bych ráda poděkovala PhDr. Martině Fülepové za odborné a laskavé vedení mé práce. Jsem velice vděčná za její ochotu a cenné rady a připomínky, kterými přispěla k vypracování této práce. Dále chci poděkovat své rodině, svému přítelovi a jeho rodině a svým přátelům za důvěru, podporu a pomoc v těžkých chvílích. V neposlední řadě děkuji také všem účastníkům výzkumu za jejich ochotu a otevřenost.

OBSAH

ÚVOD.....	5
1. RODINA	6
1.1 Primární rodina.....	6
1.2 Funkční rodiny	7
1.3 Nefunkční rodiny.....	8
1.4 Rodina v současné době:.....	8
2. DOSPÍVÁNÍ	10
2.1 Dospívající synové a matky	11
2.2 Dospívající synové a otcové	11
3. IDENTIFIKACE A INICIACE.....	13
3.1 Identifikace syna s matkou.....	13
3.2 Identifikace syna s otcem.....	14
3.3 Iniciační rituály	15
3.4 Iniace a riziko	16
4.1 HOROLEZECTVÍ.....	18
4.1 Horolezectví a riziko	19
4.2 Stres, katecholaminy a pohybová aktivita	19
4.3 Závislost na sportu.....	20
4.4 Další biologické a psychologické aspekty horolezectví:	21
4.5 Osobnost horolezce	23
5. VZTAHY OTEC-SYN A HOROLEZECTVÍ.....	25

6. VÝZKUMNÉ CÍLE:	29
6.1 Výzkumné otázky:.....	29
7. APLIKOVANÁ METODIKA	30
7.1 Design výzkumu:.....	30
7.2 Metody získávání dat:.....	30
7.3 Metody zpracování a analýzy dat:.....	31
8. ETIKA VÝZKUMU.....	32
9. VÝZKUMNÝ SOUBOR.....	32
9.1 Výběr souboru respondentů:	32
9.2 Popis souboru respondentů:	33
10. POPIS A ANALÝZA DAT	35
10.1 Karel	35
10.2 Jarda.....	39
10.3 Ondřej	43
10.4 Aleš.....	46
10.5 Přehled analýzy dat:.....	50
10.6 Odpovědi na výzkumné otázky	59
10.7 Shrnutí vzniklé teorie.....	60
11. DISKUZE:	62
12. ZÁVĚRY:	65
SOUHRN	66
Seznam použitých zdrojů a literatury.....	68
Seznam příloh	70

ÚVOD

V této práci se budeme zabývat možnou souvislostí mezi vztahy v primární rodině a horolezectvím.

Inspirací k tomuto tématu bylo setkání se s hypotézou odborníka, že muži, kteří se intenzivně věnují horolezectví, mají určitým způsobem nevyřešený vztah s otcem. Tato myšlenka nám připadala velmi kontroverzní, a proto jsme se rozhodli prozkoumat oblast horolezectví a rodinných vztahů podrobněji v kontextu celé primární rodiny, období dospívání a veškerých motivů a průvodních jevů souvisejících s horolezeckou aktivitou.

Snažíme se tedy nalézt příčiny a motivy, které vedou muže k vyvíjení horolezecké činnosti a odhalit jejich případnou souvislost se vztahy v primární rodině. Právě tyto vztahy totiž ovlivňují jedincův život ještě dlouho poté, co rodinu opustí, protože na něho působily v období utváření jeho vlastní identity, k jejímuž přijetí je zapotřebí identifikace s matkou i otcem a následná iniciace, při níž dochází k potvrzení vstupu do světa mužů na základě absolvování určité zkoušky dospělosti, která je poté stvrzena a přijata komunitou, ve které jedinec žije.

V tradičních společnostech je hranice mezi dětstvím a dospělostí jasně ohraničena přechodovými rituály či iniciačními obřady, po jejichž absolvování je chlapec prohlášen za dospělého muže, a tuto roli tak zodpovědně přijímá. V naší společnosti se však s takovýmito obřady ani rituály nese-
tkáváme, a proto muži často usilují o potvrzení vlastní dospělosti sami prostřednictvím nejrůznějších aktivit, které zahrnují prvky dobrodružství a rizika a mezi něž spadá i horolezecká aktivita.

Horolezectví nepředstavuje pouze sportovní aktivitu, ale také životní styl, který jeho provozovatelům přináší pocity svobody, sepětí s přírodou, poznání i prověření vlastních schopností. Jako každá sportovní aktivita, při které dochází k uvolňování endorfinů a dopaminu do krve, i horolezectví je spjato se závislostí na sportu, která, stejně jako ostatní formy závislostního chování, může být rovněž podmiňována vztahy v primární rodině.

TEORETICKÁ ČÁST

1. RODINA

Rodina je dle Nakonečného (1999) definována jako „*charakteristická primární skupina, která je sociologicky charakterizována jako společenská instituce tvořící důležitý "stavební kámen" lidské společnosti*“ (Nakonečný, 1999, 242)..

1.1 Primární rodina

Vzhledem k tomu, že se v této práci zaměřujeme na souvislost rodinných vztahů a jejich případný vliv na rozhodnutí syna věnovat se horolezectví, pojednáváme o vztazích v rodině primární.

Primární (často též nukleární, tradiční) rodinou rozumíme manželský pár s dětmi (Nakonečný, 1999).

Dle Buhlerové (in Nakonečný, 1999) je rodina „přirozenou skupinou“, jelikož se jedná o přirozené soužití muže a ženy toužících po dětech, případně děti majících, což prokazuje její biologické kořeny.

„*Integrujícím faktorem rodinného života je především láska mezi členy rodiny*“ (Nakonečný, 1999, 242). Leifer (2004) dále zdůrazňuje, že vztahy mezi členy v rodině ovlivňují růst a vývoj dítěte ze všeho nejvíce.

Primární rodina představuje prostředí, které dítě silně ovlivňuje na celý život (Venglářová, 2008) a je významným faktorem působícím na jeho budoucí pojetí vlastní dospělosti, zejména prostřednictvím zkušenosti s chováním dospělých. Aniž by si toho byli vědomi, ovlivňují chování dospělých důležité vzory, které poznali v dětství (Vágnerová, 2007). Prvními takovými vzory jsou rodiče stejného pohlaví, tedy otec pro syna a matka pro dceru. Je-li rodinné soužití dobré a funkční, dojde ke ztotožnění s rodičem stejného pohlaví (Venglářová, 2008).

1.2 Funkční rodiny

Langmeier a Krejčířová (2006) popisují čtyři základní funkce rodiny, kterými jsou funkce reprodukční, hospodářská, emocionální a socializační. Reprodukční funkce představuje obecné pojetí rodiny coby základní jednotky plození nové generace. Hospodářskou funkcí rozumíme určité hospodaření, vedení domácnosti a výrobu. V dnešní době sice rodina představuje zejména jednotku spotřební, avšak některé výrobní prvky rodiny zůstávají zachovány. Funkce emocionální zdůrazňuje rovnoměrné poskytování emočního uspokojení členům rodiny a socializační funkcí je uvádění potomků do společnosti, předávání jim základních způsobů společenského fungování, učení chování ve společnosti a osvojování sociálních rolí. Nakonečný (1999) tvrdí, že jednou z nejdůležitějších funkcí rodiny je primární socializace dítěte. Matoušek (2003) také upozorňuje na to, že funkcí rodiny není pouze reprodukce jedince, ale i následné zprostředkování jeho zařazení do společnosti. Vágnerová (2012) toto tvrzení doplňuje o názor, že rodina spolutvoří základní postoj dítěte ke světu a ovlivňuje též míru jeho otevřenosti, důvěry a sebedůvěry, na které závisí zejména jeho uplatnění ve společnosti, a proto je velmi důležité, aby jedinec ve své rodině nacházel oporu a mohl se s ní ztotožnit a přitom si ve světě budoval svou vlastní pozici.

Funkčními rodinami rozumíme tedy takové, které splňují všechny výše uvedené funkce rodiny.

Rodinné fungování je zjišťováno a diagnosticky posuzováno z hlediska rodinné dynamiky, tedy způsobu rodinné interakce a komunikace a praktického chování mezi jednotlivými členy, dále z hlediska rodinné struktury, která je tvořena skladbou, postoji a rolmi a vzájemným postavením jednotlivých členů rodiny a zároveň citovými vazbami, dělbou moci rodinnými pravidly. Posledním hlediskem pro posouzení fungování rodiny je rodinný vývoj posuzovaný dle změn rodinných vztahů a interakcí v průběhu existence rodiny na základě přizpůsobování se potřebám jednotlivých členů a rodinného celku (Balcar, 2012).

1.3 Nefunkční rodiny

Jestliže rodina některé své funkce neplní, případně je plní nedokonale, hovoříme o rodině nefunkční, problémové, dysfunkční (Lengmeier, 2006). Přirozené funkce rodiny mohou být narušovány různými konflikty, problémy, překážkami, a nedostatky, se kterými se členové rodiny musí každodenně vyrovnávat, čímž dochází k narušení výše zmiňovaných funkcí rodiny a z nich plynoucího uspokojení potřeb jejích členů (Balcar, 2012).

Ve většině případů se jedná o rodiny, které neposkytují zázemí pro optimální fyzické, duševní a emocionální zdraví dětí, což nemusí nutně znamenat pouze to, že se rodiče o své děti nestarají nebo je nemají rádi, často pouze nevědí, kterým směrem vyvíjet své úsilí a interakci, případně se jedná o rodinu, kde je nepřítomen jeden z rodičů (Leifer, 2004).

Matoušek (2003) říká, že *„stálá přítomnost vysoce citově angažovaných rodičů je dnes považována za nepostradatelnou podmínku zdravého duševního i tělesného vývoje dítěte“* (Matoušek, 2003, 9) a uvádí, že úplné rodiny v naší společnosti tvoří pouze jednu třetinu rodin a pouze pětinu domácností. Zbylé dvě třetiny tedy představují rodiny neúplné, smíšené či jiné typy rodin. Dobson (2003) přitom upozorňuje na to, že jednou z hlavních hrozeb pro dnešní generaci chlapců je právě rozpad rodiny.

1.4 Rodina v současné době:

Z Tiskové zprávy Českého Statistického úřadu vydané 7.března 2013 víme, že v úplných rodinách vyrůstá 1,4 mil závislých dětí, což čítá 1,6 dítěte na jednu rodinu. Neúplné rodiny, tedy rodiny s jedním rodičem, jsou v jednaosmdesáti procentech tvořeny matkami s dětmi. *„V neúplných rodinách žije 400 tis. závislých dětí, tedy zhruba 22 % všech závislých dětí“* (Český statistický úřad, 2013).

Jednou z příčin existence neúplných rodin by mohla být krize v rodině muže, který je velmi úspěšný ve své profesi, avšak v rodině bývá přítomen jen málo kdy. Tito muži si často pořizují milenky, což může být mnohdy příčinou k rozvodu (Matoušek, 2003). Další problém a hrozbu pro současné rodiny jsou konflikty způsobené tím, že žena dosáhne lepšího pracovního a s ním i finančního a společenského postavení než její muž, což je

v rozporu s tradičním patriarchálním modelem rodiny. Taktéž společné podnikání partnerů, které vyvolává spleť rodinných a pracovních konfliktů, může být hrozbou pro existenci rodiny, stejně tak jako profesní vytíženost obou rodičů, z nichž ani jeden se tak nezvládá věnovat výchově dětí a péči o ně (Matoušek, 2003). Je tedy zřejmé, že dnešní krize rodiny souvisí s krizemi ženské a mužské role. To potvrzuje i Vágnerová (2007), která uvádí, že v posledních letech došlo k výraznému vyrovnání genderových standardů. Na ženy jsou neustále kladeny vyšší nároky v oblasti sjednocení role matky a pracující ženy, zatímco muži jsou, jak jsme naznačili výše, vystavováni vysokému tlaku z hlediska výkonu (Janošová, 2008). Kučera (2000) přisuzuje krize v rodině změnám poměrů v důsledku pádu komunistické vlády. Těmito změnami máme na mysli rozvoj podnikání, cestování a studia středních a vysokých škol, které je nyní umožněno více lidem, než tomu bylo před rokem 89. Došlo též k nárůstu cen a omezení sociálních dávek. To vše představuje významné faktory pro oddálení vstupu do manželství a následné založení rodiny, jelikož mladí lidé touží studovat, cestovat a následně rozvíjet kariéru, aby byli ve chvíli zakládání rodiny dostatečně finančně zajištěni (Kučera, 2000).

2. DOSPÍVÁNÍ

V této kapitole se budeme zabývat obdobím dospívání, které je pro tuto práci klíčové tím, že během něho dochází k hledání a formování identity dospívajícího, které je silně ovlivněno vztahy v primární rodině, jelikož rodiče představují objekty, s nimiž se jedinec musí nejprve identifikovat, aby se od nich mohl následně separovat a dosáhnout tak jimi uznané dospělosti. V případě narušení těchto procesů může docházet k nejrozumnějším nevědomým tendencím potvrzovat vlastní dospělost prostřednictvím rizikového chování.

Obdobím dospívání rozumíme přechodné období mezi dětstvím a dospělostí, konkrétně mezi desátým a dvacátým rokem. V průběhu této dekády dochází jak ke změnám fyzickým, tak ke komplexní přeměně osobnosti. Tyto změny jsou podmíněny biologicky a dále podmiňovány interakcí s psychickými a sociálními faktory. Úkolem vývojového období dospívání je zvládnout vlastní proměnu, dosáhnout přijatelného postavení ve společnosti a vytvořit si zralejší formu vlastní identity. Dochází tedy k procesu autonomizace, kdy se dospívající jedinci touží zbavit kontroly a činit vlastní rozhodnutí, avšak zároveň potřebují rodičovskou oporu udržující rovnovážný stav mezi připoutáním a postupným osamostatňováním (Vágnerová, 2012).

Vágnerová (2012) rozděluje období dospívání na dvě části, kterými jsou raná a pozdní adolescence. Raná adolescence nebo též pubescence trvá přibližně do patnácti let, konkrétně do dosažení pohlavní zralosti. Mimo tělesných změn se pubescence vyznačuje potřebou zastupovat přijatelnou pozici ve světě, kterou si však dospívající musí nějakým způsobem zasloužit či vydobýt. Po dosažení této pozice dochází k potvrzení určité jistoty, což je nejlepším základem pro následné hledání a rozvoj identity. K tomu dochází v období pozdní adolescence, kdy dochází ke komplexnější psychosociální proměně. V rámci hledání a stvrzování vlastní identity mladiství často různě experimentují, které chování je užitečné pro vymezení sebe samého. Takové chování může být též riskantní.

Celé období dospívání zahrnuje tři z Eriksonových osmi stadií vývoje osobnosti. Zhruba do dvanácti let se jedinec nachází ve čtvrté vývojové fázi nazvané snaživost proti méněcennosti. Jedná se o období, kdy dítě usiluje o úspěch, který v něm vyvolává radost a dodává mu pocit vnitřní kompetence, zatímco neúspěch zapříčiňuje přesvědčení o vlastní méněcennosti. Stádium páté, které převažuje v dospívání, představuje identita proti zmate-

ní rolí. To je období, během něhož si mladý člověk tvoří ucelenou představu o sobě samém, tedy identitu ega, jež mu poskytuje shodu mezi jeho sebepojetím a tím, jak jej vnímají druzí. Poslední fázi, kterou dospívající jedinec prochází, Erikson popisuje jako konflikt mezi intimitou a izolací. Intimita je považována za zdravé pojetí sebe i partnera bez obav o ztrátu vlastní identity. „*Proces intimacy může člověku pomoci vyjasnit si svou vlastní identitu prostřednictvím identifikace s druhým člověkem*“ (Drapela, 1997, 70). Ve vývojovém procesu se Erikson nejvíce zabývá utvářením osobní identity a je přesvědčen o tom, že rituály dospívání jsou účinnými nástroji k potvrzení dosažení identity a integrace ego (Drapela, 1997).

2.1 Dospívající synové a matky

Steve Biddulph (2006) tvrdí, že prvních šest let života jsou synové fixováni hlavně na matku, která je uklidňuje a dodává jim pocit bezpečí. Otcové hrají během této etapy o něco méně důležitou, rozhodně však nezanedbatelnou, roli.

Během dospívání bývá vztah k matce charakteristický zejména odmítáním její nadměrné péče, dávání rad, kontrolování a pod. Přesto ale zůstává pro pubescenta nejvýznamnější osobou a zdrojem sociální podpory. Je nezbytné, aby se uvolnila vazba mezi matkou a synem, čímž je usnadněn fungování vztahu otce a syna (Vágnerová, 2012). Dále Vágnerová (2012) dodává, že silná citová vazba k matce a nemožnost odpoutání se od ní, mohou být zdrojem revolty, která se stane prostředkem násilnějšího odtržení.

2.2 Dospívající synové a otcové

V období základní školy jsou důležití oba rodiče, kteří synovi poskytují podporu a pomoc, ale „*z citového hlediska je v této době významnější otec*“ (Biddulph, 2006, 21), od něhož se syn ochotně učí, naslouchá mu a věnuje mu více pozornosti.

Chlapec se začíná chtít učit, jak být mužem, a proto touží trávit s otcem více času, nabývat nových schopností a dovedností. Biddulph považuje období mezi šestým a čtrnáctým rokem za klíčové pro vliv otce na syna a tvrdí, že pokud se otec v tomto období nedosta-

tečně účastní rodinného života, ať již fyzicky či emocionálně, nevyhnutelně tak poškozuje svého syna (Biddulph, 2006). V mladším a středním školním věku totiž dochází k identifikaci s rodičem stejného pohlaví (Janošová, 2008). Tématem identifikace se budeme podrobněji zabývat v následující kapitole.

Zhruba v sedmé třídě základní školy ubývá společenského kontaktu rodičů a dětí, chlapci v této době přestávají být sdílní. Má se za to, že úbytek společných zájmů je znatelnější u otců a synů, jejichž vztah tak získává symbolický rozměr. Chlapec potřebuje cítit, že otec mu bude v případě potřeby stále nablízku (Janošová, 2008). Dle Biddulpha (2009) se jedná o poslední vývojovou fázi, kdy ve čtrnácti letech ustupují rodiče do pozadí a syn potřebuje, aby se jej ujal další dospělý muž, který by mu byl průvodcem na cestě dospívání, aby si chlapec nemusel svou identitu dotvářet ve skupině vrstevníků, kteří stejně jako on pouze hledají způsob, jak dospět, což může mít za důsledek, že tito chlapci nikdy skutečně nedospějí.

3. IDENTIFIKACE A INICIACE

V předcházející kapitole jsme nastínili, jak vypadají vazby dospívajícího chlapce na jeho rodiče. Nyní se zaměříme na proces dospění jako takový a k němu potřebné procesy identifikace s rodiči a následné separace od nich, umožňující tvorbu vlastní identity.

„Identifikace je psychologický proces, jehož prostřednictvím subjekt asimiluje určitý aspekt, rys, atribut druhého, a zcela nebo částečně se podle tohoto modelu mění“ (Corneau, 2012, 21). Aby mohl být člověk ve shodě sám se sebou, musí být ve shodě ještě s někým. To učiní tak, že si vybere někoho druhého, koho bude imitovat. K plnohodnotnému rozvoji v muže musí být chlapec schopen identifikace s matkou i otcem (Corneau, 2012). Potřeba identifikace s rodiči je ovlivňována dvěma faktory. Prvním z nich je faktor atraktivity vzoru pro dítě, druhým pak faktor blízkého citového vztahu dítěte a identifikačního vzor (Janošová, 2008).

3.1 Identifikace syna s matkou

Pokud jde o matku a syna, který se v období dospívání snaží spíše vymanit ze závislosti na ní, dochází zde procesu separace od matky (Chvála, Trapková, 2004). S touto událostí se setkáváme nejčastěji kolem chlapcových dvanácti let a jedná se o trvalé ukončení symbiózy s ženským světem. Přichází tedy proces identifikace s otcem, jehož svět je teď pro syna tolik lákavý.

Matky často tíhnou k tomu, aby své syny nadále opečovávaly a zdržovaly je před odchodem do „světa mužů“ (Chvála, Trapková, 2004). Je však nezbytné, aby se vazba matka-syn uvolnila a usnadnila tak fungování ve vztahu otec-syn. Dospívající syn se potřebuje od matky odpoutat, aby si potvrdil svou mužskou identitu, proto se dočasně neuvědoměle chová tak, aby matku odpudil (Vágnerová, 2012).

V případě příliš silné citové vazby s matkou a nemožnosti odpoutat se od ní, může dojít k deidentifikaci s matkou ve snaze separovat se od ní a zbavit se všeho, co chlapec považuje za příliš ženské (Janošová, 2008), a často se tak uchyluje k revoltě, která se stane

prostředkem násilnějšího odtržení (Vágnerová, 2012). V dobře fungujících rodinách, kde matka bez problémů přenechá syna otci, který se mu dále věnuje, čímž mu umožní identifikaci s jeho osobou, je daleko lépe podchyceno riziko, že by syn mohl opustit rodinu ještě nedospělý (Chvála, Trapková, 2004).

3.2 Identifikace syna s otcem

Vyústěním identifikačních proměn je postupný příklon chlapce k mužskému světu. Předchází mu pozvolné uvědomování, že jednou vyroste a bude z něj, tak jako z jeho kamarádů či bratrů, muž podobný otci a ostatním mužům (Janošová, 2008). Svět mužů jej tedy láká čím dál víc a otec by měl být synovi v tomto novém světě průvodcem. Jedná se o svět, který je méně pohodlný, avšak mnohem dobrodružnější a syn se v něm ochotně a rád učí všemu novému (Chvála, Trapková, 2004). Chlapci v tomto vývojovém období přirozeně vyhledávají fyzickou aktivitu s otcem, rádi podnikají dobrodružné výpravy, líbí se jim poslouchání příběhů z otcova života a chtějí se od něho učit nové věci. To vše představuje touhu syna poznat otcův svět a proniknout do něho (Biddulph, 2006).

Je velmi důležité, aby děti vnímaly rodiče stejného pohlaví jako imponující identifikační vzor, který je pro ně dosažitelný a to zejména v případě otců, protože zde není jistota tak bezpodmínečného přijetí jako u matky (Janošová, 2008). Otcova láska totiž bývá často podmíněna a povzbuzuje dítě v jeho konání (Corneau, 2012), podporuje jeho snahy směřovat dopředu a psychický i fyzický vývoj potomka (Kast, Verena, 2004).

Identifikace však s sebou může nést i mezigenerační přenos sociální patologie (Janošová, 2008).

Rovněž tato fáze je zakončena separací. Nastává tedy něco, co Chvála a Trapková (2004) označují jako „sociální porod syna“. K této separaci dochází v případě, že se syn od otce již naučil mnohým dovednostem a na základě otcova přijetí a uznání přijímá i on svou samostatnost a zodpovědnost.

3.3 Iniciační rituály

Přijetí otcem se synovi nedostane zadarmo, ale výkonem, vytrvalostí a spolehlivostí (Chvála, Trapková, 2004).

Kmenové a tradiční společnosti považovaly proces identifikace za natolik choulostivý a důležitý, že jej zdůrazňovaly „iniciačními rituály“, jejichž funkcí bylo uvést muže do dospělého života (Corneau, 2012).

Iniciaci rozumíme „*komplexní proces vedoucí chlapce na jeho cestě k mužnosti a stvrzující její zdárné absolvování*“ (Stephenson, 2012, 100). Nástrojem uskutečnění procesu iniciace jsou přechodové rituály představované specifickými událostmi přeměny chlapce v muže a následnými oslavami skutečnosti, že společnost přijímá mladíkův nový status (Stephenson, 2012).

V naší společnosti se mladíci, kteří ze sebe touží setřást zbytky dětství, ve snaze zjistit, kým vlastně mohou být a zároveň zažít něco vzrušujícího, nevědomky pokoušejí o iniciaci samostatně, a to často velmi nešťastnými způsoby, jakými jsou například rychlá jízda na motorce, experimentování s návykovými látkami a vyvolávání změněných stavů vědomí, gamblerství apod., z čehož vyplývá, že i dnešní mladíci z moderní společnosti potřebují projít procesem iniciace stejně tak, jako tomu bylo u společností tradičních (Stephenson, 2012).

Tradiční společnosti vycházely při rituálech potvrzujících dospělost z přirozené potřeby riskovat, kterou se mladí chlapci vyznačují. Umožnily jim tuto potřebu smysluplně vybit bezpečným a propracovaným způsobem tak, aby došlo k rozvinutí mladíkových tělesných, intelektuálních i emocionálních vlastností a přechodu k dospělosti. Jednalo se o situace, na jejímž začátku stojí chlapec, ale která ke svému zakončení vyžaduje dospělého muže (Stephenson, 2012).

Jak jsme již uvedli, je přirozené, že dospívající experimentují se svým chováním, hledají si novou pozici ve společnosti a následně potřebují potvrdit jistotu této pozice. Tato snaha o rozvoj vlastní identity může být užitečná, ale zároveň riskantní (Vágnerová, 2012). „*Dospívající mladíci jsou mistry v riskování, v mnoha případech s neblahými důsledky*“ (Stephenson, 2012, 15).

3.4 Inicie a riziko

Kirchner (2009) definuje riziko jako „*nebezpečí, možnost, že s určitou pravděpodobností vznikne událost, jež se liší od předpokládaného stavu vývoje. Je to potenciální ztráta něčeho cenného*“ (Kirchner, 2009, 27) a dále dodává, že je nepostradatelnou součástí růstu a často nevyhnutelnou součástí života, bez níž by nebyl možný posun. S rizikem se pojí další pojem, kterým je dobrodružství, čímž rozumíme podniknutí nějaké činnosti s nejistým výsledkem, vzrušující a velmi neobvyklou zkušenost, hazardní podnikání, cestu na hranici vlastních možností a také výzvu vyžadující nejlepší fyzické, emoční a duševní schopnosti jedince. O tom, že dobrodružství představuje žádoucí prvek iniciace nás přesvědčuje definice Bearda a Wilsona (in Kirchner, 2009, 29), která tento termín označuje za „*výchovné, vzdělávací, nebo rekreační aktivity, které jsou vzrušující, napínavé a představují fyzickou výzvu*“.

Je tedy jisté, že riziko představuje jeden ze základních pilířů iniciačních rituálů. Malidoma Somé (in Stephenson, 2012) to potvrzuje a staví vysokou míru rizika mezi základní kritéria přechodového rituálu vedle přijetí komunitou a přírodního prostředí, v němž by se měla situace odehrávat.

Christiana Grofová (in Stephenson, 2012) dokonce ve svých komponentách přechodového rituálu termín riziko nahrazuje psychologickou symbolikou smrti a znovuzrození. To je v naší společnosti poněkud problematické, protože strach ze smrti nabývá v západní kultuře velkých rozměrů, má za vinu strach z iniciačních praktik a tím i celého procesu dospění. Smrt je v naší společnosti vnímána jako selhání kontroly našeho prostředí, a jsou lidé posedlí unikat jí všemi způsoby. V iniciovaných společnostech tomu tak není, smrt je zde vnímána jako protiklad života a iniciace jako zrození bohatší osobnosti z předchozí dětské. Stejně je to i se samotným riskováním. Rodiče v naší společnosti si většinou nechtějí připustit, že je třeba riskovat zdravím nebo bezpečím, aby byl dítěti umožněn růst, přestože se historicky jedná o celosvětově rozšířenou normu.

Abychom se v něčem posunuli a zdokonalili, je třeba riskovat, přičemž se učíme překonávat překážky. Iniciační rituály sice zahrnují risk, přitom však eliminují rizika spojená s nahodilým a samostatným dokazováním si vlastní dospělosti. Strach ze smrti či rizika a zabraňování procesu dospění však může mít pro syny daleko fatálnější následky. V pří-

padě, že se někdo bojí úrazu, bojí se riskovat, ale obava ze zranění znemožňuje koncentraci na úkon, přičemž často skutečně dochází k úrazu. Strach ze smrti tedy může vést k tomu, že je dětem znemožněno podstoupit riziko, které je však nezbytné pro jejich osobnostní růst.

V případě symbolické smrti u iniciačních rituálů hovoříme o takzvané smrti ega. Tento pojem označuje chlapcovo odpoutání se z dosahu matky a její péče, čímž se uzavírá období chlapectví, projití zkouškou, po jejímž zdárném absolvování, během kterého projeví schopnost a odvahu muže, náležité ocenění a dodání sebevědomí k úplnému opuštění dětství a vstupu do světa mužů (Stephenson 2012). Biddulph (2011) ještě dodává, že *„utrpení není něco, co bychom měli vyhledávat, je však nezbytným předpokladem pro vymanění se z prostřednosti, je katalyzátorem naší transformace“* (Biddulph, 2011, 133). Dále Biddulph pojednává o nutnosti spatřit smrt zblízka proto, aby si mladý muž uvědomil, že jednou zemře, a proto je třeba žít intenzivně a zároveň bezpečně, a dále již zbytečně neriskovat. (Biddulph, 2011)

Dalšími komponentami přechodového rituálu jsou dosažení mimořádného stavu vědomí, ke kterému dochází například v důsledku fyzického vyčerpání, půstu, bubnování, nedostatku spánku aj. a pobyt ve volné přírodě, kde se jedinec setkává s jejími krásami i nástrahami. Z toho důvodu Stephenson (2012) za nejvhodnější činnosti pro iniciaci považuje dlouhý pochod či extrémnější formy sportu, jakými jsou například horolezectví či jízda na raftu.

4.1 HOROLEZECTVÍ

„Horolezectví je staré jako lidstvo samo. Nešlo v něm vždy o sport, alespoň ne v tom smyslu, jak ho chápeme dnes. Kdysi to byla věc důležitá pro přežití. V současnosti už nepotřebujeme lézt po skalách, abychom přešli na druhý konec světa. Dnes žijeme v čase, kdy je umění zlézat hory vlastní nadšencům, kteří to dělají pro radost a uspokojení“ (Tomlinson, 2000, 90).

Dnes tedy horolezectví představuje extrémní sport, ve kterém jde o to, dostat se na horu za použití vlastní síly. Dělíme jej na dvě základní kategorie, technické lezení a volné lezení. Při volném lezení není nutné použití žádného speciálního vybavení, stačí k němu síla, obratnost, kvalitní lezecké boty a jasná představa o hranici vlastních možností. Technické lezení pak znamená, že je k posunu vzhůru třeba lan a dalších technických pomůcek a dělí se na dvě základní kategorie, jakými jsou ledovcové a skalní. V obou případech je jedinec jištěn lanem a chráněn před pádem. Nejextrémnější formy horolezectví představují sólovýstupy bez lan či jakéhokoli jiného bezpečnostního vybavení a velehorské expedice, z nichž nejznámější jsou výstupy na Mt. Everest a K2 (Tomlinson, 2000).

Pro přehlednost uvádíme tabulku rozdělení horolezeckých disciplín.

Tab. 1: Popis horolezeckých disciplín (Český horolezecký svaz, 2013)

Horolezecká disciplína	Popis
Lezení na skalách s lanem	Lezení jednodélkových i vícedélkových zajištěných cest.
Bouldering	Disciplína oddělená od tradičního skalního lezení. Lezení po nižších kame- nech bez užití jistícího lana.
Lezení v ledu a drytooling	Překonávání ledopádů a jiných ledovcových zdrojů pomocí ledovcové výzbroje, zejména cepínu a maček. Při drytoolingu jsou tyto pomůcky užívány i na skále bez ledu.
Big Wall	Vícedélkové lezení obvykle málo členitých stěn o délce až 1 km.
Horské horolezectví	Lezení v horách. Rozdělováno na skalní lezení v horách, mixové (skalní a ledové) lezení, sněhové a ledové lezení. Nezbytně nutné je sebejištění, jelikož výstupové cesty obvykle nejsou vybaveny fixním jištěním.
Výškové horské horolezectví	Horolezectví ve vysokých horách s cílem vystoupit na vrchol hory s vysokou nadmořskou výškou. Rozlišujeme zde také styl výstupu – bez kyslíku, alpský styl, obtížná výstupová trasa atp.
Skialpinismus	Jedna z forem pohybu po zasněžených a zaledněných horách, jehož cílem je výstup a sjezd vybranou trasou pomocí užití lyží s odnímatelnými stoupacími pásy.

4.1 Horolezectví a riziko

Kirchner (2009) zdůrazňuje, že horolezectví je sportem, který sám o sobě prezentuje nebezpečí, jelikož se jedná o takovou sportovní aktivitu, při které jedinec neměří své síly se soupeřem, nýbrž s přírodními překážkami a živly.

Sporty se dle rizikovosti nejnázde dělí na sporty s nízkou, střední a vysokou mírou rizika. „*Rozdíl mezi sporty s vysokou a střední mírou rizika vytváří možnost poranění či umrtí se zřetelem na vyšší rychlost či obtížnou interakci s přírodními silami*“ (Kirchner, 2009, 32-33). Do poslední kategorie tedy, vedle paraglidingu, akrobacie, extrémního lyžování a dalších, spadá i horolezectví. Kuban (in Kirchner, 2009) zdůrazňuje, že hlavním faktorem této škály je možné riziko smrti, a proto navrhl detailnější, sedmistupňovou tabulku rozdělení sportů, ve které se horolezectví nachází v šesté skupině označené jako sporty s prvky vážného nebezpečí. Takovéto aktivity jsou označovány jako neobvyklé a velmi náročné sporty v přírodním prostředí.

4.2 Stres, katecholaminy a pohybová aktivita

Fyzická aktivita je pro člověka velmi důležitá, jelikož působí jako prostor pro uvolnění emocí a napětí a má krátkodobý i dlouhodobý účinek na lidskou psychickou pohodu. Je-li prováděna pravidelně a dlouhodobě, výrazně ovlivňuje reaktivitu na stres a filtruje agresi, kterou stres mnohdy vyvolává, vybíjí se při ní přebytečná energie.

Provázanost stresu a sportu je zřejmá, neboť „*stres vyvolává pohybovou aktivitu nutnou k útoku a útěku ze situace ohrožení a pohybová aktivita pak může působit jako proměnná mezi stresem a patologií*“ (Kirchner, 2009, 39).

Jak extrémní sporty, tak stresová zátěž jsou doprovázeny zvýšením hladiny katecholaminů v krvi.

Dlouhotrvající, případně riskantní zatížení, které horolezectví bezesporu představuje, výrazně zvyšuje hladinu katecholaminů, endorfinů a testosteronu v krvi.

Katecholaminy představují mediátory sympatické části vegetativního systému, z nichž nejznámější a v souvislosti s tématem této práce nejvýznamnější jsou adrenalin, noradrena-

lin a dopamin. Katecholaminy jsou produkovány v dřeni nadledvin a rovněž také v neuro-nech (zejména v postgangliové části sympatických neuronů). Koncentrace těchto látek v těle je závislá na výkonu jedince (např. míra zátěže, působení stresových faktorů), emočním rozpoložení a souvisí též s denním rytmem.

Pravděpodobně nejznámějším hormonem a neuromediátorem ze skupiny katecholaminů je adrenalin. Zvýšená koncentrace tohoto hormonu spolu se zvýšenou koncentrací noradrenalinu, který je mu podobný svou chemickou stavbou i oblastí působení umožňují reakci na situace ohrožení (Zehentbauer, 2012). Spolupůsobením adrenalinu a noradrenalinu tedy dochází k posílení svalové aktivity, zvýšení tepové frekvence a krevního tlaku, rozšíření průdušek a s tím související vyšší přísun kyslíku do krve. Tato celková aktivace má pak za důsledek maximální zvýšení bdělosti a pozornosti a rychlý průběh reakcí (Ganong, 1999).

Dalším významným zástupcem katecholaminů je dopamin, který je rovněž prekurzorem již zmíněných hormonů adrenalinu a noradrenalinu. Působení dopaminu je poměrně široké. Vyvolává například zvýšení pozornosti, bdělosti a emočně-tělesné motivace, která je vnímána jako příjemná (někdy bývá nazývána jako „emocionální drive“), působí též pozitivně na schopnost koncentrace a zostřuje smyslové vnímání. Má též příznivý vliv na schopnost koordinace a zlepšuje jemnou motoriku (Ganong, 1999).

Adrenalin je hormon a neuromediátor, který je produkován dřením nadledvin a působí na nervový systém, přičemž zrychluje a posiluje srdeční činnost, zvyšuje krevní tlak, štěpí zásoby energie atd. Ve skutečnosti však příjemné pocity až euforii při sportu způsobují jiné látky, konkrétně endorfiny a dopamin (Černík, 1964).

4.3 Závislost na sportu

Dopamin se rovněž podílí na vzniku závislosti. Výzkumy, jako například výzkum opioidergních mechanismů v lidském mozku u jedinců prožívající stavy takzvané „Runner's High“ (Boecker, 2008), prokázaly, že jedinci označení jako závislí na sportu mají v krvi stejnou hladinu hormonů podílejících se na závislostech a vykazují podobné závislostní chování jako jedinci zneužívající alkohol či drogy.

Hlavními systémy, které zodpovídají za vznik závislostí, jsou již zmiňovaný dopaminergní systém a systém opioidergní. Opioidergním systémem rozumíme hormony známé

jako endogenní opiáty, z nichž nejpodstatnější pro vznik závislosti jsou endorfiny, konkrétně β -endorfiny, které jsou vyplavovány do krve při fyzické aktivitě v různé míře a intenzitě. Jejich uvolňování do krve vyvolává řadu psychofyzických jevů jako například snížení úzkosti, zlepšení nálady a snížení vnímání bolesti. Navíc může dojít k dosahování stavů euforie, které bývají časté například u vytrvalostních běžců, a proto dostaly název „runners-high“ a svým průběhem jsou srovnatelné se stavy, které prožívá jedinec po požití exogenních opiátů (Leuenberger, 2006). Černík (1964) též uvádí, že dopamin a endorfiny zodpovídají za euforii vyvolanou při horolezecké činnosti. Callen (in Höshl, 1989) se domnívá, že euforizující účinky vytrvalostního sportu jsou dále způsobeny také zvýšením mozkového noradrenalinu či autohypnózou. Kirchner (2009) také zřazňuje souvislost mezi závislostním chováním a sportem, přičemž uvádí, že dobrodružné a rizikové aktivity mají význam v rámci prevence a léčby drogové závislosti, jelikož eliminují stavy bažení

4.4 Další biologické a psychologické aspekty horolezectví:

Z biologického hlediska existuje hned několik možných vysvětlení, proč si jedinec za „svůj sport“ zvolil právě horolezectví. Jedním z nich je již zmiňovaná teorie vlivu endogenních opiátů na závislost na sportu. Pociťuje ji na sobě i již zmiňovaný Chris Bonington, který tvrdí, že jej má horolezectví „v moci“ díky řadě chemických a hormonálních změn, jež činí člověka závislým (O'Connel, 1997).

Další příčinou vyvíjení horolezecké činnosti může být zvýšená potřeba vyhledávat mimořádné prožitky (Sensation Seeking Tendency), kterou můžeme blíže popsat jako tendenci nabývat nových a intenzivních prožitků a zkušeností i za cenu podstoupení rizika. „*Mimořádný prožitek je doprovázen produkcí dopaminu, což je důležitý neurotransmiter, který stimuluje centrum radosti v mozku*“ (Kirchner, 2009, 53).

Vyhledávání napětí a dobrodružství (Thrill and Adventure Seeking) je podobné jako vyhledávání mimořádných prožitků, ale v tomto případě se jedná o touhu zabývat se vyloženě dobrodružnou sportovní aktivitou, která zahrnuje určité fyzické vypětí, nebezpečí nebo riziko s tím, že tento speciální zážitek je dán vlivem změny gravitace nebo rychlosti. Rovněž Teorie vyhledávání zkušeností by mohla být biologickým vysvětlením horolezecké činnosti, protože se vyznačuje potřebou získávat nové zkušenosti skrze smysly či vlastní mysl a intenzivní prožitky jsou v tomto případě přinášeny pozorováním přírody, jejích dějů

a scénérií a vnímání přírody skrze smyslová ústrojí, tudíž sem patří i zážitek spojený s vnímáním hmatem, když lezec při kontaktu se skálou nalézá cestu na vrchol (Kirchner, 2009).

V neposlední řadě může k horolezectví motivovat též prožití tzv. stavu „flow“, který do českého jazyka překládáme jako prožitek plynutí. Jedná se o stav naprostého zaujetí, stržení, unesení či pohroužení se do určité činnosti. Autor pojmu, psycholog maďarského původu Mihaly Csikszentmihalyi, popisuje koncept flow jako zážitek, při kterém se nic jiného nezdá tak důležité jako prováděná činnost, která je natolik radostná, že umožňuje zapomenout na vše nepříjemné, a proto se jej lidé snaží dosáhnout i za velkou cenu (Csikszentmihalyi in Kirchner, 2009). U sportovců je tento stav popisován jako již zmiňovaný „runner's high“, a je tedy determinován vyloučením β -endorfinů do krve (Marr 2001).

Se zajímavou myšlenkou a následně výzkumem ohledně motivace k horolezectví vystupují Barlow, Hardy a Woodman (2013). Předpokládají, že motivace k vykonávání horolezecké činnosti nespočívá jen ve výše zmiňovaných potřebách vyhledávání mimořádných prožitků (Sensation Seeking) či vyhledávání napětí a dobrodružství (Thrill and Adventure Seeking). Tyto teorie jsou zobecňovány na všechny rizikové sporty. Lester (2004 in Barlow, 2013) však zdůrazňuje, že stavy prožívané v horolezectví jsou často spjaté s utrpením a odříkáním, čímž se liší od většiny rizikových sportů, a proto se na ně teorie o potřebách vyhledávání mimořádných prožitků a vyhledávání napětí a dobrodružství vztahují jen částečně. Za klíčovou příčinu věnování se horolezectví považují zejména potřebu regulace emocí (Emotion Regulation). Hunt a Daines (in Barlow, 2013) v roce 2004 empiricky prokázali, že horolezci vykazují sníženou schopností regulovat své emoce v důležitých každodenních životních situacích. Určité vysoce rizikové aktivity, mezi něž spadá i horolezectví, tak mají pro tyto jedince jakousi kompenzační funkci. Je tedy pravděpodobné, že lidé, kteří mají problémy s regulací svých emocí záměrně vyhledávají stresující a nebezpečné situace, ve kterých si dokazují a znovu potvrzují kontrolu nad svými emocemi, což mohou postupně přenášet z oblasti vysoce rizikových sportů do běžného života (Woodman et al. 2005 in Barlow, 2013). To potvrzuje i O'Connel (1997) tvrzením, že horolezectví totiž představuje lidské drama ve všech svých nesčetných podobách a stává se tak obrazem i ostatních aspektů lidského života. Lester (2004 in Barlow, 2013) uvádí, že horolezci konstantně prožívají nízkou míru úzkosti, která je charakteristická svou nespecifičností, nejednoznačností a zvnitřněním a vykonávání horolezecké činnosti jim umožňuje ji přeměnit v konkrétní, identifikovatelný a vnějšími okolnostmi daný strach, čímž dochází k možnosti kontrolovat

úzkostný stav. Zanícená touha po svobodě, kterou se horolezci vyznačují, by pak měla představovat touhu po osvobození od tohoto strachu. Snížená schopnost regulace emocí se samozřejmě určitým způsobem odráží i v mezilidských vztazích. Horolezectví umožňuje jedinci dočasně se odpoutat z těchto vztahů a jako alternativu mu poskytuje vztah k horám. Tyto dvě formy vztahů jsou si svou podstatou velice podobné, obě se jeví jako chronicky obtížné, stresující a reflektují vleklý emocionální souboj horolezce (Barlow, 2013).

4.5 Osobnost horolezce

O'Connel (1997) označuje horolezce za „hledače pravdy“. Tvrdí, že tito lidé nevyhledávají nebezpečí, kvůli jemu samotnému, ale nacházejí v něm prostředek k prohloubení a obohacení svých zkušeností a nahlíží tak do podstaty sebe samotných i okolního světa.

Motivace k horolezecké aktivitě se většinou v průběhu pěstování horolezectví mění. Časté je, že původním motivem je láska k horám, přátelství, poznávací činnost či touha po dobrodružství, a poté, co se jedinec horolezectví věnuje delší dobu se hlavním motivem stává například radost z překonávání překážek, úsilí o seberealizaci atd. (Procházka, 1990). Chris Bonnington, významný horolezec britského původu, který má za sebou výstupy na nejvyšší a nejnáročnější hory světa včetně Mt. Everestu, popisuje, že v horolezectví našel zalíbení v šestnácti letech, protože působilo dojmem vzrušující zábavy plné dobrodružství a postupně začal zjišťovat, že horolezectví obohacuje jeho život adrenalinem a uspokojením jak fyzickým, které pramení z pocitů při samotném lezení, tak smyslovým vycházejícím z uvědomění si okolí. (O'Connel, 1997)

Horolezectví je též způsobem, jak „*prožít v krátkém, soustředěném okamžiku extrémní lidských emocí, od bezbřehé radosti z pocitu být plně naživu, až po holý strach tváří v tvář nebezpečí, které tak umožňuje příležitostně nahlédnout do podstaty lidského života*“ (O'Connel, 1997, 11). Radost je nejvýznamnějším kladným citem provázejícím horolezeckou aktivitu. Jejími zdroji mohou být, kromě již zmíněného pocitu plného žití, příroda, uspokojení z vlastní síly, odvahy a schopností, nebo čisté přátelství.

Oproti tomu strach představuje nejvýznamnější negativní emoci v horolezectví. Strach je projevem pudu sebezáchovy a může vést ke dvěma protichůdným reakcím, zablokování

činnosti a masivní pasivitě, či mobilizace organismu, která souvisí s aktivací sympatiku a vyplavením adrenalinu do krve (Procházka, 1990).

V horolezeckém výcviku i při vlastní horolezecké činnosti vznikají a rozvíjejí se i city morální, estetické a intelektuální. Poslední zmiňované se v dospělosti projevují touhou po stálém růstu a snahou o co nejvyšší zdokonalení dosažení nejvyšší možné úrovně. Objevuje se při tom i snaha zjistit vliv horolezectví na vlastní osobnost a nakonec prostřednictvím horolezecké činnosti poznávat sebe samého (Procházka, 1990).

Důležitými vlastnostmi horolezce jsou cílevědomost a vůle. Vůle je podstatou horolezectví a její projevy, do kterých spadá odvaha, vytrvalost, houževnatost a odříkání jsou velmi důležitou složkou přípravy horolezce. Stejně tak důležitá je cílevědomost tvořená potřebou zvyšováním požadavků a neustálou potřebou po zdokonalování se. (Procházka, 1990) Černík (1967) upozorňuje na výchovnou stránku horolezectví, které popisuje jako výchovný proces, jelikož učí mladé lidi poznávat přírodu a především rozvíjet a upevňovat dobré stránky vlastní osobnosti. Výchovnou funkci horolezeckých výstupů potvrzuje i O'Connel (1997) tvrzením, že *„dlouhé, vyčerpávající a odvážné cesty slouží jako očištění, jimiž musí projít, aby podrobili zkoušce svůj charakter a zlepšili jej“*. Reinhold Messner, první horolezec, který zdolal všech 14 osmitisícovek bez použití kyslíkového přístroje, však horolezectví označuje za anarchistický způsob života, protože veškerá pravidla si horolezci jako anarchisté určují sami (R. Messner v O'Connel, 1990).

5. VZTAHY OTEC-SYN A HOROLEZECTVÍ

V této kapitole se budeme zabývat případným vlivem "chybějícího" otce na synovo rozhodnutí věnovat se horolezectví. Nepopíráme ani vliv matky a celkových rodičovských interakcí, ale je prokazatelné, že chybějícím rodičem je v naprosté většině otec a jeho absence se patrně dotýká více synů než dcer (Corneau, 2012).

Pojem chybějící si půjčujeme od Guye Corneau (2012), který jej shrnuje jako rozšíření pojmu nepřítomný z fyzické roviny i na nepřítomnost psychickou, tedy duševní a citovou. Za chybějícího tak mohou být označováni otcové neúčastníci se chodu domácnosti, alkoholici, násilníci, příliš autoritářští a potlačující synovu snahu o sebeprosazení nebo též ti, kteří synům závidí jejich schopnosti. V každém případě se jedná o otce nemožňující svým synům identifikovat se s nimi, jelikož faktory ovlivňující identifikaci s rodičem, kterými jsou atraktivita vzoru pro dítě a blízký citový vztah k dítěti (Janošová, 2008), nabývají nízkých hodnot, a tím jim znemožňují, či alespoň znesnadňují přechod do dospělosti.

Dnes je tomu více než 140 let od doby, kdy se rozvinula velká průmyslová výroba a začalo se pracovat v továrnách. Tento počín měl katastrofální důsledky pro pouto mezi otcem a synem, jelikož synovi bylo znemožněno otce neustále pozorovat a utvořit si tak z něho obraz hrdiny či bojovníka za dobrou věc, kterému by se chtěl podobat, identifikovat se s ním. (Bly, 1999)

Je též nutné, aby se i otec pozitivně identifikoval se svým synem a neučinil z něho možnost splnění svých vlastních neuskutečněných ambicí (Janošová, 2008). Takový otec pak může být příliš přísný nebo si zvyšuje sebehodnocení na úkor syna tím, že mu nedá potřebné uznání, které je důležité v období, kdy je otec ještě tím silnějším (Chvála, Trapková, 2004).

Jakkoliv je narušena identifikace mezi otcem a synem, a je tím znemožněn proces iniciace a uznání synovy dospělosti, a ten se poté, často nevědomky, uchyluje k všemožným způsobům jednání, jak si otcovo uznání a lásku vydobýt. Takovým způsobem je i horolezecká aktivita, ať již na ni nahlížíme jako na rizikové chování, kterým se syn pokouší vzbudit otcův zájem, neustálé pokoušení se o iniciaci a potvrzení vlastního mužství, závislost na návykových látkách prokazatelně související s narušeným vztahem k otci, či jako

na neproduktivní činnost, která otce dráždí. Lze se tedy domnívat, že horolezecká činnost, jakožto riskování se životem, představuje určitou demonstraci namířenou nejčastěji na pozornost otce, případně se v něm snaží vyvolávat pocity viny. Tomu by odpovídalo prohlášení Chrise Boningtona, že smrt není tragedií pro mrtvého horolezce, ale pro jeho blízké (v O'Connel, 1997).

Syny chybějících otců Corneau (2012) nazývá chybujícími syny a popisuje jejich typické představitele. Uvádíme zde ty, u kterých shledáváme spojitost s životním stylem horolezců.

Jedněmi z protagonistů chybějících synů jsou hrdinové. Hrdina má před sebou vždy nějaký úkol, kterého se snaží dosáhnout a neustále jím zaměstnává svou duši i tělo. Za své konání touží být obdivován ostatními, jelikož mu obdiv poskytuje podporu. Pro splnění úkolu, který si vytyčil, je schopen riskovat vlastní život, chce dokázat, čeho je schopen, aniž by si kdy položil otázku, komu jsou jeho činy ku prospěchu. Svým jednáním se tyto hrdinové snaží dosáhnout otcova uznání a přimět jej, aby potvrdil, že syn má svou cenu (Corneau, 2012). Lze se domnívat, že otec "hrdiny" byl pro syna těžko dosažitelný a kladl na něho neustále vyšší nároky, což má za následek, že i v dospělosti prožívá syn permanentní pocit vlastní nedostatečnosti, který se snaží překonávat dosahováním stále vyšších cílů aby se mohl otci alespoň vyrovnat (Janošová, 2008).

Dále Corneau (2012) pojednává o takzvaných věčných adolescentech, neboli mužích, kteří považují společnost za nudné, šedé místo, odmítají konvenci, pečlivě si střeží svou svobodu a sní o tom, že mohou být čímkoliv. Věčný adolescent „*zůstává fascinován výškami, ať už jsou to výšiny inspirace, drogy, spirituality nebo výšky horolezců a letců*“ (Corneau, 2012, 60), a proto chce neustále stoupat.

Robert Bly (1999) se zamýšlí nad srovnáním váženosti otcovské postavy dříve a dnes. V dřívějších dobách, kdy ještě synové měli představu o tom, čemu se jejich otec věnuje ve volném čase i v zaměstnání, byl otec jejich vzorem a celkově uctívanou a respektovanou osobou. Dnes je však situace jiná. Málo který syn vídá svého otce při práci a často ani neví, co přesně otec v zaměstnání dělá. Zato však ví, že po návratu domů je unavený, někdy i rozhořčený a nejčastěji jej vidí v křesle s novinami, televizním ovladačem či sklenicí piva v ruce. Jeho život tak synovi připadá nudný, mrzutý a bezvýznamný. Takového otce syn netouží následovat, ba právě naopak, o co hlouběji u něho otec klesá, tím výše se on chce vznášet. To může mít dvojí význam - aby otce předběhl, nebo aby očistil jeho jméno. Ať tak či tak, sám Bly (1999) v souvislosti s tímto jednáním odkazuje

na horolezeckou činnost, létání či vytrvalostní běh, kdy muž léta snáší nepříjemnosti, ztrátu kontaktu se zemí, řídký vzduch, či osamělost, a to jenom proto, aby se vznesl vzhůru a byl tam viděn.

Bylo prokázáno, že existuje souvislost mezi chabými otco-synovskými vztahy a zneužíváním návykových látek. „*Národní centrum pro závislosti a návykové látky zjistilo, že u dětí žijících v úplných rodinách, které měly s otci jen chabý nebo ucházející vztah, bylo o 68% vyšší riziko, že začnou zneužívat návykové látky než u těch, kteří se svým tátou měli dobrý nebo vynikající vztah*“ (Dobson, 2003, 70). Vzpomeneme-li si na teorii o závislosti na endogenních opiátech, můžeme nalézt spojitost mezi horolezectvím a závislostmi, což podporuje fakt, že oba tyto jevy představují rizikové chování a jsou možnými důsledky neukončené iniciace.

Kirchner (2009) tuto myšlenku podporuje zdůrazněním významu dobrodružných či rizikových sportovních aktivit v rámci prevence a léčby nežádoucích psychopatologických jevů jako například drogová závislost, jelikož napomáhají k potlačování stavů bažení.

Chvála a Trapková (2004) rovněž uvádí, že častým projevem selhávání vztahů otec-syn je útěk k drogám, herním automatům nebo jakékoliv neproduktivní činnosti, která otce spíše dráždí. Zde si pokládáme otázku, nakolik může být horolezectví spatřováno jako neproduktivní činnost.

Tím se zabývá i Steve Biddulph ve své *Knize o mužství* (2011), kde upozorňuje na to, že aby se jedinec mohl stát mužem, musí se vzdát své chlapecké mentality, tedy přesvědčení o vlastní důležitosti a hrdinství, představy, že cílem jeho života je neustále dosahovat větší moci a uspokojovat vlastní potřeby. Chlapec je totiž zvyklý, že se matka soustředí na jeho potřeby a snaží se je neustále uspokojovat. Odstoupení od představy vlastní důležitosti může být znemožněno tím, že nedojde do stádia separace od matky, a nebude se tak moci identifikovat s otcem a po absolvování iniciačního rituálu dosáhnout dospělosti. Dle Biddulpha (2011) je podstatou mužství pečovat o život a chránit jej. Přítomnost této podstaty mužství u horolezců popírá Chris Bonington tvrzením, že „*horolezec, který se zabije, naplní svůj život*“ (in O'Connel, 1997, 162).

Doug Scott, další přední světový horolezec, popisuje riziko a pocit nebezpečí jako to, co horolezcům umožňuje být naživu, tvrdí, že riskováním svých životů ožívají (O'Connel, 1997).

Riskantní chování dospělých mužů považuje Corneau (2012) za případ, kdy se neiniciováný jedinec podvědomě snaží dostat do situace, která jej prověří. Za každým riskant-

ním počínáním se skrývá pohrdání rizikem a ignorace negativních následků situací. Zne-
možnění iniciace je totiž přirovnatelné k odepření drogy narkomanovi, po němž dochází ke
stimulaci hladu po uspokojení určitého pudu.

Se souvislostí mezi motivem hory a otco-synovským vztahem pracuje i katymně-
imaginativní psychoterapeutický přístup. Leuner (1999) uvádí, že, pokud jde o muže, vý-
stup na horu představuje identifikaci s důležitou otcovskou postavou. Při provádění kata-
tymně-imaginativní terapie je pacientovi zadán úkol představit si horu, na kterou má ná-
sledně za úkol vystoupit. Samotná prezentace hory vyjadřuje synovo vnímání otce
a úspěšným výstupem na ni se syn svým způsobem staví na pozici připisovanou otci. Leu-
ner (1999) též popisuje některé kazuistické případy, kdy například u pacienta trpícího kok-
tavostí stěžujícího si na neschopnost prosadit se vůči otci a dalším autoritám, imaginativní
namáhavý výstup na masivní horu, jež dle katatymně-imaginativního přístupu představuje
vyrovnání se otci a konfrontaci s jeho autoritou, došlo k úplné eliminaci řečové vady, do-
konce i v přítomnosti otce a mistra v učení.

VÝZKUMNÁ ČÁST

Na úvod výzkumné části je třeba uvést, že jsme nenašli žádné české ani zahraniční výzkumy, které by se zabývaly přímo problematikou souvislostí vztahů v primární rodině a horolezectvím, proto tento výzkum považujeme za první sondu do tohoto tématu.

6. VÝZKUMNÉ CÍLE:

Naším stěžejním výzkumným cílem je především zjistit, zda může rozhodnutí věnovat se horolezectví souviset se vztahy v primární rodině. Snažíme se tedy nalézt příčiny a motivy, které vedou muže k vyvíjení horolezecké aktivity. Zároveň chceme zanalyzovat jejich rodinné zázemí a vztahy s rodiči a zaměříme se též na popis průběhu dětství a dospívání jednotlivých respondentů. Na závěr porovnáme výpovědi respondentů a ti a na základě odhalení souvislostí mezi nimi navrhneme vlastní teorii, která tuto souvislost sleduje.

6.1 Výzkumné otázky:

VO1: Jak spolu souvisí vztahy v primární rodině a rozhodnutí věnovat se horolezectví? (hlavní výzkumná otázka)

VO2: Proč se jednotliví respondenti věnují horolezectví?

VO3: Jaké bylo rodinné zázemí jednotlivých respondentů v průběhu dospívání?

VO4: Jaké jsou podobnosti ve výpovědích jednotlivých respondentů?

7. APLIKOVANÁ METODIKA

V této kapitole se zabýváme popisem použitých metod, jejich zpracováním a analýzou dat, která jsme v průběhu výzkumu získali.

7.1 Design výzkumu:

Vzhledem k výzkumným cílům jsme zvolili kvalitativní výzkum, který „*pro popis, analýzu a interpretaci nekvantifikovaných či nekvantifikovatelných vlastností zkoumaných fenoménů naší vnitřní a vnější reality využívá kvalitativních metod*“ (Miovský, 2006, 17). Za vhodný považujeme tento typ výzkumu také proto, že zohledňuje jedinečnost a neopakovatelnost zkoumaných fenoménů (Miovský, 2006).

Zvoleným typem výzkumu je případová studie, která představuje studium jednoho nebo více případů, od nichž sbíráme velké množství dat, čímž se liší od statistického šetření, ve kterém shromažďujeme omezené množství dat o mnoha jedincích (Hendl, 2005, 104). Yin (1994) definuje případovou studii jako „*strategii pro zkoumání předem určeného jevu v přítomnosti v rámci jeho reálného kontextu, zvláště, když hranice mezi fenoménem a kontextem nejsou zcela jasné*“ (Yin, 1994, 108). V případě našeho výzkumu se jedná o studii mnohopřípadovou, jelikož se nezabýváme jedním, ale čtyřmi případy

7.2 Metody získávání dat:

Data pro naši práci jsme získávaly pomocí polostrukturovaného interview, které připravila autorka této práce. Jádrem interview tvořilo dvacet otázek zaměřených na horečezkou aktivitu respondenta a její nejrůznější aspekty, primární rodinu a dospívání. Respondentům tak, díky využití metody polostrukturovaného interview, byla ponechána dostatečná volnost k uvedení veškerých informací, které považovali za důležité i oni sami. Všechna interview probíhala v rámci osobního setkání na místě respondentem určeném,

nejčastěji v prostorách čajovny, případně u respondenta doma. Celé interview bylo, se souhlasem respondenta, nahráváno na záznamové zařízení a v průběhu interview bylo zapsáno vždy jen několik málo poznámek týkajících se neverbálních projevů respondentů. Veškerá data byla tedy fixována v podobě audiozáznamu.

7.3 Metody zpracování a analýzy dat:

Všechny rozhovory byly převedeny do elektronické podoby, došlo tedy k procesu transkripce a následně byla data systematicky uspořádána za účelem jejich analýzy. Analýzu dat jsme provedli prostřednictvím metody zakotvené teorie. „*Zakotvená teorie je teorie induktivně odvozená ze zkoumaného jevu, který prezentuje*“ (Corbinová, Strauss, 1999, 14) a jako taková je odhalována, tvořena a prozatímně ověřována v rámci systematického shromažďování údajů o zkoumaném jevu a jejich analýzou (Corbinová, Strauss, 1999). Zároveň jsme se v jednom případě pokusili o triangulaci dat v podobě získání informací od třetího zdroje, dcery respondenta.

8. ETIKA VÝZKUMU

V této kapitole se zamýšlíme nad etickými problémy, které by se v souvislosti s prováděním výzkumu mohly vyskytnout.

Všichni naši účastníci vyjádřili souhlas s účastí na výzkumu prostřednictvím písemného informovaného souhlasu.

Výzkum také zaručuje anonymitu účastníku, jelikož všechna jména, která v práci uvádíme, byla právě z tohoto důvodu záměrně změněna. Tímto tedy zaručujeme ochranu soukromí a osobních údajů našich respondentů.

Jednotliví respondenti byli odměněni za účast na výzkumu buď drobným dárkem v podobě bonboniéry, případně uhrazení útraty za občerstvení v zařízení, v němž proběhlo interview. Tyto odměny představovaly spíše poděkování za účast na výzkumu, než motivaci k účasti.

V rámci provádění interview nedošlo k jakékoliv újmě poškození účastníků a žádný z nich také nebyl vystaven riziku a situacím, které by mohly vést k porušení etických zásad.

9. VÝZKUMNÝ SOUBOR

9.1 Výběr souboru respondentů:

Výběrový soubor byl vybrán metodou prostého záměrného a příležitostného výběru, kdy byli cíleně oslovováni vrcholoví horolezci uvádějící kontakt na svých webových stránkách a metodou samovýběru, prostřednictvím inzerátu zveřejněném na webovém portálu lezec.cz.

Původně nebylo jasné, kolik respondentů bude ve finále osloveno. Pro potřebu kotvení a tvoření teorie byl výzkumný soubor doplňován na základě výběrové strategie zvané teoretický výběr, který představuje „proces sběru dat s cílem vytvořit teorii, ve kterém výzkumník současně sbírá data, kóduje a analyzuje je, rozhoduje, kde sbírat další data tak,

aby mohl rozvíjet vynořující se teorii“(Glaser, Straus, 1967, 45). Výběrový soubor byl záměrně doplňován o horolezce různého věku a zaměření, aby došlo k rozšíření potenciálně významných a relevantních informací, dopomáhacích k úvahám o tvorbě nové teorie.

Kritérii pro výběr respondentů byl věk převyšující 18 let, délka horolezecké kariéry minimálně 10 let, trávení minimálně 2 měsíců v roce na skalách či v horách a pravidelné navštěvování horolezecké stěny.

Celkem bylo záměrně osloveno 6 horolezců a na základě inzerce proběhla komunikace ještě s pěti dalšími, interview však bylo uskutečněno pouze pět, jelikož někteří zájemci o účast na výzkumu reagující na inzerát byli vyřazeni z důvodu nesplňování kritérií nutných pro účast na výzkumu a záměrně oslovení horolezci byli v několika případech časově indisponováni. Celkem bylo tedy provedeno pět interview. Jeden účastník byl však z výzkumu vyřazen, jelikož jsme v průběhu provádění interview zjistili, že nesplňuje kritéria požadovaná pro výzkumný soubor, jelikož se horolezecké činnosti věnuje pouze okrajově, a do výzkumu se přihlásil spíše za účelem shánění stálého spolulezce na umělou horolezeckou stěnu, což jsme v předchozí e-mailové komunikaci nezjistili.

9.2 Popis souboru respondentů:

Výběrový soubor představují 4 dospělí muži, aktivní horolezci. Následující tabulka popisuje celý výzkumný soubor. Jména respondentů jsou v rámci zachování anonymity záměrně pozměněna.

Tab.2: Popisné charakteristiky výběrového souboru

Jméno	Věk	Délka horolezecké kariery	Vzdělání	Rodinný stav	Horolezecká disciplína, které se věnují nejvíce	Další sporty
Jarda	50	32	SŠ	rozvedený (4 děti)	vysokohorské horolezectví	mořský kajak, surf, snowboard
Karel	41	14	SŠ	ženatý (2 děti)	horské horolezectví	maratonské běhy
Aleš	27	12	VOŠ	svobodný	horské horolezectví	canyoning,
Ondřej	21	15	SŠ	svobodný	lezení na skalách s lanem	snowboarding

Důvodem pro to, že náš výzkumný soubor představují pouze muži, je jednak fakt, že „ženy tvořily v roce 2013 mezi horolezci registrovanými v Českém horolezeckém svazu nebo v jednotlivých tělovýchovných jednotách či sportovních klubech necelou čtvrtinu“ (e-mailové sdělení, B. Valentová - Český horolezecký svaz, 11.2.2014) a druhou příčinou zaměření se pouze na mužskou populaci je odlišný průběh dospívání, přechodových rituálů, které se u dívek pojí s nástupem menarche. Corneau (2012) navíc doplňuje problematiku přijetí vlastní identity upozorněním na ontogenetický fakt, že žena je ženou od přírody, jelikož všechna embrya jsou zpočátku ženského pohlaví.

10. POPIS A ANALÝZA DAT

10.1 Karel

Karlovi je 41 let a do horolezeckého oddílu vstoupil před čtrnácti lety, tedy ve svých sedmadvaceti letech, ale již od dětství k této aktivitě tíhl a, jak sám říká, občas „šplhal při skále na laně, ale to ještě nevěděl, že je to horolezectví“. Za své dosavadní největší úspěchy v rámci své horolezecké kariéry považuje výstup na Eiger severní stěnou, Italský Big Wall: Via Vertigine a či francouzský Petit Dru. Dále se věnuje běhu na dlouhou trať a má za sebou účast na mnoha maratonech.

Sám sebe Karel popisuje jako materialistu, protože nedokáže duchovně přemýšlet a je pro něho důležité to, co může uchopit, a perfekcionistu, což se snaží změnit, protože si uvědomil, že ho potřeba hnát věci do extrému a k tomu, aby byly perfektní, jej tíží, neustále se k ní vrací a obtěžuje ho.

Rodina:

Karlovi rodiče jsou stále spolu, ale uvádí, že se vždy hodně hádali. Dříve si Karel myslel, že byli šťastní, ale dnes, zpětně, vidí, že tomu tak nebylo, že matka byla velmi nešťastná, protože ji otec, dle Karlova názoru, psychicky týral.

S otcem Karel v současné době nevychází, říká, že k otci už nic necítí a když se řekne táta, je to táta a tím to pro něho končí. Otec se o Karla nijak nezajímá, nemá ponětí o tom, kde zrovna cestoval či lezl, nechodí na Karlovy besedy o cestování a horolezectví.. Když byl Karel malý a vyrůstal, tak to prý s otcem bylo „v pohodě“, odcizili se až později, když začal Karel cestovat. Zároveň Karlův otec nikdy nesportoval, takže nemají žádná společná témata k hovoru. Karel říká, že ho to mrzí, ale je už dospělý, a tak se z toho nezhroutí. V jiné části rozhovoru uvádí, že je mu to docela jedno.

Naopak Karlovu matku jeho záliba zajímá a zároveň se o něho bojí. Matka Karlovi od dětství říkala, že chlapi nepláčou, že nesmí být jako baba, nikdy mu nic nepofoukala a nikdy ho nepomazlila, což v Karlovi vyvolalo potřebu dokazovat ostatním, že dokáže to, co chce, že na to má. Také v něm vyvolala pocit, že nikdy není dost dobrý, a proto má dnes

Karel problémy dívat se lidem do očí. Zároveň Karel uvádí, že při psychologických sezeních zjistil, že je na svou matku příliš fixovaný a že je tam již od dětství nějaký problém (blíže neuvádí jaký), který bylo třeba vyřešit, což se podařilo a od té doby mu matka do života tolik nemluví. Dnes na sobě Karel pozoruje, že se někdy chová jako jeho matka a snaží se to změnit.

Karel má ještě staršího bratra, který je úplný opak. Neměl dobrý prospěch ve škole, nikdy nesportoval.. Karel bratra přirovnává ke svému otci, ani on se totiž o Karlovy cesty a výstupy nezajímá, nemají společné téma a jsou si spíše cizí.

Během rozhovoru Karel zmiňuje, že v dětství pravděpodobně někdo utlačoval jeho ego a že „... i když jsem si myslel, že rodiče jsou ideální, tak někdo to v tobě probudit musí, abys chtěl dokázat, že něco jde, jakmile někdo řekl, že to nejde.“

Karel je nyní ženatý a má dvě malé dcerky, které se k lezení snaží vést. Jeho žena je také horolezkyně, takže má pro jeho zálibu pochopení, ale v nedávné době jejich vztah prošel krizí, jejíž příčinou prý bylo, že v sobě dusili emoce a nikdy si nic nevyříkali, což v důsledku vedlo k tomu, že spolu přestali zcela komunikovat. V průběhu této krize si Karel také uvědomil, že svou ženu utlačoval.

Dětství, dospívání:

Karel uvádí, že měl normální dětství, sám sebe považoval za vesnického kluka, jelikož často s rodinou jezdili za prarodiči na venkov, kde prožil krásné dětství a provozoval všemožné sportovní aktivity, čímž získal velmi dobrou sportovní průpravu. Ve škole měl dobrý prospěch, nemusel se nikdy příliš učit, rodiče chtěli, aby šel na VŠ, ale on vždy chtěl být automechanikem, za čímž si také šel. Zmiňuje konflikt s učitelkou ve třetí třídě, kdy v sobě našel sílu se jí „postavit“, což pro něho byl důležitý moment.

Puberta Karla minula, jelikož měl v tomto období velkou lásku a navíc trávil většinu času na vsi, kde nikdy neměl příležitost přičichnout k drogám či alkoholu. Za dospělého se však Karel nepovažuje, přestože říká, že věk by na to měl. Dospělým je pro něho muž ve chvíli, kdy si uvědomí nebezpečí a rizika a s ohledem na své děti je přestane vyhledávat, což on nedokáže.

Horolezectví:

Karlovi se vždy líbily hory, učarovaly mu zejména Tatry a když zjistil, že musí být horolezcem, aby se mohl vydat na Gerlachovský štít, neváhal. Následovaly Alpské výstupy a poté si řekl, že „i to už je málo“ a vydal se do Himalájí.

Motivy k horolezecké aktivitě jsou u něho od začátku pořád stejné.

Pocity spojené s horolezectvím Karel popisuje jako euforii, uspokojení a naplnění poté, co dosáhne vytyčeného cíle, cestou nahoru cítí adrenalin, nabuzení a namotivovanost.

Pobyt v horách jej naplňuje blahem a uspokojením, jelikož je tam klid, čistý vzduch a je tam s jediným člověkem, kterému může stoprocentně důvěřovat.

Strach si Karel při lezení nepřipouští, přestože si je vědom veškerých rizik (špatné počasí, přecenění fyzické zdatosti) i toho, že jeho pád by znamenal smrt a navíc by, coby prvolezec, „smetl“ ke zce pod sebou. Přitahují ho cesty, které se ostatní bojí lézt, které jsou označovány jako objektivně nebezpečné, což znamená, že se počasí může změnit během dvaceti minut a je na nich velké riziko utržení laviny či pádu kamení.

Na škále od 1 do 7 řadí to, co on sám leze na pozici sedm, jelikož jeho pád by se rovnal smrti.

Motivací k horolezectví mu je obdiv okolí, který jej žene nahoru a potřeba dokázat něco sám sobě. Tvrdí, že aby ho činnost uspokojila, musí mít nějaký limit, který prověří, jestli něco dokáže nebo ne. Prvotním impulzem však byly hory, které mu učarovaly, říká, že ze začátku nechtěl nikomu nic dokazovat. Jako další motivy zmiňuje touhu podívat se na neznámá místa, oproštění se od všech starostí, od práce i od rodiny, vyčištění hlavy a soustředěnost na jediný cíl, za kterým jde. Karel má také při lezení pocit naprostého osvobození.

Karel uvádí, že aby člověk byl v něčem nejlepší, je nezbytně nutné, aby byl víc egoista, šel na své hranice, zkoušel možnosti a odsunul blízké stranou, oprostít se, jinak zůstane průměrným.

Zvláštní stav mysli či vědomí zažil Karel při výstupu na Eiger, kdy zcela bezmyšlenkovitě překonal některé velmi nebezpečné úseky, aniž by si pamatoval jak.

Za splněný výstup považuje Karel až ve chvíli, kdy se vrátí dolů. Uvědomuje si, že při sestupech, kdy již opadá euforie ze zdolání vrcholu, se často něco zanedbá a dochází tak ke smrtelným pádům.

Pozorování:

Karel hovoří rychlým tempem a barvitě. Již na začátku upozorňuje, že je hodně upovídaný a všichni to o něm říkají, což se projevuje i během rozhovoru, kdy se obtížně drží tématu a často zabíhá k dalším příběhům. Velmi často používá slovo slavný v souvislosti s tím, co vylezl, či plánuje vylézt. Když mluví o rodičích, nápadně ztiší hlas.

Shrnutí :

Nyní se pokusíme stručně shrnout případovou studii Karla v kontextu výzkumných otázek:

Proč se jednotliví respondenti věnují horolezectví?

Karlovým prvotním impulzem pro vyvíjení horolezecké aktivity bylo zalíbení v horách. Zároveň pro něho horolezectví představuje způsob, jak může sebe i druhé přesvědčit, že něco dokáže, a zasloužit si tak obdiv okolí, který jej uspokojuje. Horolezecká aktivita Karlovi také umožňuje oproštění se od starostí každodenního života a závazků. Při lezení Karel cítí osvobození, euforii, adrenalin. Strach je pro Karla něco, co si nepřipouští a zároveň se to snaží překonávat, když vyhledává cesty, které ostatní nelezou proto, že se jich bojí.

V případě Karla bychom mohli uvažovat nad potřebami vyhledávání mimořádných prožitků a vyhledávání rizika a dobrodružství, z nichž v obou případech dochází ke zvýšené produkci dopaminu. Jelikož dopaminergní systém hraje významnou roli při vzniku závislosti, zvýšená produkce dopaminu by též mohla způsobovat závislost na sportu, ke které by nás mohlo odkazovat i to, že Karel prožívá při lezení stav plynutí, čili flow, srovnatelný s prožitky runners ' high popisovaný u vytrvalostních běžců, kterým Karel, vzhledem ke své mnohanásobné účasti na maratonech, také je. Domníváme se, že nelze vyloučit ani projevy odkazující k teorii regulace emocí, jelikož Karel říká, že mu pobyt v horách umožňuje odpoutat se od rodiny a vztahů obecně a zároveň je u něho zřejmá jistá míra úzkosti vyvolaná snahou o neprojevování vlastních emocí, kterou v něm vypestovala matka.

Jaké bylo rodinné zázemí jednotlivých respondentů v období dospívání?

Z Karlových výpovědí plyne, že rodinné zázemí se zdálo být na první dojem dobré, avšak ve skutečnosti se rodiče hodně hádali, matka jej, ač nevědomky, mírně utlačovala či ponižovala, přesto na ni byl vždy velmi fixovaný. Otec se mu jako malému věnoval, ale je zjevné, že postupně mezi sebou ztráceli pouto a odcizovali se a s přibývajícím časem a věkem se o Karla otec přestal zajímat úplně.

Vzpomeneme-li proces identifikace, který je nutný pro další rozvoj jedince, v případě chlapců pro plnohodnotný rozvoj v muže, kdy se chlapec nejprve musí identifikovat s mateřskou postavou, aby se od ní následně mohl separovat a přesunout se k identifikaci s otcem, můžeme odhadovat, že v případě Karla nedošlo ke zmiňované separaci od matky, jelikož na ni byl i v poměrně vysokém věku dosti fixován. Zároveň je pravděpodobné, že Karel neměl potřebu identifikace s otcem, jelikož pro něho otec nepředstavoval obdivuhodný vzor. To může potvrzovat i Karlovo přesvědčení o tom, že ještě nedosáhl dospělosti. Zároveň Karel uvádí, že neprošel divokou či revoltující pubertou a nikterak neexperimentoval s návykovými látkami. Můžeme se tedy domnívat, že horolezectví v jeho případě mohlo skutečně představovat snahu o vlastní a samostatnou iniciaci. Dokládat by to mohl i fakt, že Karel označuje riziko spojené s horolezectvím za natolik vysoké, že se rovná smrti, což nás opět odkazuje k vlastnostem iniciačních rituálů, stejně tak jako změněné stavy mysli vyvolané fyzickým vyčerpáním. Vezmeme-li navíc v úvahu, že Karel, ač říká, že to není správné a zodpovědné vůči rodině, stále vyhledává nebezpečí a riziko a nedokáže s tím přestat, mohli bychom opět uvažovat nad neuvědomovanou potřebou vlastní iniciace, která jej žene dál.

10.2 Jarda

Jarda se stal horolezcem v osmnácti letech, ale již o mnoho dříve podnikal výpravy do hor se svým otcem a od mala lezl na skály v lomu za domem. Že chce být horolezcem, oznámil otcí v šesti letech.

Na svém horolezeckém kontě má 13 osmitisícovek, ke zdolání kompletní koruny Himaláje mu tedy zbývá jen jediná, kterou se chystá pokořit v blízké době. Všechny vrcholy Jarda zdolává bez kyslíkového přístroje.

Mimo horolezectví jezdí na kajaku na divoké vodě, na snowboardu, surfu, horském kole a v rámci přípravy Jarda běhá, jezdí na kole a běžkách, posiluje.

Rodina:

Jardovi rodiče byli oba sportovci a ke sportu hodně vedli i svého syna, za což je rád a říká, že kdyby v dnešní době děti mezi třináctým a osmnáctým rokem trávily s rodiči tolik času, co on, je to skoro zázrak. S otcem často podnikal výpravy do hor, nedávno Jarda objevil záznam vyšetření funkční diagnostiky, které mu nechal otec udělat ve třinácti letech, aby zjistil, zda syn zvládne týdenní přechod z Orlických hor do Jeseníků, což znamenalo zhruba 50km denně s batohem na zádech. Dnes je Jardovi líto, že nestihl otci splatit to, kolik času s ním strávil v horách, těsně poté, co se Jarda rozhodl vzít sebou otce na expedici do Peru, mu totiž byla diagnostikována rakovina. Vztah s otcem Jarda popisuje jako tichý respekt. Pozastavuje se nad tím, že některé věci, pokud jde o emoce, si s otcem před jeho smrtí nestihl říci, například mu vrtá hlavou, proč otec Jardova staršího bratra, se kterým vycházel o mnoho hůře než s Jardou, vždy oslovoval zdvořile, zatímco Jardu oslovoval pravým jménem, s čímž prý neměl problém, ale kolikrát ho napadlo, že je to skutečný paradox. Nemyslí si ale, že by to bylo tak, že by otec některému z nich „nadržoval“. Jardova dcera je přesvědčená, že její otec celý život usiloval o to, aby se svému otci zavděčil a dosáhl jeho uznání, což je pro něho nevědomou motivací ke zdolávání světových vrcholů (tato informace byla doplněna ze zdroje, na který nás pro doplnění interview odkázal sám Jarda).

Jeden čas také Jardův vztah s otcem nebyl zcela ideální, konkrétně v době, kdy se Jarda vrátil z vojny, otec mu zařídil pracovní pozici technologa v kanceláři, což v době minulého režimu určitě nebyl snadné, ale Jarda podal hned druhý den výpověď, protože tímto způsobem svůj život prožít nechtěl. Jarda to považuje za důležitý moment, protože tím dal rodičům jasně najevo, že si svůj život chce žít sám a oni mu jej nemohou lajnovat. V jiné části rozhovoru vzkazuje Jarda budoucím horolezcům, že je třeba jít svou vlastní cestou a odtrhnout se od vlivu rodiny, která ze svého syna chce vychovat jakéhokoli jiného sportovce než horolezece.

S matkou Jarda funguje „v pohodě“, stále spolu bydlí v jednom domě, kde spolu dobře fungují se vzájemným respektem, ale občas mu není příjemné, když se ho matka v jeho věku ptá, kam jde nebo kde byl, protože má pocit že jí do toho nic není.

Pokud jde o horolezectví, Jardovi rodiče šťastní „byli a nebyli“. Jarda říká, že žádná máma nemá z takového sportu radost, protože v něm automaticky spatřuje sebevražednou činnost. V každém případě však rodiče s Jardovým rozhodnutím nic nenadělali, protože on se zlomit nenechá.

V současné době je Jarda rozvedený, má celkem čtyři děti, z nichž pouze u dvou, které má s bývalou manželkou, se podílel na jejich výchově. Jarda sám sebe považuje za dobrého rodiče, s dětmi se mají rádi, snažil se je vést k aktivnímu stylu života, avšak zjistil, že mají jiné priority. Zároveň ale přiznává, že se svým dětem věnoval méně, než jeho rodiče jemu. Rozvod se ženou Jarda nepřisuzuje horolezectví, ale problémům, které má prý polovina populace.

Dospívání:

V průběhu dospívání Jarda hodně sportoval, jednak s rodiči, jednak hrál závodně volejbal, spoustu času strávil v přírodě, ať již s kamarády nebo s rodinou. Přestože prý nebyl vzorné dítě, jeho puberta nebyla nijak zvlášť divoká, nikdy k sebeprosazení nepotřeboval taková gesta, jako například alkohol, sport mu poskytoval dostatečnou možnost vybití.

Na dotaz, zda sám sebe považuje za dospělého, váhavě odpovídá, že „asi jo“. Důvodem je to, že si po návratu z vojny začal vydělávat sám na sebe, nést za sebe zodpovědnost a tím pádem ho nemusel nikdo živit a nikoho tak nenechal, aby mu lajnoval život.

Horolezectví:

Jardovi horolezectví poskytuje zážitky nejen lezecké, ale i poznávací, jelikož mu umožňuje poznávat různé kultury. Hory pro něho představují souznění s přírodou a označuje je za nejkrásnější místa na světě. Líbí se mu, že při lezení je život o něčem trochu jiném, vše záleží jen na něm a není to hra. Říká, že při výstupech dělá to, co ho baví, v prostředí, které ho baví. Při vystoupení na vrchol pociťuje euforii, ale současně říká, že jeho expedice jsou spíše o utrpení a odříkání.

Strach při výstupech pro něho není takový strach, který by ho svazoval a ochrnoval, popisuje jej spíše jako respekt, protože se jedná o prostředí, kde hraje velkou roli klima a další podmínky a horolezec si v něm nemůže dovolit chybu. Smrt bere jako něco, co potká každého a člověk to neovlivní, umírají i ti, co rizikové sporty nedělají, ať již nadále například při autohavárii, nebo podlehnou nějaké smrtelné nemoci. Nechtěl by umí-

rat dlouho a pomalu napojený na hadičkách a zároveň není jeho cílem zemřít pod lavinou. Říká, že pokud by si mohl vybrat, zvolil by rychlou smrt ve spánku, případně při nějaké příjemné činnosti s výhledem na nejvyšší horu světa.

Horolezectví pro Jardu vždy znamenalo svobodu, což souvisí i s tím, že začal lézt za minulého režimu, kdy lidé nikam nesměli a na vše byl zákazy, tudíž kromě dalšího osvobození pro něho horolezectví představuje i svobodu pohybu.

Mimořádné prožitky popisuje Jarda v souvislosti s řídkým vzduchem, kdy občas ztrácel přehled o tom, co se dělo mezi přechodem z jednoho místa do druhého. Jednou měl také sluchové halucinace, kdy mu nějaký hlas při výstupu, kdy byl velmi vyčerpaný, začal posměšně říkat, že to „nedá“.

Jarda se řídí mottem „cesta je cíl“ a nesouhlasí s tím, že cílem by měl být vrchol, protože při vysokohorském lezení je vrchol tak daleko a vysoko, že člověk v touze zdolat jej často zapomene na to, že je třeba mít dostatek energie na sestup dolů, který je o to náročnější, že je horolezec po zdolání vrcholu svým způsobem „demotivovaný“. Tvrdí, že rozhodnutí otočit se pár metrů od vrcholu je sice pro něho nesmírně těžké, ale je důležité k němu najít sílu a uvědomit si, že ze všeho nejdůležitější je vrátit se dolů.

Pozorování:

Jarda mluví souvisle, je vidět, že je na některé otázky zvyklý, zároveň se ale více zamýšlí nad odpověďmi na otázky týkající se rodiny a někdy působí dojmem, že se těmto odpovědím záměrně vyhýbá.

Shrnutí:

Nyní se pokusíme stručně shrnout případovou studii Jardy v kontextu výzkumných otázek:

Proč se jednotliví respondenti věnují horolezectví?

To nejdůležitější, co Jardovi horolezectví poskytuje, je svoboda. Líbí se mu pocit souznění s přírodou, pobyt v horách se vším, co k němu patří. Na vrcholu Jarda prožívá euforii. Zároveň mu vyhovuje, že má při vyvíjení horolezecké aktivity život ve svých rukou a dělá to, co ho baví, v prostředí, které má rád. Motivací mu, dle jeho dcery, může být i touha po otcově uznání. Mimo horolezectví se věnuje dalším adrenalinovým sportům, což nás přivádí k úvaze o potřebách vyhledávání napětí a dobrodružství, případně vyhledávání mimořádných prožitků, avšak vzhledem k tomu, že horolezectví je pro Jardu mnohdy o

utrpení a odříkání a zároveň mu dává pocit, že má život ve svých rukou a vše záleží jen na něm, zamýšlíme se spíše nad projevy potřeby regulace emocí.

Jaké bylo rodinné zázemí jednotlivých respondentů v období dospívání?

Jardovo rodinné zázemí se jeví jako velmi příznivé, rodiče jej vedli ke sportu, za což byl Jarda rád. Vztah s matkou popisuje jako pohodový, pro vztah s otcem užívá spojení „tichý respekt“ a zároveň říká, že si za otcova života nestihli ujasnit záležitosti ohledně emocí.

Zejména s otcem podnikal různé výstupy a přechody hor, nejvíce v období dospívání. Je tedy pravděpodobné, že v případě Jardy došlo k procesu identifikace s mateřskou osobou, výpravy s otcem nasvědčují též identifikaci se s ním a zároveň působí dojmem iniciačních rituálů. Zůstává však otázkou, nakolik byl pro Jardu identifikaci otec dosažitelný, případně zda byly iniciační rituály zdárně ukončeny a uznány oběma rodiči a došlo tak k procesu separace v podobě „sociálního porodu“. O uznání vlastní dospělosti a samostatnosti Jarda usiloval i ve starším věku, snažil se prosadit si svou vlastní cestu a odmítal názory a kontrolu rodičů a vzhledem k tomu, že se mu podařilo prosadit si směr, kterým se chtěl vydat a oprostít se vlivu rodičů, považuje se za dospělého.

V dnešní době mu příliš nevyhovuje kontrola z matčiny strany. Je otázkou, nakolik by se dala matčina kontrola spojená s obavami, které v ní synova horolezecká činnost vyvolává, považovat za snahu o udržení syna v pevném mateřském poutu a nakolik se jedná o přirozený mateřský pud. V tomto případě se však přikláníme k druhé variantě, jelikož v období dospívání Jardu matka přenechala otci a umožnila mu tak poznat mužský svět a proniknout do něho. V pasáži, kde Jarda přemýšlí o tom, proč jej otec neoslovoval zdrobněle, tak jako jeho bratra, přestože jejich společný vztah považuje za bližší, jelikož spolu trávili více času a podnikali různé sportovní aktivity, se nabízí možné vysvětlení v podobě snahy otce podpořit fyzický i psychický vývoj svého syna a motivovat jej k dosahování vyšších výkonů.

10.3 Ondřej

Ondřej se začal věnovat horolezectví již v šesti letech, jelikož měl perfektní horolezecké zázemí a zároveň talent pro tuto činnost. Dříve jezdil na snowboardu,

ale v posledních letech je natolik horolezecky vytížen, že mu na snowboard nezbývá čas. Rád by se k němu však vrátil, zejména pak k ježdění ve volnějším terénu a lákal by ho také paraglide.

Rodina:

Ondřej se narodil do horolezecké rodiny, kterou sám označuje jako fungující. Má ještě o sedm let starší sestru. Ondřej tvrdí, že tím, že začal tolik lézt se jejich rodinné vztahy zlepšily a upevnily, a rodina tak tráví více času pohromadě. Zároveň si Ondřej myslí, že se díky jeho lezení zlepšil a upevnil i vztah jeho rodičů. Například Ondřejův otec, relativní workoholik, začal méně pracovat a trávit s rodinou více času o víkendech. Jeho otec je natolik chytrý a Ondřej má pocit, že jej nemůže nikdy překonat a je pro něho frustrující, že nikdy neví víc, než jeho otec. V lezení se mu však daří otce překonat a i to je pro něho do jisté míry motivací. Jinak svého otce ve všem respektuje. Ondřej uvádí, že když už se s někým hádá, tak s matkou a tyto hádky se s přibývajícím věkem vyostřují. Příčinou hádek bývají nejčastěji názorové neshody ohledně maličností, které Ondřej ještě blíže popisuje slovy: *„Já si prostě myslím, že jsem dospělej a mám právo se rozhodovat a jí třeba přijde, že to dělám špatně, no.“* Ondřejovi rodiče to prý nepřiznávají, ale přesto si Ondřej myslí, že jsou na jeho horolezecké výkony pyšní, říká, že jeho rodiče nejsou typičtí pyšní rodiče na svoje dítě. Sám je za tento přístup rád, protože díky tomu nikdy necítil tlak. Rodiče pro něho vždy byli důležitou podporou, ale nikdy jej do ničeho "neštvali" a přehnaně nemotivovali.

Dětství a dospívání

Ondřejovo dětství i dospívání se točilo zejména kolem horolezectví. Jeho vášeň pro lezení byla tak velká, že bylo občas potřeba ji tišit. Období puberty absolvoval naprosto v poklidu, párty jej nikdy příliš nezajímaly a přesto, že si je vědom, že ze života něco nepoznal, nemá pocit, že by v oněch letech o něco přišel. Naopak měl možnost díky horolezectví procestovat mnoho zemí a poznat spoustu kultur, což jej také hodně obohatilo. Zároveň se vždy bavil s lidmi staršími o deset let, tudíž si v mnoha ohledech připadá starší, než jeho vrstevníci. Za skutečně dospělého se ale bude Ondřej považovat až ve chvíli, kdy bude bydlet sám. Současně ale o sobě říká, že je dospělý a může se sám rozhodovat (viz matka).

Horolezectví:

Ondřeje k horolezectví přivedla jeho rodina, ale prvotním impulsem k tomu, aby se této aktivitě věnoval víc bylo první vítězství v lezecké soutěži. Zároveň se mu líbil životní styl horolezců, kteří mu připadali velmi šťastní, a proto se rozhodl být jako oni a udělat pro to maximum. Důležitým motivem pro něho také byla již zmiňovaná možnost překonat vlastního otce.

Ondřej ve svém životě touží neustále překonávat nějaké výzvy, zlepšovat se a objevovat nepoznané a to vše mu horolezectví umožňuje. Významný je pro něho též prvek dobrodružství a pocit výjimečnosti, že se může podívat do slepých míst na mapě a radost. Říká, že ač to zní jako klišé, horolezectví mu dává zejména svobodu.

V současnosti jej hodně motivuje děláním vlastních extrémních cest. Horolezectví je jedinou činností, která Ondřejovi umožňuje zcela se oprostit od reality, soustředit se jen na lezení. Tento stav Ondřej charakterizuje jako nepřítomnost mysli a osvobození se tak od strachu a stresu, který s sebou mysl přináší. Popisuje také pronikání do jiného stavu mysli, který jej „baví“. Přiznává, že občas vyhledává strach a riziko, které mu přináší pocit naplnění. Uvědomuje si také, že se občas dostává do situací, které by v případě pádu měly smrtelné následky, ale proto, že již dokáže vyhodnotit určité situace a důvěřuje vlastním schopnostem, je ochoten akceptovat větší risk, což mu přináší adrenalin. Zároveň srovnává rizika spojená s horolezectvím s riziky každodenního života, která také musíme akceptovat, abychom mohli vyjít ven z domu.

Pozorování:

Ondřej působí uvolněně, otevřeně, ze způsobu, jakým hovoří o své zálibě je znát velké nadšení. Otevřený je i v záležitostech týkajících se rodiny, žádné téma mu nedělá obtíže, o některých záležitostech uvažuje nahlas.

Shrnutí:

Nyní se pokusíme stručně shrnout případovou studii Ondřeje v kontextu výzkumných otázek:

Proč se jednotliví respondenti věnují horolezectví?

Ondřej se horolezectví začal věnovat díky svým rodičům, ale byl to on sám, kdo našel zalíbení v překonávání výzev, vyhledávání rizika, adrenalinu a dobrodružství, oproštění se

od veškerých myšlenek, objevování nových míst a potěšení z možnosti překonat vlastního otce. Tím nejvýznamnějším, co mu horolezectví poskytuje, je svoboda.

Vzhledem k tomu, že Ondřej sám zmiňuje vyhledávání rizika i dobrodružství, nemusíme příliš dlouho uvažovat nad tím, zda se v jeho případě jedná o potřebu vyhledávání napětí a dobrodružství, která se pojí se zvýšeným uvolňováním dopaminu do krve. Prožitky, které Ondřej popisuje jako pronikání do jiného stavu mysli, které ho baví, nasvědčují prožívání stavu „flow“, které se, stejně jako zvýšená produkce dopaminu, pojí se závislostí na sportu. S ohledem na záměrné vyhledávání strachu a nebezpečí nezavrhujeme ani teorii o potřebě regulace emocí.

Jaké bylo rodinné zázemí jednotlivých respondentů v období dospívání?

Rodinné zázemí a vztahy se jeví jako velmi dobré, je však zajímavé, jak Ondřej poukazuje na „stmelovací“ funkci jeho horolezecké činnosti, která přiměla otce trávit více času s rodinou. Z jeho výpovědí je evidentní obdiv k otci a zároveň určité soupeření s ním a potřeba se mu vyrovnat, nebo ještě lépe, překonat jej, z čehož se můžeme domnívat, že otec je pro Ondřeje dobrým identifikačním vzorem, ale problémem je jeho „dosažitelnost“, čímž myslíme, že, pro identifikaci podstatné vyrovnání se otci, je velmi obtížné. S matkou se Ondřej v poslední době často dohaduje kvůli malichernostem, což bychom mohli chápat jako snahu o separaci od matky, které je pro dosažení dospělosti, kterou si Ondřej není příliš jist, nezbytné. Zajímavý je i fakt, že přestože Ondřej v horolezectví vždy dosahoval fenomenálních úspěchů, není si jist, zda jsou na něho rodiče pyšní, jelikož to, jak Ondřej tvrdí, nepřiznávají. Je tedy možné, že v případě, že horolezecká aktivita by pro Ondřeje představovala snahu o vlastní iniciaci, nedochází k jejímu potvrzení a s ním se jejího potvrzení dospělosti.

10.4 Aleš

Aleš je vojákem z povolání a v rámci své profese využívá i svou zálibu, protože působí také jako záchranář v horách. Horolezectví se věnuje od patnácti let, kdy začal navštěvovat umělou lezeckou stěnu v místě svého bydliště a našel si tak novou zálibu, která mu umožnila vymanit se z vlivu „špatné party“. Zdolal mnoho Evropských vrcholů, v Pamíru

vystoupil na jeho třetí nejvyšší vrchol Korzhenevskaya a zúčastnil se několika expedic za polárním kruhem.

Aleš se věnuje mnoha sportům, mimo horolezectví také aktivně provozuje canyoning. Sám říká, že měl jeden čas obtíže se závislostí na sportu, kdy každé ráno běhal cca 20km, odpoledne absolvoval třířázový trénink v posilovně a večer přes hodinu v kuse plaval a k tomu navštěvoval horolezeckou stěnu, nebo lezl na skalách, jelikož působí také jako instruktor lezení a „záchranařiny“ v armádě.

Rodinné zázemí:

Alešovi rodiče se rozvedli ještě když byl na základní škole, poté zůstal bydlet s matkou a jejím novým partnerem. O vztazích v rodině Aleš říká, že vždy vycházel lépe s cizími lidmi než s vlastní rodinou. Matka se o Aleše příliš nezajímala a nestarala, otčím jej bil, což v závěru vedlo k Alešově odchodu z domu, po kterém se s matkou prakticky nebavil a nestýkal, pouze dostávala informace o jeho ukončení či zahájení školní docházky. Poslední tři roky, od doby, kdy onemocněla a zároveň opustila otčíma, je s ní v pravidelném kontaktu, vídají se, baví se spolu o horolezectví, které v matce občas vyvolává obavy, aby si Aleš neublížil, ale naučila se brát tuto aktivitu jako jeho součást.

S otcem Aleš nevycházel nikdy, posledních sedm let spolu ani nekomunikovali, protože si předtím „řekli něco, co se říkat nemá, udělali si něco, co se dělat nemá“. V horolezectví otec spatřuje zbytečnou a nesmyslnou činnost, kterou naprosto neuznává. I v dětství byl otec vždy velmi autoritativní, vše muselo být podle něho. Jediné hezké, co si s otcem Aleš vybavuje, jsou procházky do přírody do lesa, kam jej otec-myslivec brával s sebou, čímž v Alešovi vyvolal lásku k přírodě. V současnosti jejich vztah spatřuje jako prázdný a neperspektivní, říká, že k tomu, aby zase začali komunikovat a fungovat tak, jak by to mělo být, jako otec a syn, vede velmi dlouhá cesta.

Dětství, dospívání:

Období dětství a dospívání Aleš neměl příliš radostné. V rodině se nejprve vypořádával s příliš autoritativním otcem, poté s agresivním otčímem. Říká o sobě, že byl dřív „velký sígr“. Vyrůstal hlavně venku na ulici s partou, se kterou se dostal k vykrádání, rvačkám, vandalismu i drogám, které však pouze vyzkoušel a nikdy ho příliš neoslovily. V patnácti letech pak po hádce s otčímem utekl z domu, poté nějaký čas přebýval u kamarádů, po garážích a levných ubytovnách.

Přesto si však udělal nejprve výuční list, poté si dodělal maturitu na střední ekonomické škole a vyšší odbornou školu v oboru záchranář. Jeho snem byla medicína, ale z finančních důvodů si její studium nemohl dovolit.

Na dotaz, zda se považuje za dospělého odpovídá, že se zčásti stále cítí být dítětem. Jinak nedokáže dospělost objektivně posoudit, neví, co obnáší a ve finále prohlašuje, že je zodpovědnější než kdejaký dospělý.

Horolezectví:

K lezení se Aleš dostal dle svých slov z ulice, kdy nejprve s kamarády lezly po různých balvanech a poté v místě jeho bydliště otevřeli horolezeckou stěnu se vstupem zdarma. V deváté třídě se také poprvé podíval do hor, do Pyrenejí, které mu učarovaly a díky tomu pochopil, že život je i o něčem jiném. Dalším impulzem pak bylo vystudování oboru záchranář a rozhodnutí působit jako záchranář v horách, k čemuž bylo třeba ještě více trénovat techniku lezení.

Jako hlavní důvod vykonávání horolezecké aktivity udává Aleš volnost a pocit sepětí s přírodou, jako další motivy jmenuje hory jako takové, potřebu dostat se co nejvýš, potřebu „něco si dokázat“ a prověřit své schopnosti, a odpočinek. Důležitým faktorem při lezení je pro něho také adrenalin, který svým způsobem vyhledává. Při vylezení pocituje z 99% vyčerpání a když je vše v pořádku, je to i „fajn pocit“. Neleze však pro dosažení vrcholu, ale pro cestu, která k jeho dosažení vede.

Horolezectví v Alešovi prý vyvolává spíše velký respekt než strach, protože člověk musí být v horách celou dobu ostražitý, dávat pozor a přemýšlet. Aleš horolezectví nepovažuje za rizikovou činnost, ale paradoxně argumentuje tím, že pokud je člověk zkušený a uvědomuje si všechna rizika a nepodcení je, nemůže se mu nic stát. Sám si při výstupech vždy uvědomuje, co vše se může stát, dokonce i to, že při něm může zemřít. Každý, kdo jde do hor, si musí uvědomit, že smrt je jejich nedílnou součástí a počítat s tím, že se může stát, že v horách zemře. Doplnuje však, že smrt je nedílnou součástí života jako takového, a proto je zde neustále riziko, že člověk najednou zemře, například při jízdě autem, ať jede pomalu či rychle, může zemřít. Se smrtí se setkal jak v horách, včetně úmrtí kamaráda, tak při misi na Haiti, čímž se naučil ke smrti přistupovat chladně, ale přesto mu to občas dělá problémy. V horách by však zemřít nechtěl, protože „dobrý horolezec je ten, který sleze dolů a vypráví to“. Zároveň si je vědom toho, že má na světě nějaké povinnosti, známé a kamarády, které by tu neměl nechávat.

Horolezectví pro Aleše představuje smysl života, unožňuje mu cestovat a poznávat tak nové lidi, jiné kultury a rasy.

Pozorování:

Aleš pečlivě volí slova, často se rozmýšlí, co řekne, případně jak to řekne, stává se, že větu ani nedokončí. Ačkoliv říká, že je ochoten hovořit o čemkoliv, některé otázky jsou pro něho velmi obtížné, a proto se vyhýbá jejich zodpovězení. Občas se také stává, že si Aleš ve svých výpovědích mírně protirečí, případně nedokáže vyjádřit jednostranný názor, například u hodnocení rizika v horolezectví či posouzení vlastní dospělosti.

Shrnutí:

Nyní se pokusíme stručně shrnout případovou studii Aleše v kontextu výzkumných otázek:

Proč se jednotliví respondenti věnují horolezectví?

Pro Aleše horolezectví představuje životní styl, který si určil ve chvíli, kdy opustil „špatnou partu“. Tato aktivita mu přináší volnost, adrenalin, možnost něco si dokázat a odpočinek. Nespatřuje horolezectví jako rizikovou či nebezpečnou činnost, ale zároveň říká, že si uvědomuje rizika s horolezectvím spojená a fakt, že v horách by ho mohla čekat smrt, což působí velmi paradoxním dojmem.

Jaké bylo rodinné zázemí a vztahy jednotlivých respondentů v období dospívání?

Rodinné zázemí v případě Aleše by se dalo označit jako velmi slabé. Rodiče se rozvedli, když byl ještě na prvním stupni základní školy a ani jeden z nich se, dle Alešových výpovědí, o něho dostatečně nezajímal a nestaral, s otčímem také nevycházel, což nakonec vyústilo v jeho útěk z domova. Je tedy pravděpodobné, že Aleš postrádal identifikační vzory a o vlastní iniciaci se pokoušel s partou kamarádů rizikovým chováním na hranicích zákona. Toto chování bylo později vystřídáno horolezeckou činností. Mohli bychom tedy říci, že horolezectví pro Aleše představovalo bezpečnější způsob snahy o potvrzení vlastní dospělosti a revolty. Vzhledem k tomu, že otec považuje horolezectví za zcela nesmyslnou činnost, můžeme se domnívat, že Aleš tímto jednáním otce záměrně dráždí, což je považo-

váno za jeden ze způsobů, jakým si muži, jimž byla znemožněna identifikace s otcem, snaží jeho uznání a lásku vydobýt.

V případě Aleše je zajímavé, jak odmítá a zároveň připouští rizikovost horolezecké aktivity. U dalšího sportu, kterému se intenzivně věnuje, canyoningu, však velké riziko připouští jednoznačně. Zároveň zmiňuje epizodu závislosti na sportu. Je tedy otázkou, nakolik bychom mohli v případě Aleše uvažovat nad teoriemi o potřebách vyhledávání napětí a dobrodružství či vyhledávání mimořádných prožitků. Teorie o regulaci emocí se však jeví jako pravděpodobnější.

10.5 Přehled analýzy dat:

MOTIVACE K HOROLEZECKÉ ČINNOSTI

Naši respondenti uvádějí dva primární motivy, které je vedly k vykonávání horolezecké aktivity. Prvním z nich jsou **hory** jako takové, které je nějakým způsobem oslovily. Druhým impulzem pro ně byla **rodina**. Oba tyto motivy se mohou také prolínat. Například Jarda se do hor vydával nejprve s otcem na dlouhé túry a díky tomu mu hory postupně učarovaly natolik, že se rozhodl zasvětit pohybu v nich velkou část svého života. Ondřej se zase narodil do horolezecké rodiny, tím pádem pro něho bylo samozřejmé, že začal lézt a k lezení ho tedy přivedla nejprve rodina a až poté si k němu vypěstoval vlastní vztah, který se rozhodl nadále intenzivně rozvíjet. Pro zbylé dva respondenty představovaly prvotní impuls hory samotné. To vše zcela odpovídá tvrzení Procházky (1990) o tom, že původním motivem je často například láska k horám a poté, co se jedinec věnuje horolezecké činnosti delší dobu, stává se jedním z hlavních motivů radost z překonávání překážek, úsilí o sebe-realizaci atd.

Karel: „*Já jsem ze začátku nechtěl nikomu nic dokazovat, mně jenom učarovaly ty hory.. Viděl jsem ten Gerlach a zjistil sem, že musíš bejt horolezcem, abys se tam mohl pohybovat, musíš mít to vybavení.. A tak jsem šel do oddílu.*“

Ondřej: „Pro mě to bylo naprosto přirozený, protože v rodině všichni lezou i všichni známí naší rodiny lezli, v zimě se jezdilo na hory... Takže když jsem to viděl, nechtěl jsem trhat partu a taky jsem začal lézt na ty skály.“

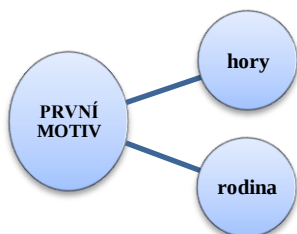

Schéma č. 1: přehled prvotních motivů respondentů k horolezecké činnosti

POCITY A PROŽITKY SPOJENÉ S HOROLEZECTVÍM

Ačkoliv mají začátky horolezectví s rodinou spojeni pouze dva respondenti, všichni čtyři uvádějí, že s rodinou, zejména s otci, se pohybovali v přírodě, ať již při lezení na skalách, horských výslapech či procházkách. Všichni čtyři tedy mají tento společný atribut v podobě pobytů v přírodě s otcem, což může hrát svou roli při snaze o iniciaci s otcem. Jelikož také všichni čtyři uvádějí pobyt v přírodě jako jeden z významných motivů k vykonávání horolezecké aktivity, kdy zmiňují pocity sepětí a **souznění s přírodou**, nabízí se úvaha o potřebě identifikace s otcem prostřednictvím něčeho, co zažívali spolu se svými otci a co považují za pozitivní. Nabízí se otázka, proč k tomuto účelu využívají právě horolezeckou aktivitu a nestačí jim například procházky v kaňonu, ze kterého mohou skály i hory pozorovat z bezpečné vzdálenosti a užívat si přírodu, která je obklopuje, aniž by museli stoupat k vrcholu hory či skály. Tato otázka nás přivádí ke katatymně-imaginativnímu psychoterapeutickému přístupu, ve kterém výstup na horu reprezentuje identifikaci s důležitou otcovskou postavou (Leuner, 1999).

Jarda: „Ty hory, to je spíš takový souznění s přírodou a že život jako trošku... Že to všechno záleží jen na tobě a není to hra, není to... Je to něco jiného, no.“

Výzkumnice: „A když bys měl říct jediný důvod, proč lezeš, co by to bylo?“

Aleš: „Volnost. A takový to sepětí s přírodou.“

Všichni naši respondenti se také shodují, že jim horolezecká aktivita přináší pocity **svobody a volnosti**. Tato svoboda může vedle odpoutání se od starostí, závazků a pod. reprezentovat též svobodu pohybu v případě, že respondenti vyrůstali za minulého režimu. Barlow, Hardy a Woodman (2013) tyto pocity svobody pro horolezce tolik typické vysvětlují na základě teorie o potřebě emoční regulace jako osvobození se od stále přítomné hladiny nespecifické úzkosti, která na sebe při horolezecké činnosti bere konkrétní podobu strachu, jenž je v rámci horolezectví překonáván. Někteří respondenti užívají namísto pojmu **strach** výraz **respekt**, zejména pak v souvislosti s riziky, která horolezectví představuje. Problematikou strachu a rizika se budeme podrobněji zabývat v podkapitole s názvem Riziko a smrt. Svobodu zmiňuje i Corneau (2012) ve svém pojednání o takzvaném „věčném adolescentovi“, tedy muži poznamenaném fyzickou či emoční nepřítomností otce. Věčný adolescent se vyznačuje tím, že odmítá konvenční svět dnešní společnosti, pečlivě si střeží svou svobodu a fascinují jej výšky, a proto chce neustále stoupat. Tato teorie by nám mohla být zároveň doplněním odpovědi na předchozí otázku, proč muži, horolezci, nestačí k identifikaci s otcem pouze procházet se ve skalnatých a horských oblastech a potřebuje vystoupat až na vrchol a pozorovat okolní přírodu z výšky.

Pocity **euforie** udávají tři ze čtyř respondentů a tři z nich se také shodují na **adrenalinu a dobrodružství**. Tyto jevy nás odkazují k biologickým souvislostem horolezecké aktivity, jako jsou teorie závislosti na sportu, potřeby vyhledávání mimořádných prožitků, ohrožení a dobrodružství či potřeba regulace emocí. U všech čtyř respondentů se objevují zejména známky potřeby regulace vlastních emocí, kterou Barlow, Hardy a Woodman (2013) považují za klíčovou příčinu věnování se horolezectví, jelikož, umožňuje jedincům být pány svých vlastních emocí na skále a v horách a tato nově získaná schopnost se jim postupně přenáší i do běžného života. Uplatnění potřeby regulace emocí, která se od potřeby vyhledávání mimořádných prožitků či napětí a dobrodružství liší tím, že při ní horolezci prožívají též nemalé útrapy a vyčerpání potvrzují dva respondenti popisující utrpení, odříkání a vyčerpání jakožto negativní pocity, které v rámci horolezecké aktivity prožívají.

Jarda: „Samozřejmě nahoře prožiješ nějakou krátkou euforii a můžeš a musíš, ale pak musíš zase zapnout jak hlavu, tak i fyzický zásoby nesmí být na nule, ale musej být na třiceti procentech minimálně, protože ten návrat je kolikrát mnohem těžší, protože seš demotivovanej, no, to někdo může být..“

Karel: „*A nejvíc samozřejmě na těch nohou si stát při těch sestupech, protože ten adrenalin, žejo, ta euforie prostě, že je člověk namotivovanej a nabuzenej a teď tam vylezeš, opadne to, ty zjistíš, že už tě bolejí ruce a teď zjišťuješ vlastně, kudy vede cesta dolů...*“

Mimořádné stavy vědomí při horolezecké činnosti jednoznačně uvádějí tři respondenti, kteří popisují jak změněné vědomí v důsledku řídkého vzduchu ve vysokých nadmořských výškách či vyčerpání organismu, tak stavy „flow“ tedy zážitky „plynutí“, při kterém se nic nezdá tak důležité jako prováděná činnost a jsou provázeny natolik radostnými pocity a euforií, že se je jedinci snaží vyhledávat i za velkou cenu (Csikszentmihalyi in Kirchner, 2009). Stavy „flow“ jsou determinovány vyloučením β -endorfinů do krve, a souvisí tak se závislostí na sportu (Marr, 2001), která je determinována rovněž zvýšenou hladinou dopaminu v krvi, o čemž u našich respondentů svědčí prožitky „adrenalinu“, který je z dopaminu syntetizován (Zehentbauer, 2012). Mimořádné stavy vědomí, kterým stav „flow“, stejně jako změněné vědomí v důsledku vyčerpání či řídkosti vzduchu bezesporu jsou, představují jednu z komponent přechodového rituálu (Stephenson, 2012).

Jarda: „*No, ono se to říká, žejo... Je pravda, že já jsem to zažil, že jsem měl takový halucinace... Tadyto bylo spíš takový bezvědomí, na tom Everestu... A pak něco podobného se mi stalo na Daulághiri, kde jsem byl sám pod vrcholem a zabloudil jsem tam trochu a zasekal jsem se a strašně mě to unavilo a byl jsem vyčerpanej... A zaprvý se tam se mnou někdo jakoby bavil: „Hele, to nedáš, vid’? To bude těžký tohleto..“ a za druhý jsem si uvědomil, že tady je ta hranice, kterou člověk když překročí, tak že bych se právě na ten vrchol možná dostal, ale nedostal bych se z něj... Takže tam jsem se 200m od vrcholu otočil a sestupoval jsem, než abych šel potom... no... takže jsem tam musel za dva roky znova.*“

Ondřej: „*Ten stav proniknutí do jinýho stavu mysli je určitě zajímavěj a taky mě to na tom baví...*“

Každý z našich respondentů nepřímo popisuje v souvislosti s horolezectvím **prověřování** sebe samého a z něho vycházející lepší sebepoznání, což lze opět vysvětlit jako nevědomou snahu o iniciaci, kdy se jedinec snaží podvědomě dostat do situace, která jej prověří. V rámci přechodového rituálu totiž také dochází k prověření vlastních schopností, statečnosti a vytrvalosti (Stephenson, 2012). Pokud jde o **poznávací prožitky**, mimo poznání sebe sama všichni horolezci zmiňují též poznávací motivy horolezecké činnosti v kontextu poznání neznámých zemí, kultur a míst, do kterých se lidé běžně nepodívají.

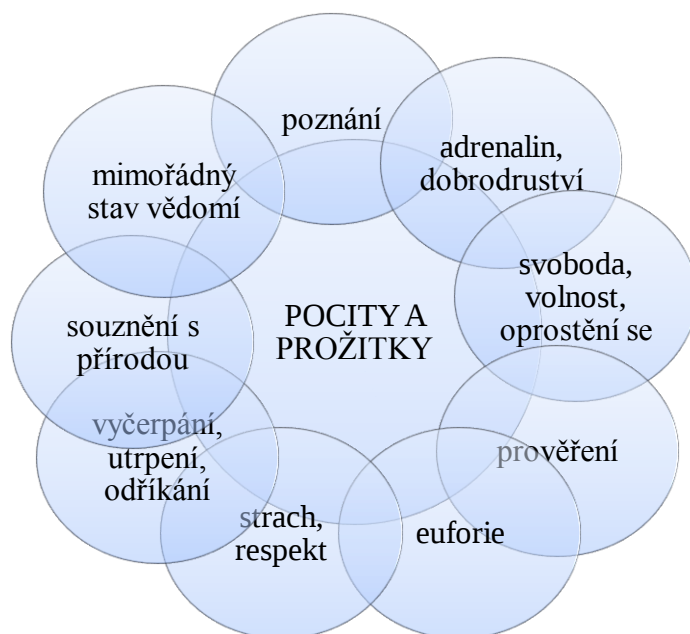

Schéma č. 2: schéma popisující veškeré pocity a prožitky respondentů spojené s horolezectvím

MATKA:

Matka představuje první objekt identifikace, od něhož se dospívající chlapec musí odpoutat v rámci procesu separace, a postupně tak přejít k identifikaci s otcem (Chvála, Trapková, 2004). Z informací získaných v rámci interview vyplývá, že pro dva respondenty představovala matka v průběhu dospívání vhodný identifikační objekt, avšak je otázkou, nakolik zdárná byla následná separace. Jarda se podle všeho s matkou identifikoval a následně se od ní separoval, aby mohl vstoupit do světa mužů plného dobrodružných výprav spolu se svým otcem. Ondřej se ve fázi separace a potřeby vymezení se vůči matčiným radám a názorům ještě nachází.

U zbylých dvou respondentů byla identifikace a následná separace v průběhu dospívání pravděpodobně narušena. Aleš uvádí, že se o něho matka během dospívání nestarala a nezajímala, čímž mu zamezila zdárně se od ní separovat, což bylo příčinou násilného odtržení se od ní v podobě revoltujícího chování tak, jak to popisuje Vágnerová (2012). Karlova matka se vůči svému synovi zdržovala projevování soucitu a Corneau (2012) by ji proto nazval matkou hrdiny, která je velmi náročná, klade na syna velké nároky, a ten se jí v snaží za každou cenu vyhovět a reagovat na její ambice, což se později rozroste i na vyšší kolektivní aspirace. Dále Corneau (2012) uvádí, že se hrdinové trápí pocity viny vůči otci, kterého zradili naplňováním matčiných představy a touží, aby i otec potvrdil, že mají svou cenu, a proto podávají extrémní výkony, které v očích druhých mohou být nesmyslné

a zbytečné. Zároveň Karel přiznává, že byl na matku ještě ve svých čtyřiceti letech velmi fixován, a proto je možné, že i on se ve fázi separace teprve nachází. U jednoho z našich respondentů tedy předpokládáme zdárný proces identifikace a separace od matky, tři respondenti tímto procesem pravděpodobně ještě zcela neprošli, což je ovlivňuje i na jejich cestě k identifikaci s otcem a vztahu s ním.

Ondřej: „Když už se s někým hádám, tak s mamkou a možná s přibývajícím věkem se ty hádky trochu vyostřují, ale většinou jsou to jen maličkosti....Já si prostě někdy myslím, že jsem dospělej a mám právo se rozhodovat a jí třeba přijde, že to dělám špatně, no.“

Karel: „Při tom jednom psychologickým sezení jsme s tou psycholožkou zjistili, že jsem docela fixovanej na tu svoji mámu, že je tam něco, nějaký problém, kterej je potřeba vyřešit.“

„...Ale ta moje mamka od dětství mi říkala, že chlapi nepláčou, nebud' jak nějaká babička když se ti něco stane, nemusím ti to pofukovat. Že taková byla, nikdy mi nic nepofoukala nebo se se mnou nepomazlila, když jsem byl malej, jsem zjistil.“

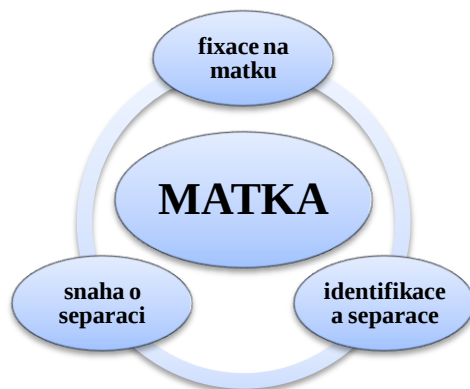

Schéma č.3: schéma popisující vazby respondentů vůči matce

OTEC

Vztahy s otcem se ve výpovědích respondentů různí a ani jeden případ není totožný. Přesto však mezi nimi určitá spojitost je. Ani jeden z našich respondentů nemá podle všeho vztah s otcem řádně uzavřený a vyřešený, což je zapříčiněno buď nemožností identifikace s otcem, anebo neseparováním se. Dva ze čtyř uvádí, že se svým otcem nevychází, jeden respondent se cítí frustrován tím, že je jeho otec ve všem, vyjma lezení, lepší než on a jeden respondent lituje, že si s otcem, který již zemřel, nestihl vyjasnit záležitosti ohledně emocí a jejich vztah označuje slovy „tichý respekt“. Pokud však vzpomeneme, že pro to,

aby se mohl syn identifikovat se svým otcem, je nutné, aby se nejprve separoval od matky, s níž je do té doby identifikován (Chvála, Trapková, 2004) a uvědomíme si, že tři z našich respondentů nedošli ke zdárnému ukončení identifikace s matkou v podobě separace, nepřekvapí nás, že vztahy s otcem jsou v různých rovinách více či méně narušeny.

Ondřej: „Z mého pohledu je táta tak chytrý, že ho nemůžu nikdy překonat, nebo mi to tak připadá... A v tom lezení ho překonám a už se mi to povedlo jako hodně malému a určitě někdy v sedmi mě hodně motivoval ten fakt, že přelezu vlastního otce. Ale musím říct, že pro mě je hodně frustrující, že nikdy nevím víc než můj otec.“

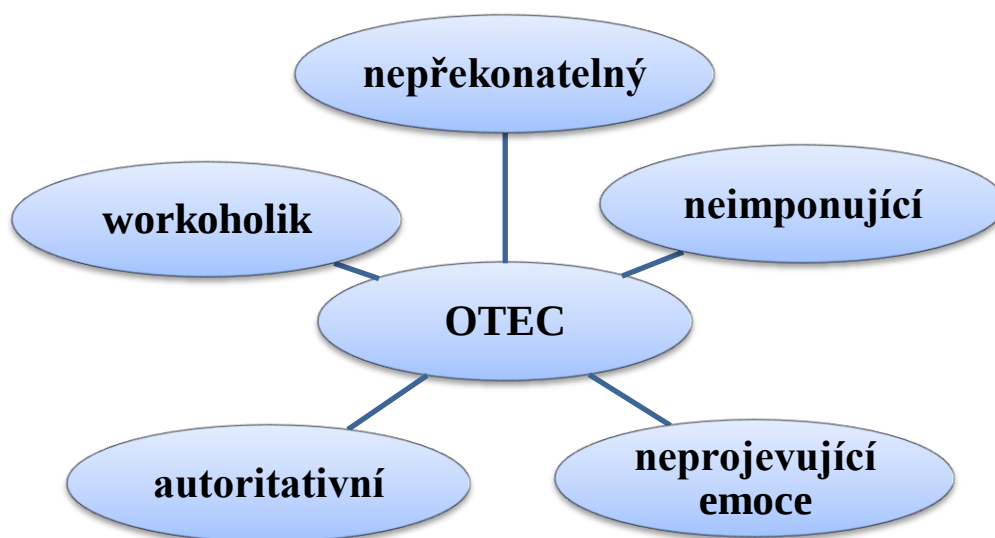

Schéma č.4: přehled charakteristik otců jednotlivých respondentů

DOSPÍVÁNÍ A OTÁZKA DOSPĚLOSTI

Tři respondenti uvádějí, že jejich dospívání bylo poklidné, většinou za doprovodu sportovních aktivit, bez alkoholu a přílišné revolty. Jeden naopak prošel fází revolty, jejíž součástí byla i recidiva a experimentování s drogami.

Pouze jeden z našich respondentů uvádí, že se „asi“ považuje za dospělého muže, jeden z nich jednoznačně přiznává, že, vzhledem ke své nezodpovědnosti, dospělým není, zbylí dva respondenti nad otázkou dospělosti uvažují a ve finále se přiklání k tomu, že se zatím za zcela dospělé nepovažují.

Ani jeden z respondentů nezaznamenal žádný zvláštní okamžik potvrzující jeho příchod do světa mužů a dospělosti, který by tak měl funkci iniciačního rituálu.

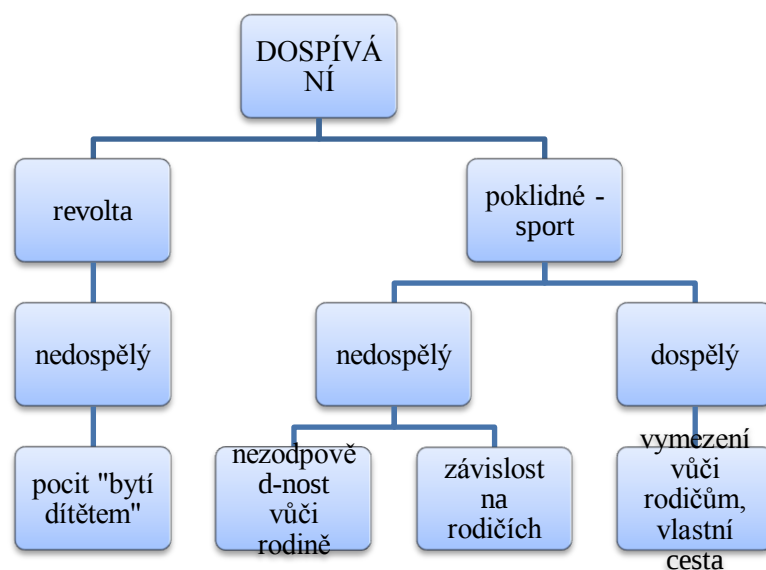

Schéma č.5: schéma popisující průběh dospívání respondentů a současné pojetí jejich vlastní dospělosti

RIZIKO A SMRT:

Všichni naši respondenti přirovnávají riziko spojené s horolezectvím k rizikům, která jsou součástí každodenního života. Smrt pro ně představuje něco, co potká každého, bez ohledu na to, zda se v průběhu života věnoval extrémním sportům či nikoliv, ale ani jeden z nich netouží zemřít při horolezecké činnosti, přestože si jsou vědomi, že se často dostávají do situací, ve kterých by sebemenší pochybení znamenalo smrt. Je tedy zajímavé, nakolik vyvráží jsou horolezci v uvědomování si smrti a smrtelnosti, což jsou v naší společnosti poměrně tabuizovaná témata. Pokud bychom však vzali v potaz, že vyvíjení horolezecké činnosti pro naše respondenty může představovat přechodový rituál, je zde minimální strach z rizika a smrti běžným úkazem. Stephenson (2012) uvádí, že za každým riskantním počínáním se skrývá pohrdání rizikem a muži cítí podvědomou potřebu ignorovat případné negativní následky situací. Podstoupení rizika i symbolická smrt jsou nezbytnou vlastností iniciačních rituálů a strach z nich jedinci pouze brání procesu dospění (Stephenson, 2012).

Vzhledem k tomu, že riziko je nepostradatelnou součástí života, bez něhož by nebyl možný posun (Kirchner, 2009) a zároveň představuje jeden ze základních pilířů iniciačních rituálů, které, v případě, že se odehrávají v přírodním prostředí a po dokončení jsou stvrzeny komunitou, umožňují chlapci vstup do světa mužů a přijetí vlastní dospělosti (Somé in

Stephenson, 2012), lze usuzovat, že naši respondenti o uskutečnění vlastní iniciace usilují. Dva respondenti dokonce otevřeně přiznávají, že strach a riziko je přitahují a vyhledávají je.

Zajímavé je i to, jak respondenti subjektivně hodnotí míru rizika horolezecké činnosti. Na škále rizikovosti jednotlivých sportů je horolezectví řazeno na šestou příčku ze sedmi (Kirchner, 2009), jeden respondent staví horolezectví na čtvrtou pozici, druhý doprostřed na tři a půl, další vnímá horolezectví jako extrémně rizikové a přiřazuje mu proto nejvyšší možnou, tedy sedmou, pozici a poslední respondent nedokáže vybrat konkrétní číslo. Pokud provedeme výpočet pomocí aritmetického průměru ($3,5+4+7=14,5$, $14,5:3=4,83$), zjistíme, že náš výzkumný soubor hodnotí horolezectví méně rizikově, než objektivní škála rizikovosti sportů. Je tedy možné, že, ačkoliv si veškerá rizika s horolezectvím spojená uvědomují, nechtějí si je otevřeně přiznat a přirovnávání rizik v horolezectví k rizikům běžného života, či nenadálé smrti v horách k nehodám, které se stávají například na silnicích, mohou být pouze obranným mechanismem v podobě racionalizace, která představuje subjektivní ospravedlňování vlastních způsobů chování, které jsou objektivně považovány za nesprávné nebo nevysvětlitelné (Fürst, 1997).

Jarda: „*Tak já si myslím, že tyhle ty řeči (ohledně “dobré smrti v horách” u horolezců a “dobré smrti v boji” u vojáků, pozn. aut.) vedeme všichni... Ne, abysme byli zajímaví, spíš abysme si okecali to, co děláme. Samozřejmě, že když to vezmeme na toho vojáka, tak je lepší chytit tu kulku v akci mezi očmi, než chytit deset do břicha a pak na vozíčku nebo na hadičkách bejt půl roku a ještě se tě budou snažit dát dohromady a prožiješ si... Z tohoto hlediska si myslím, že je lepší ta kulka mezi očmi. Ale přitom to samozřejmě nechce ani jeden, ani já zemřít pod lavinou v horách, ani on s tou kulkou.*”

10.6 Odpovědi na výzkumné otázky

VO1: *Jak spolu souvisí vztahy v primární rodině a rozhodnutí věnovat se horolezectví?*

V rámci analýzy jednotlivých případových studií a užití metody zakotvené teorie jsme došli k závěru, že vztahy v primární rodině a horolezectví u našich respondentů spolu mohou souviset v těchto rovinách:

- Neuzavřený vztah s matkou – nedokončená separace od matky znemožňuje synovi identifikovat se s otcem, obdivovat jej a toužit být jako on, čímž je mu zároveň zabráněno proniknout do světa mužů a stát se jeho součástí
- Neuzavřený vztah s otcem – ať již v důsledku neukončené separace s matkou, nebo pro otcovy nevhodné charakteristiky, nepředstavuje otec pro syna vhodný identifikační vzor, čímž jej opět zastavuje na cestě k vlastní iniciaci, právě tak jako v případě, že svého syna dostatečně nepřijímá, čímž mu znemožní zdárné dokončení separace od něho

VO2: *Proč se jednotliví respondenti věnují horolezectví?*

Na základě analýzy jednotlivých případových studií a užití metody zakotvené teorie jsme zjistili, že se u našich respondentů jedná zejména o tyto motivy:

- **Svoboda** – všichni čtyři respondenti uvádějí svobodu jako významný motiv horolezecké činnosti
- **Příroda** – všichni čtyři respondenti jsou nadšeni přírodou, která je při lezení obklopuje, dva z nich pociťují při horolezecké aktivitě souznění s přírodou
- **Prověření sebe sama** – všichni respondenti se též shodují v potřebě prověřovat vlastní schopnosti, překonávat výzvy, mít život ve svých rukou
- **Poznání** – každý z našich respondentů zdůrazňuje poznávací význam horolezectví, a to jak poznání sebe sama, tak svého okolí

VO3: *Jaké bylo rodinné zázemí jednotlivých respondentů v průběhu dospívání?*

V rámci analýzy případových a užití metody zakotvené teorie jsme zjistili, že rodinné zázemí v období dospívání bylo u jednotlivých respondentů různé. Dva z našich respon-

dentů měli zázemí velmi pěkné a s rodiči vycházeli, jeden respondent uvádí, že zázemí nebylo zcela ideální vzhledem k narušenému vztahu mezi jeho rodiči a čtvrtý respondent pro špatné rodinné zázemí v patnácti letech utekl z domu a nelze proto uvést prototyp rodiny, která by podmiňovala v synovi touhu stát se horolezcem.

VO4: Jaké jsou podobnosti ve výpovědích jednotlivých respondentů?

Zjistili jsme, že výpovědi jednotlivých respondentů se shodují v následujících jevech:

- **Motivy k horolezectví** – společnými motivy pro vykonávání horolezecké činnosti jsou svoboda, příroda, prověření vlastních schopností a poznání
- **Neuzavřený vztah s otcem** – všichni naši respondenti mají do jisté míry neuzavřený vztah s otcem, ať již z důvodu neukončené separace od matky a nemožnosti identifikace s otcem, nevyjasnění vzájemných emocí či otcovy nepřemožitelnosti
- **Podstupování smrtelného rizika** – každý z našich respondentů si je vědom rizik, která horolezecká činnost představuje a každý zároveň přiznává, že se dostává do situací, které mohou mít smrtelné důsledky
- **Potřeba regulace emocí** – z výpovědí respondentů usuzujeme také na potřebu regulace emocí (Emotion Regulation Tendency), jež představuje neuvědomované motivy k vykonávání horolezecké činnosti

10.7 Shrnutí vzniklé teorie

V rámci analýzy dat byla navržena tato teorie ohledně souvislostí mezi vztahy v primární rodině a horolezectvím, kterou se nyní pokusíme definovat.

Jakýkoliv neuzavřený vztah s otcem znemožňuje synovi dosažení iniciace. Tím je znemožněno také potvrzení vlastní dospělosti v rámci určitého přechodového rituálu. Není rozhodující, zda je vztah neuzavřený v důsledku neukončené separace od matky, odmítnutí identifikace s otcem pro jeho nevhodné charakteristiky, či nepřijetí otcem.

Z tohoto důvodu poté syn tíhne k horolezecké činnosti, která u něho symbolizuje svobodu a nikdy neuskutečněný iniciační rituál, jehož součástí jsou přírodní prostředí, podstupování smrtelného rizika a prověřování vlastních schopností.

Zároveň poskytuje horolezectví jedinci možnost dočasně se odpoutat od složitých mezilidských vztahů, které prožívá, a emocí, jimiž jsou tyto vztahy nabitý. Při horolezecké činnosti dochází k regulování emocí a tato schopnost regulace emocí je nadále využívána v běžném životě.

Touha po svobodě, která je pro horolezce tolik příznačná, může u jedinců, kteří vyrůstali za totalitního režimu v České republice, symbolizovat nejen svobodu ve smyslu volnosti a osvobození se od veškerých starostí, závazků apod., ale též svobodu pohybu, která byla za dob komunistické vlády v naší zemi značně omezena.

Nezdá se, že by rodinný stav či otcovství měly vliv na zdárné uzavření vztahu s otcem či na vykonávání horolezecké aktivity. Stejně tak nebyl zaznamenán vliv věku horolezců či preferovaného druhu horolezecké aktivity na separaci od rodičů, která v tomto výzkumu sehrává klíčovou úlohu.

11. DISKUZE:

Ve své práci jsem se zaměřila na souvislosti mezi vztahy v primární rodině a horolezectvím. Horolezectví představuje lákavou volnočasovou aktivitu pro mnohé z nás. pro některé se však stalo smyslem života. Spousty lidí napadá otázka, co tyto jedince vede k obětování svého života zdolávání horských i skalních vrcholů. Z jakého důvodu dobrovolně čelí veškerým útrapám, které s sebou velehorské výstupy i náročné skalní přelety přináší včetně podstupování smrtelného rizika a trávení dlouhých dní mimo domov a rodinu. Stejnou otázku jsem si pokládala i já a velmi mne překvapila hypotéza, že toto jednání má, v případě mužů, své opodstatnění v komplikovaných vztazích s otcem. Osobně jsem tento názor považovala za velmi zvláštní a kontroverzní, avšak když jsem začala pronikat do jeho podstaty a zjistila, že vychází též z problematiky dospívání, přijímání mužské identity, přechodových rituálů a dokonce fyziologických jevů, začala jsem jej považovat za zajímavý výzkumný námět.

Jak se v této práci ukazuje, souvislost mezi vztahy v primární rodině a rozhodnutím zasvětit svůj život horolezectví by skutečně mohla existovat. Nicméně, bylo by předčasné prohlásit tuto domněnku za obecně platnou, jelikož naše práce představuje pouze jakousi primární sondu do této problematiky a případný námět pro další výzkumy. Výsledky tedy nelze zobecnit na celou horolezeckou populaci zejména proto, že pro tvorbu řádné zakotvené teorie by bylo třeba sbírat data až do jejich saturace, což se v tomto případě nepodařilo.

Výzkumný soubor byl vybírán v rámci teoretického vzorkování (theoretical sampling), přičemž byl kladen důraz na různorodost respondentů s cílem dosáhnout vyšší validity výzkumu.

Domníváme se, že například věk nehraje v případě platnosti souvislosti mezi vztahy v primární rodině a horolezectvím příliš významnou roli, jelikož primární rodina ovlivňuje jedince na celý život a problémy ve vztazích s rodiči mohou trápit jednadvacetiletého mladíka stejnou měrou jako padesátiletého muže.

Výsledky však mohou být ovlivněny režimem, ve kterém respondenti vyrůstali. V roce 1989, kdy v České republice došlo k politickému převratu, byli dva naši respondenti již dospělými muži, jeden batoletem a čtvrtý respondent se socialismu v naší zemi vyhnul

docela. Tento jev se projevoval zejména v otázkách svobody, kdy pro respondenty, kteří vyrostli za minulého režimu, horolezectví symbolizovalo nejen svobodu ve smyslu volnosti a osvobození se od veškerých starostí, závazků apod., ale též svobodu pohybu, která byla za dob komunistické vlády v naší zemi značně omezena.

Jak již bylo zmíněno, výzkumný soubor byl záměrně volen tak, aby jeho vlastnosti byly různorodé, avšak za podmínky splňování daných kritérií, kterými byl věk převyšující 18 let, minimálně 10 let horolezecké kariéry, kdy jedinec tráví alespoň 2 měsíce v horách či na skalách a pravidelně navštěvuje horolezeckou stěnu. Tato variabilita se týká také rodinného stavu a otcovství jednotlivých respondentů, z nichž dva jsou svobodní a bezdětní, jeden ženatý otec dvou dětí a jeden respondent je rozvedený a má čtyři děti. Přestože se nezdá, že by se tato různorodost na výzkumu jakkoliv podepsala, její vliv nemůžeme vyloučit. Pro případné další výzkumy by tedy bylo vhodné zvolit soubor homogennější.

Z našeho výzkumu vyplývá, že nelze zcela vyloučit vliv vztahů v primární rodině chlapců na rozhodnutí věnovat se horolezecké činnosti, která by mohla reprezentovat neuvědomovanou snahu o završení identifikace s vlastním otcem a zároveň proces iniciace a s ní související potvrzení vlastní mužnosti a dospělosti. To odpovídá názorům mnoha autorů nejrozličnějších publikací zabývajících se právě dospíváním mužů, procesy iniciace, přechodovými rituály a často také rizikovým chováním.

Zaměříme-li se na výsledky výzkumu, které se pokusíme dát do vzájemných souvislostí, vidíme, že ač byly vztahy v primárních rodinách našich respondentů v průběhu jejich dospívání různé, jednotliví respondenti vykazují podobnosti v neuzavřených vztazích s rodiči, tedy nedovršené separace od rodičů. Rodičem, se kterým mají naši respondenti neuzavřený vztah, je ve všech případech otec. Tento jev je však někdy způsoben i komplikacemi ve vztahu s matkou v podobě neuskutečněné separace a s ní souvisejícím znemožněním identifikace s otcem. Společné prvky ve výpovědích účastníků tohoto výzkumu, kterými jsou podstupování smrtelného rizika a motivy k horolezectví v podobě svobody, přírody, poznání a prověřování vlastních schopností, nás opět odkazují k tématu iniciace, kdy jsou právě prověření schopností, podstoupení rizika a přírodní prostředí základními pilíři přechodového rituálu, při kterém je jedinec prohlášen a uznán za dospělého a je tak osvobozen z vlivu rodiny, ve které doposud vyrůstal.

Nabízí se však také úvaha nad tím, u kolika mužů dnes bezproblémově probíhají procesy identifikace s rodiči a následné separace a kolik jich projde pomyslným přechodovým rituálem, při kterém by byla rodinou i společností potvrzena jejich dospělost. Horolezectví

představuje jednu z mnoha variant, jak se s tím vyrovnat, vedle zneužívání návykových látek, workoholismu, rychlé jízdy v autě či na motorce apod. Na druhou stranu má horolezecká aktivita svá specifika, kterými se podrobně zabýváme ve čtvrté kapitole.

V případě dalších výzkumů v této oblasti by bylo vhodné zabývat se podrobněji jednotlivými osobnostními charakteristikami, které horolezce spojují a které určují, že je jim určitou kompenzací právě horolezecká činnost. V rámci dalšího výzkumu by měl být také kladen vyšší důraz na jazykové kódování, které bylo v tomto výzkumu využito minimálně, a proto představuje určitý nedostatek této práce.

Návrhy pro další využití našeho výzkumu tedy spočívají v podrobnějším výzkumném ověřování této problematiky a z praktického hlediska bychom se mohli zamýšlet nad tím, nakolik by bylo možné využít horolezeckou aktivitu v rámci eliminace rizikového chování mladých mužů, například vytvořením cíleného a řízeného programu představujícího novodobý přechodový rituál.

12. ZÁVĚRY:

V této práci jsme se zabývali vztahy rodičů a synů zejména v období dospívání a jejich souvislostí s rozhodnutím syna věnovat se horolezecké činnosti.

Ačkoliv nechceme vyslovit univerzální závěry o tom, jaký by byl prototyp rodiny, která vychová ze svého syna horolezce, analýza dat našeho výzkumu poukazují na existenci souvislostí mezi vztahy v primární rodině a horolezectvím, a to jak v rovině matka - syn, zejména v podobě neuskutečněné separace, tak v rovině otec – syn, kdy často ani nedochází ke zdárné identifikaci s otcovskou figurou, ať již z důvodu nedokončené separace od matky, pro nevhodné otcovy charakteristiky, či proto, že otec nevyjadřuje svému synovi uznání, čímž mu znemožní završení procesu identifikace v podobě separace od něho. Nelze však vyslovit univerzální závěry o tom, jaký by byl prototyp rodiny, která vychová ze svého syna horolezce.

Společnými motivy pro vykonávání horolezecké činnosti byly u našich respondentů touha po svobodě, láska k přírodě, potřeba prověřování sebe sama a potřeba poznání. S horolezeckými motivy souvisí také potřeba regulace emocí, kterou naši respondenti vykazují.

SOUHRN

Hlavním cílem této práce bylo zjistit, zda může rozhodnutí věnovat se horolezectví souviset se vztahy v primární rodině.

V teoretické části jsme se nejdříve soustředili na vymezení základních témat, která se váží k hlavnímu výzkumnému cíli a zároveň k samotnému názvu této práce.

V první teoretické části práce se zaměřujeme na vysvětlení pojmu rodina, především rodina primární, její funkční i nefunkční varianty a zabýváme se též situací rodiny v současné době.

Druhá kapitola se zabývá charakteristikou období dospívání. Přecházíme plynule z roviny obecné ke konkrétním vývojovým fenoménům týkajících se dospívání chlapců. Tato specifika jsou představována jak biologickými danostmi, tak vývojem vazeb mezi rodiči a synem.

Ve třetí kapitole navazujeme na proces dospívání tím, že popisujeme samotné dosažení dospělosti a k němu přidružené procesy identifikace s rodiči a následné separace od nich umožňující tvorbu vlastní identity, tedy iniciační rituály umožňující jedinci prokázání a potvrzení vlastní dospělosti včetně jejich základních charakteristik, zejména pak rizika.

V následujících kapitolách rozvíjíme problematiku dospívání chlapců a vlivu primární rodiny ještě více v souvislosti s horolezectvím a nejrůznějšími aspekty, které se k vykonávání této aktivity váží. V kapitole číslo čtyři se tak zabýváme vymezením horolezectví, prvky rizika, které s ním souvisí a velká část kapitoly je také věnována průvodním fyziologickým jevům, závislosti na sportovní činnosti a teoriím, které se snaží vysvětlit motivaci k horolezecké činnosti z biologického či psychologického hlediska. Nevynecháváme ani sondu do osobnosti horolezce a pocitů, které v souvislosti s horolezectvím prožívá.

Pátá kapitola s názvem „Vztahy otec-syn a horolezectví“ se věnuje vlivu nejrůznějších otcových charakteristik a z nich vycházejících interakcí se synem, které mohou mít vliv na synovo rozhodnutí věnovat se horolezectví.

V rámci výzkumu byla užita metoda polostrukturovaného interview s pěti respondenty, kteří byli vybráni metodami prostého záměrného výběru, příležitostního výběru a samovýběru. Kritérii pro zařazení do výzkumu bylo pohlaví – muž, věk nad osmnáct let, pravidelná a intenzivní horolezecká aktivita po dobu nejméně deset let, kdy vždy alespoň dva měsíce v roce stráví jedinec v horách či na skalách a zároveň pravidelně (tedy několikrát do týdne) leze na umělé stěně. Jeden z respondentů musel být z výzkumu vyloučen pro nesplňování výše zmíněných kritérií, a výzkumný soubor tak čítal čtyři respondenty. Z jednotlivých interview byly sestaveny případové studie, které jsme podrobili analýze v rámci metody zakotvené teorie.

Na základě analýzy dat lze konstatovat, že u našich respondentů existuje souvislost mezi vztahy v primární rodině a horolezectvím a to na úrovni vztahů mezi matkou a synem i v rovině vztahů otce se synem. Nelze však vyslovit jakékoliv univerzální závěry o tomto jevu, jelikož každá případová studie byla unikátní a vztahy v primárních rodinách odlišné. V některých jevech se však jednotlivé případové studie se shodují. Mezi tyto jevy spadá i neuzavřený vztah s otcem. Příčinami neuzavřeného vztahu s otcem jsou u našich respondentů neukončená separace od matky, v jejímž důsledku byla znemožněna identifikace s otcem, nízká míra ujištění o citové vazbě otce k synovi, případně otcova nepřemožitelnost. Shodu ve výpovědích jednotlivých respondentů shledáváme také v oblasti motivace k horolezectví, kde všichni naši respondenti uvádí pocity svobody, potřebu prověřování sebe sama, poznání a přírodní prostředí, které horolezce obklopuje. U všech respondentů jsou také patrné známky potřeby regulace vlastních emocí, kterou jim horolezecká činnost uspokojuje. Posledním společným znakem účastníků výzkumu je také uvědomění podstupování smrtelného rizika pojícího se s horolezeckou činností.

V rámci této práce nebyl zjištěn vliv aktuálního rodinného stavu či otcovství horolezců na utvoření teorie o souvislosti vztahů v primární rodině a horolezectvím. Věk respondentů určitou roli v této teorii hrát může, a to v souvislosti s politickou situací, ve které jedinci vyrůstali, další efekt věku nebyl potvrzen a to z toho důvodu, že primární rodina ovlivňuje jedince na celý život.

Seznam použitých zdrojů a literatury

- 1) Balcar, K.(2012). *Diagnostická práce s rodinami dětí a dospívajících*. Nepublikované studijní materiály k výcviku RT, Liberec
- 2) Barlow, M., Woodman, T, Hardy, L. (2013). Great Expectations: Different High-Risk Activities Satisfy Different Motives. *Journal of Personality and Social Psychology*, 105/3, 458-475, doi: 10.1037/a003354
- 3) Biddulph, S. (2006). *Výchova kluků*. Praha: Portál.
- 4) Biddulph, S. (2011). *Kniha o mužství*. Praha: Portál.
- 5) Bly, R. (1999). *Železný Jan*. Praha: Argo.
- 6) Boecker, H. (2008). The Runner's High: Opioidergic Mechanisms in the Human Brain. *Cerebral Cortex*, 18, 2523-2531, doi:10.1093/cercor/bhn013
- 7) Corbinová, J., Strauss, A. (1999). *Základy kvalitativního výzkumu: Zakotvená teorie*. Brno: Podané ruce.
- 8) Corneau, G. (2012). *Chybějící otec, chybující syn*. Praha: Portál.
- 9) Černík, A. (1964). *Horolezectví: příručka pro horolezce a vysokohorské turisty*. Praha: STN.
- 10) Český horolezecký svaz. (2013). *Horolezecká odvětví a disciplíny*. Získáno 18. ledna 2014 z <http://www.horosvaz.cz/res/data/006/004105.pdf>
- 11) Český statistický úřad (2013). *Složení domácností v ČR*. Získáno 21. října 2013 z http://www.czso.cz/csu/tz.nsf/i/jake_je_slozeni_domacnosti_v_cr20130307
- 12) Dobson, J. (2003). *Výchova chlapců*. Praha: Návrat domů.
- 13) Drapela, V. J. (1997). *Přehled teorií osobnosti*. Praha: Portál.
- 14) Eaves, D.Y. (2001). A synthesis technique for grounded theory data analysis. *Journal of Advanced Nursing*, 35/5, 654-663, doi: 10.1046/j.1365-2648.2001.01897.x
- 15) Fialová, L., Hamplová, D., Kučera, M. (2000). *Představy mladých lidí o manželství a rodičovství*. Praha: SLON.
- 16) Fürst, M. (1997). *Psychologie*, Olomouc: Votobia
- 17) Ganong, F. W. (1999). *Přehled lékařské fyziologie*. Praha: Galén.
- 18) Glaser, B. G, Strauss, A. L., 1967. *The Discovery of Grounded Theory: Strategies for Qualitative Research*, Chicago: Aldine Publishing Company

- 19) Hendl, J. (2005). *Kvalitativní výzkum: Základní metody a aplikace*. Praha: Portál.
- 20) Höshl, C. (1989). *Neuroendokrinologie v psychiatrii*. Praha: Avicenum.
- 21) Chvála, V., Trapková, L. (2009). *Rodinná terapie psychosomatických poruch*. Praha: Portál.
- 22) Janošová, P. (2008). *Dívčí a chlapecká identita*. Praha: Grada.
- 23) Kast, V. (2004). *Otcové-dcery, matky-synové*. Praha: Portál.
- 24) Kirchner, J. (2009). *Psychologie prožitku a dobrodružství pro pedagogiku a psychoterapii* Brno: Computer Press.
- 25) Krejčířová, J., Langmeier, J. (2006). *Vývojová psychologie*. Praha: Grada.
- 26) Leifer, G. (2004). *Úvod do porodnického a pediatrického ošetřovatelství*. Praha: Grada.
- 27) Leuenberger, A. (v tisku). Endorphines, Exercise, and Addictions: A Review of Exercise Dependence, *The Premier Journal for Undergraduate Publications in the Neurosciences*. Získáno 12. listopadu 2013 z <http://impulse.appstate.edu>
- 28) Leuner, H. (1999). *Katatymní prožívání obrazů*. MU Brno: Kraví hora.
- 29) Marr, A.J. (2001). In the Zone: A Biobehavioral Theory of the Flow Experience. *Athletic Insight*. 13 (1) Získáno 12. listopadu z <http://athleticinsight.com/Vol3Iss1>
- 30) Matějček, Z. (2006) *Výbor z díla*. Praha: Karolinum.
- 31) Matoušek, O. (2003). *Rodina jako instituce a vztahová síť*. Praha: SLON.
- 32) Miovský, M. (2006). *Kvalitativní přístup a metody v psychologickém výzkumu*. Praha: Grada.
- 33) O' Connel, N. (1997). *Mimo nebezpečí*. Vsetín: Trango.
- 34) Procházka, V. a kol. (1990). *Horolezectví*. Praha: Olympia.
- 35) Stephenson, B. (2012). *Co dělá z chlapců muže*. Praha: Dharma Gaia.
- 36) Vágnerová, M. (2007). *Vývojová psychologie II. dospělost a stáří*. Praha: Karolinum.
- 37) Vágnerová, M. (2012). *Vývojová psychologie I. dětství a dospívání*. Praha: Karolinum.
- 38) Venglářová, M. (2008). *Průvodce partnerským vztahem*. Praha: Grada.
- 39) Yin, R. K. (1994). *Case study research: Design and Methods*. London: Sage Publications

Seznam příloh

Příloha č. 1. Formulář zadání bakalářské diplomové práce

Příloha č. 2. Český a cizojazyčný abstrakt bakalářské diplomové práce

Příloha č. 3. Ukázka rozhovoru

Příloha č. 4. Ukázka kódování

Příloha č. 1. Formulář zadání bakalářské diplomové práce

Univerzita Palackého v Olomouci

Filozofická fakulta

Akademický rok: 2012/2013

Studijní program: Psychologie

Forma: Prezenční

Obor/komb.: Psychologie (PCH)

Podklad pro zadání BAKALÁŘSKÉ práce studenta

PŘEDKLÁDÁ:	ADRESA	OSOBNÍ ČÍSLO
URBANOVÁ Šárka	Jiráskova 308, Hradec Králové	F110068

TÉMA ČESKY:

Souvislost mezi vztahy v primární rodině a horolezectvím - případová studie

NÁZEV ANGLICKY:

Consequences between relationships in primary family and mountaineering - case study

VEDOUCÍ PRÁCE:

PhDr. Martina Indráková - PCH

ZÁSADY PRO VYPRACOVÁNÍ:

1. Studium odborné literatury zaměřené na psychologii rodiny, dospívání a horolezectví.
2. Tvorba teoretické části zaměřené na vztahy v primární rodině, dospívání chlapců a horolezectví.
3. Vypracování výzkumného plánu, jehož cílem bude zaměřit se na to, zda vztahy v primární rodině ovlivňují rozhodnutí věnovat se horolezectví.
4. Sběr dat pomocí polostrukturovaného interview.
5. Analýza získaných dat dle zakotvené teorie.
6. Vlastní vypracování bakalářské práce včetně diskuse a závěru.

SEZNAM DOPORUČENÉ LITERATURY:

1. Biddulph, S. (2007). Mužství. Praha: Portál.
2. Corneau, G. (2012). Chybějící otec, chybující syn. Praha: Portál.
3. Čermík, A. (1964). Horolezectví. Praha: Sportovní a turistické nakladatelství.
4. Chvála, V., Trapková, L. (2004). Rodinná terapie psychosomatických poruch. Praha: Portál.
5. Höschl, C., (1989). Neuroendokrinologie v psychiatrii. Praha: Avicentrum.
6. Stephenson, B. (2012). Co dělá z chlapců muže. Praha: Dharma Gaia.

ABSTRAKT BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Název práce: Souvislost mezi vztahy v primární rodině a horolezectvím

Autor práce: Šárka Urbanová

Vedoucí práce: PhDr. Martina Fülepová

Počet stran a znaků: 86, 142 259

Počet příloh: 4

Počet titulů použité literatury: 39

Abstrakt:

Cílem práce je ověření existence souvislostí mezi vztahy v primární rodině a horolezectvím. Teoretická část je zaměřena na problematiku rodiny, dospívání chlapců a s ním související procesy identifikace s rodiči a iniciace a dále na horolezectví a veškeré aspekty a fenomény s touto aktivitou spojené. V rámci výzkumu byly zformulovány čtyři výzkumné otázky: Jak spolu souvisí vztahy v primární rodině a rozhodnutí věnovat se horolezectví? Proč se jednotliví respondenti věnují horolezectví? Jaké bylo rodinné zázemí jednotlivých respondentů v průběhu dospívání? Jaké jsou podobnosti ve výpovědích jednotlivých respondentů? Jako metodologický přístup byl zvolen přístup kvalitativní. Typ výzkumu je případová studie. V rámci metod tvorby dat bylo použito polostrukturované interview. Na základě provedení těchto interview byly vytvořeny čtyři případové studie, které byly dále analyzovány prostřednictvím metody zakotvené teorie. V rámci popisu a interpretace výsledků jsme došli k závěru, že existuje souvislost mezi vztahy v primární rodině a horolezectvím.

Klíčová slova: horolezectví, primární rodina, identifikace, iniciace, dospívání, případová studie

ABSTRACT OF THESIS

Title: Consequences between relationships in primary family and mountaineering

Author: Šárka Urbanová

Supervisor: PhDr. Martina Fülepová

Number of pages and characters: 86, 142 259

Number of appendices: 4

Number of references: 39

Abstract:

The aim of the study is to verify the existence of consequences between relationships in primary family and mountaineering. The theoretical part focuses on the issue of family, boys adolescence and processes related to boys adolescence, such as processes of identification with parents and initiation, and also mountaineering with all the aspects and phenomena related to this activity. Four research questions were formulated within the research survey: What is the consequence between relationships in primary family and mountaineering? Why do the individual respondents spend their time mountaineering? What was the family background of each respondent during the time of their adolescence? What are the similarities in the respondents' statements? A quality approach was used in terms of methodology. The type of research is a case study. Within the methods of creating the data a semi-structured interview was used. Four case studies were created on the basis of implementation of these interviews. These studies were then analysed through the method of a grounded Theory. In terms of description and interpretation of the results we came to a conclusion that connection between relationships in a primary family and mountaineering really exist.

Key words: mountaineering, primary family, identification, initiation, maturing, case study

Příloha č.3: Ukázka rozhovoru

Výzkumnice: Takže tobě se líbily ty hory...

Respondent: Ano... A, ty Tatry... Viděl jsem ten Gerlach, tak právě jsem zjistil, že musíš být ten horolezec, abys se tam mohl pohybovat, musíš mít to vybavení.. Tak jsme šli do toho oddílu, byl jsem tam půl roku, od roku 2000 a hned na jaře, po půl roce, jsme jeli do nejslavnější oblasti ADRSPACH, nejtěžší pískovcový lezení v Čechách, možná i na světě.

Jo a potom teda, když jsem teda začal, tak jsme byli v těch Tatrách, vylez jsem ten Gerlach, nejslavnější, no a nic, neuspokojovalo mě to, tak jsem říkal, no a co ty Alpy.. A tak jsem jezdil já, ten můj kamarád Kuba a ještě jsme měli dva, který byli od něj ze školy z vejšky a jezdili jsme na měsíc vždycky do Francie, zabalený auto úplně narvaný, bylo tam letní a zimní lezení a jezdili jsme, že jsme projeli nějaký slavný lezecký jenom oblasti, skalky kolem Verdonu a takový slavný a pak jsme se přesunuli do hor k Mt Blancu, nahoru na ledovec, že si tam taháš všechno včetně jídla....No a takhle jsme právě jezdili hodně do těch Alp, no a pak už jsem si říkal, že i to už je málo, no a to jsem tenkrát jel právě jenom jako cestovatel autostopem do té Indie a když už jsem byl v Indii, tak už jsem si říkal, jsem na dva měsíce vyrazil do Himalájí, že jsem šel k Everestu, že jsem viděl asi pět osmitisícovek ze základních táborů a to třeba v tom Everestu jsem byl v sandálech, jo, v základním táboře, takže dneska už opravdu to je cesta, že to vůbec není problém, přes den je tak teplo, že to stačí tričko, až přes den je pod nulou.. Tak jsem se tam honil takhle s těma nosičema, no a pak už to začlo, že bych tam chtěl lízt a, tak jsme si vymysleli v Pákistánu hned že tam polezeme, ale bohužel, my jsme tam přijeli, já jsem si tam zažádal ČHS o pomoc a oni přesně, když jako nemáš nějaký extra jméno, tak oni ti nepomůžou, je jim to úplně jedno, ty si máš sehnat sponzory, já říkám, že o sponzory nestojím, tak jsme jeli do Pákistánu a že to budem řešit na místě.. Tam jsme teda našli jako toho místního správce a že to stojí tolik a tolik a že potřebujem nosiče a teď to začal, tohle všechno.. A já říkám „Já tohle nepotřebuju, já to chci jít Alpským stylem, já si všechno potáhnu sám.“ No a to nejde, je to prostě udělaný, abys jim zaplatila peníze, já jsem říkal: „Ne, my zaplatíme ten permit, to povolení, to ano, ale jinak to chci jít sám.“ A on teda byl vstřícný, fakt, že znal nějaký slavný horolezce český, jako jmená, jako Rakoncaje, tak že nám pomůže a že nám ukáže v mapě ty místa, kde se máme vyhnout tzv. Checkpointům, kde jsou ty vojáci, kontroly. To jsme udělali, to bylo v pořádku, ale když jsme začli stoupat, tak asi v pěti tisících, tam jsi potom z jednoho sedla zase klesla dolů a tam byla vesnice a to si nedokážeš představit, tam žijou ty klany, to byla vesnice, všechno ze dřeva, to je středověk a oni znaj jenom toho stařešinu.. A my jsme věděli, že se těm vesnicím máme vyhejbat, že buď máme jít v noci, když je tma, je přejít dole, anebo brzy ráno, by nás nikdo neviděl.. No a teď přišlo, už asi čtyři dny a už jsme byli otrávený a já jsem říkal, že to už je jedno, že přes tu vesnici projdu a to bylo asi nějakých deset dopoledne.. Jenom jsme se blížili k té vesnici, tak vyběhly děti, tak jsem říkal Martinovi: „To je ještě v pohodě, dáme jim nějaký bonbony.“ No a tak jsme jim dali ty Bonpari, jenže najednou vylezli chlapi, asi deset m před tou první chýší a měli samopaly všichni, že prostě přes vesnici nepůjdem, ať si to obejdeme, kudy chceme. A teď ta vesnice byla jako na ubočí hory a dole byla divoká řeka, takže jsme skákaly přes

ty šutry v tý vodě, no a najednou přiletěl první šutr na hlavu.. Tak jsem říkal Martinovi: „Hele, Martine, asi by bylo na čase zrychlit.“ No tak jsme začli nějak běžet, protože tohle už jako.. Asi 14 dní ořed námi tam zastřelili nějakýho kluka s holkou, na nějakým treku někde dole, jo, víšco, oni vidí peníze, tam je to úplně jedno, ten život v tom Pákistánu je jim úplně fuk, oni tě tam někde zakopou za vesnici a nikdo tě nikdy nenajde, proto jsem to zhodnotil tak, že příště jedine s tou expedicí, kde máš nějakýho toho vojáka, protože ty si ten respekt vyžádaj a k nim si to nikdo nedovolí.

V: Ještě tady u toho... Když jsi říkal, kvůli čemu jsi začal, co tě bralo na začátku, je to teď pořád stejný, nebo se to nějak v průběhu mění?

R: Je to pořád stejný, podle mě je to jako v tom cestování, jakmile člověk k tomu jednou čichne, tak nikdy dost a už hledá nějaký cíle a už to nemusí být jakože to bude extrémně těžká cesta, ale spíš, že to bude jako v horách, jako vysokohorská cesta a nějaká taková ta slavná klasika, co se dřív dělaly v těch 70. letech nějaký slavný pruvýstupy, tak pro nás je to už dneska relativně snadná cesta, ale pořád to má svůj zvuk a jméno, takže už vyhledávám spíš takový cesty, no..

V: A když bys měl nějak popsat, co ti to přesně dává?

R: Já jsem.. To ti můžu říct přesně, protože já jsem tohleto taky už s jednou psychologkou probíral, ta už má dvacetiletou praxi ta paní z Bohnic, přímo z toho stacíku, z toho krizovýho centra a když jsme se spolu bavili, tk ona říkala, a já jsem jí dal za pravdu, tak 60% z toho, co člověk dělá, tak je pro to ego, uspokojení, že tě druhý jako obdivujou a zbytek je proto, že si chceš něco dokázat, nějaký motor, který tě tam žene, jo, tak tohle když člověk uzná, tak je to akorát pokora, takže jsem zjistil, že nahoru mě žene přesně to, že máš ten obdiv toho okolí, jsem vždycky říkal, když jsme takhle lezli: „Hele, my máme dvě možnosti. Buďto budem slavný, když to vylezem, protože o tom napíšu a možná dostaneme nějakou cenu, anebo budem mrtvý.“ Jiný možnosti tam nejsou. No a takže si myslím, že je to tak, že prostě ty.. žene tě to tam, seš v horách, máš tam klid a vyčistíš si hlavu, máš tam to lezení, přičemž v těch horách, kde musíš zatlouct svoji chybu, není to jako tady v těch skalách, kde to máš zabetonovaný, zacementovaný, takže tam tu chybu nesmíš udělat, jo, ještě s tím jištěním, s kterým jsem byl slavnej, protože pád prostě se rovnal smrt a ještě jsem šel první vždycky, protože buďto to bylo těžký... Že třeba takhle jsme to měli s tím Kubou, že on ved ty lehký cesty a když jsme byli na tom Eigeru ten třetí den, tak on mi říkal: „Tyvole, Jirko, musíš nás zachránit, já jsem ještě mladej a krásnej na to, abych umřel.“ Takže třeba tohle on vždycky říkal a to si na něj takhle vzpomenu, že když byl nějaký problém, tak on věděl, že já to vyřeším a měl ve mě naprostou důvěru, že nikdy v těch horách nezůstanem, no.. Cože mě právě mrzí, že zůstal v těch Himalájích, kde jsme měli bejt spolu. Ale zase člověk si to nesmí dávat za vinu, žejo, je to dospělej chlap, šel tam sám, no, takže nedá se nic dělat, prostě tak to je. Takže si myslím, že to je jakoby cíl každýho. Zaprvý naprostá ta odhodlanost, že někam se podíváš a ještě je to na neznámým místě, takže ty vypustíš všechny ty starosti, který máš z práce, rodinu.. všechno jde stranou, prostě se soustředíš na ten jedinej cíl, za kterým jdeš. No a dojdeš nahorů a je totakový uspokojení, žeš to dokázala a to se ti rozleje opravdu ten pocit po těle, takový to teplo příjemný, žeš to dokázala, ale já vždycky říkám, že u mě je úspěch, až když se vrátím dolů do civilizace nebo k autu, tak pak to teprve považuju za to, že jsme to splnili, protože jako tpři těch sestupech se to stává, že někdo nco zanedbá, no a to je smrt, no.

V: A ten pocit nahoře, o kterým jsi mluvil, to teplo, tak to máš spíš když jsi nahoře, nebo teda až sestoupíš dolů?

R: No, ten úplně, jakoby ta euforie je podle mě když jsi na vrcholu. Ale další přesně ten pocit, kdy si gratuluješ, je, když jsme dole zpátky, že jsme to přežili, takže ono se defacto gratuluje dvakrát, když jsi na vrcholu a když jsi dole. A když jsi dole, tak konečně můžeš říct, tak jsem to přežil a dokázali jsme to, kdežto když jsi nahore, tak si jako pogratiujujeme, jsme tady, dokázali jsme to, ten úspěch tam je, ale pořád ještě je to jenom půlka práce, je tam ten sestup dolů, což na těch skalách nemusíš řešit, tam slaniš.

V: A s tím pocitem.. Stalo se ti někdy, že jsi měl nějaký, já nevím, zvláštní stav myslí?

R: No, to si myslím, že člověk tam zažívá hodně. Anebo máš takový jako že jsi ve zvláštní situaci a nevíš úplně jako co s tím, že dojdeš do nějakýho místa, to se mi stalo třeba na tom Eigeru, tam byl čtyřicetimetrovej komín a z toho tekla voda jak vodopád a teď jak to vyřešíš, žejo, jak polezeš prostě ve třech tisících nějakým vodopádem, kde je všechno uklouzaný, máš tam vápenec, takže se všechno klouže, jak je to mokrá a nemáš tam jištění, nic a víš, že na tebe spoléhají další lidi. No a když jsem tam vylez, tak nahore byl led u konce, tam byl mráz, ale to bylo jenom takovej led že když se do toho zasekneš, to byla jen taková krusta, prostě jenom fím dvoumilimetrovej, takže natom nic nedrželo, takže mně se stávalo, že si pamatuju doteď, že tam byly úseky, že vůbec nevím, jak jsem to přežil, že opravdu jako jak já jsem nevěřící, já jsem hodně nevěřící, , mně se nikdy nic nestalo, mně se to stalo až teď s tou rukou, to se mi stalo před dvěma lety, jinak za celou tu dobu, co jsem na skalách, jsem nikdy nespadnul. Paradoxem je, že s tou rukou se mi to stalo tady na stěně, kdy jsem lez tady bez lana a spadnul jsem ze stropu, prasknul mi chyt v ruce. A to byl ten zlom vlastně, už mi bylo těch 39, v tom, zamyslet se nad tím, jak lezu, ukazovat všem, jak jsem borec jak lezu, že na 60ti metrech dám skobu, že pád je jistá smrt.. to je hloupost, protože prostě se to má dělat tak jak se to má dělat, se dojíšťovat postupně a až teď jsem si to uvědomil, že vlastně člověk není nerozbitnej

Já jsem nechtěl ze začátku nikomu nic dokazovat, mně učarovaly ty hory, to

V: A když bys měl to jenom shrnout do nějakých bodů, co ti to dává, čím tě to obohacuje?

R: Vyčistíš si u toho hlavu. Takže máš jakoby spoustu myšlenek, který potřebuješ nějak utřídit a tady když lezeš a to už nemusíš bejt jen v horách, to stačí i na skalách, tak to ti tak vyčistí, že třeba při běhání, když běhám, tak to pořád na něco myslíš, tam ty myšlenky mít můžeš, ale tady při tom lezení ne. Tam musíš se soustředit, kam dáš ruku, nebo kam dáš nějaký jištění, že prostě všechno jde stranou, tam opravdu ta mysl je jednostranně zaměřená jenom na to lezení a to tě, řekl bych, **osvobodí** úplně, no a odpočineš si u toho, když je to ještě jakoby relativně lehká cesta, tak lezu rychle a vůbec na nic nemyslím a je to docela i na pohodu, že člověk je klidnej, vyrovnanej, kdežto když je to v těch horách, tak jakoby řešíš extrémní situace, že nevíš, kde budeš spát, jak budeš spát, jestli nebudou padat lavina, protože třeba na Eigeru nás dvakrát trefila lavina, jo, ale naštěstí to nebylo nic velkého.

V: A předtím jak jsi zmiňoval takový to něco si dokázat a tak.. Tak má to nějakou konkrétní podobu, co do toho obohacení, nebo co ti to dává, že si teda dokážeš.. něco?

R: Víš co, ono podle mě spousta horolezců, když chceš v něčem vynikat, to je podle mě v jakýmkoliv sportu, tak musíš mít podle mě to ego trochu vejš. Musíš. To třeba byl i Messner, ať si o něm kdo chce, co chce, říká, dodnes se neví, jestli toho bráchu na Nanga Parbat nechal... A ten přesně jakoby... Oni říkají, že ten, kdo chce bejt v nejlepším, musí bejt trochu víc egoista. Musí, jinak to nejde. Musíš jít na ty svoje hranice, zkoušet, kde jsou ty možnosti a jinak to nejde, jinak prostě budeš průměrný horolezec, ale jestli chceš vynikat, a to je

podle mě v jakýmkoliv sportu, že musíš jít jakoby i ty nějaký blízky musí jít stranou. Musí, jinak nedokážeš ty cíle. Jestliže chceš něco dokázat, tak musíš tohle vypustit, oprostít se od toho, jinak jsi průměr. Ale já jsem nechtěl ze začátku nikomu nic dokazovat, mně učarovaly ty hory..

V: Takže dá se to říct tak, že ti jde o to, být nejlepší?

R: No dneska už ne.. Přece jenom je mi 41, takže.. Nevadí mi to, ale už to není jako když jsem začínal. To když jsem začínal, tak jsem hlavně měl to ego tak vysoko, že jsem všem chtěl dokázat, že ikdyž jsem nelez nikdy, tak že to vylezu, že dokážu to jako ten borec, co už leze X let.. A šlo mi to, protože mě hnalo to ego. A že jsem prej teda k tomu měl talent, ale to bylo ve všem.. Já si pamatuju, když sem běžel maraton a manželka mi říkala: „To neuběhneš, to je strašně moc!“ a já jsem běhal u nás na vesnici jenom s kamarádem, on jezdil na kole já jsem běžel a to bylo 16km nebo 20. „To neuběhneš, to je strašně moc!“ Ale tím, že mi tohle řekla, je to nakopnutí toho motoru, že to musím dokázat. A takovej jsem zjistil, že jsem. Skutečně to tak je, že musím si to přiznat, že takovej jsem. Nevím, jestli to bylo jako v dětství, že třeba to ego někdo utlačoval... S tou psycholožkou jsme po tom šli a asi jsme zjistili, že původ pochází ze třetí třídy z učitelky. Mně vždycky všechno šlo, já jsem se nemusel učit, já jsem měl samý jedničky, naši chtěli, abych šel na vysokou, ale ne, já jsem chtěl bejt automechanik od začátku. No a ve třetí třídě jsme se dopídili, že učitelka byla taková, že za mě ještě se mlátilo a ona vždycky dávala takový buráky.. a tím, že já jsem měl vždycky všechno hotový a dělal jsem hlouposti jako luk, žejo, tak jsem byl pořád na hanbě, já si to pamatuju, ale jedniou jsem ji řek, ve třetí třídě, že je to baba plesnivá. A myslím si že od té doby ve mně probudila to ego, že prostě to jde, dokázat všem, že to jde, ikdyž na to nemusíš mít přípravu.

...takže jsem si říkal, že má pravdu, že jako, ikdyž jsem si myslel, že rodiče jsou ideální, tak někdo to v tobě probudit musí, aby si se chtěla odlišovat, že vlastně chceš. Že chceš dokázat, že to jde, že jakmile mi někdo řekl, že to nejde... To samý na běžkách. Já jsem začal taky nějak pozdě na běžkách a známý mi říká: „Tys ještě nikdy neběžkoval?“ „Ne, ne, dej mi hůlky.“ a ujel jsem s nima 10km, tak jsem jim dokázal, že to jde, ikdyž jsem na tom nikdy nestál. Prostě to ego tam bylo a vždycky přesně to, co jsem si vytyčil, to jsem dokázal.

V: A k těm dalším sportům, tak říkáš, že běháš nějaký maratony a tak...?

R: No, já to běhám tak, že se tam postavím a to je přesně ono, že mi to ego.. Dneska už trénuju, teď jsem začal konečně, zase poběžím v květnu, ale dřív jsem vůbec netrénoval, prostě jsem to měl v sobě, já jsem se tam postavil a vedle mě borec z Ostravy: „Tak coo, jako? Máš naběháno? Já byl včera třicet.“ a já říkám: „Hm, to mám tak za rok.“ a normálně jsem to doběh, bez přestávky mi hnalo to ego se nezastavit, jestli to dokážu uběhnout v kuse.. Pozastavit se, to je, ne, to je prostě špatně, takže podle mě v tom mozku se něco blokuje, že vidím jak ten kůň a musím to dokázat a dokud to tělo na to fyzicky má, tak se mi to podaří.

V: A když bys srovnal pocíty při lezení a při tom maratonu..?

R: Ne, to lezení je něco úplně jinýho. Tím podle mě, že jsi.. Hlavně v těch horách, tak tě to naplní takovým blahem, je tam klid, čistej vzduch, nejsou tam lidi, jo, tak to tě prostě uspokojí, seš tam jenom s tím člověkem, kterému můžeš stoprocentně důvěřovat.. Ted' vem si, že tam vylezeš a máš nějaký fantastický výhled, že je tam krásný počasí, jo, takže máš krásnej rozhled, takže to už tam v té duši se ti to rozprostře, žeš to dokázal a mít si třeba půl hod'ky nahoře, když je hezký počasí a to se vůbec nedá srovnat, jednoznačně to horolezectví u mě jako vede, to je číslo jedna sport, co dělám. Tenběh třeba mám k tomu, že mi to podle mě

dává tu fyzickou přípravu, že mám tu výdrž při tom lezení, takže to je jen takovej doplněk, když si jdu zaběhat..

V: Takže třeba když uběhneš ten maraton, tak v cíli je...

R: Tam jsem úplně vyřízenej.

V: Tam žádná euforie není?

R: Ne. Vem si, že to běžíš, je to monotónní pohyb toho těla, ještě když jako nemáš nějakou přípravu a je to opravdu záhul, oni i říkají, že ty maratony by se měly běhat maximálně dvakrát do roka. Že zhubneš minimálně pět kilo, to fyzicky dostaneš tak na frak... A mě se za těch sedm nebo osm maratonů – já už tady patřím mezi ty krále pražský, že když zaběhneš ten sedmej tak máš nějaký ty pink-kings – tak já doběhnu, udělám si tu masáž a jenom dvakrát se mi zatím stalo, že druhý den jsem vstal a mohl jsem normálně chodit, jinak čtrnáct dní ti ty svaly nepracují, takže ty nemůžeš ani ze schodů dolů, protože ty svaly tam nejsou. Takže tam nemůžu říct nějaká ta euforie, tam jenom si říkám: „Tak jsem to zase doběh a už to v životě běhat nebudu.“ a příští rok jsem tam zas. Já jsem to třeba i zkoušel ten půlmaraton a to je přesně to - to jsem běžel třeba i v Budapešti – to mi neuspokojí, protože vím, že to uběhnu. Já přesně potřebuju něco, kde vím, že je nějaký limit-jestli to dokážu, nebo ne...takže to je o tý vůli potom, kousnout se a musíš to doběhnout.

V: Takže to máš tak s těma sportama, že aby tě to bavilo, tak tě to musí pořád jakoby hnát dál a dál, jak říkáš..?”

R: Jo.

V: Takže s tím lezením je to vlastně...

R: To lezení je číslo jedna, no

My jsme měli s manželkou krizi před dvěma lety a my jsme to pak chtěli řešit, tak jsme šli do manželský poradny... A abych to ještě upřesnil, tak manželka je taky horolezec a taky cestuje. Já jsem si jel třeba do Pákistánu na dva měsíce, tak ona potom se známejma jela cestovat třeba do Afriky na dva měsíce, jo, že jsme prostě fakt jako si vycházeli.. No ale přišla pak krize po sedmi letech manželství, přesně jak říkají, tak se stalo. Tak jsme to jako řešili, že jsme šli do společný poradny, tam jsem teda jako viděl přesně jako to moje ego kde bylo, že vlastně jsem ji utlačoval, aniž bych si to uvědomoval.. a zase na druhou stranu ona je takovej generál, že to co chtěla, to vždycky dosáhla, což ženský uměj. Takže se to řeší, že chyba jako je víc na mojí straně, tak pak ještě mám právě známýho v těch Bohnicích a i tu kamarádku, která dělala na krizový lince, tak říkala: „Zkus tam zajít a zkus chodit normálně třeba jen do toho stacíku, jen tak prostě.. Ale musíš chodit každý den, aby jako se s tebou něco stalo a chtěl jsi se sebou něco dělat, tak to není jen že půjdeš jednou za tejdén si sednout někam do sezení. Takže jsem skutečně chodil každý den do toho stacionáře a když jsem zjistil, s jakýma problémama tam lidi chodí a zvlášť ty ženský, když je to položí, tak jsem si říkal, že teda já jsem úplně břídl, že ty ženský jsou tak silný, psychicky, co dokážou vydržet, jak jsou utlačovaný, než je to zlomí.. No a tam jsem se právě nad sebou zamyslel.. Díky tomu, že mám ty známý a že jsem to chtěl řešit. To je přesně ono, že já to chci okamžitě řešit, nenechávat nic na pozdější chvíli a nějak to dopadne, jo, to podle mě je špatně, musí se to řešit hned.

V: A setkal ses někdy v horách se smrtí?

R: V horách se mi nikdy nic takovýho nestalo. Protože zaprvý já nepadám, protože ten můj pád by se rovnal smrt a lezu první, protože jak říká můj kamarád, na druhým může lézt i debil. Protože tam se ti defacto ne-

může nic stát, máš tam natažený to lano před sebou, takže maximálně se někde, jako když ti ten prvolezec nechá větší průjezd, tak se maximálně odřeš, ale nic se ti nikdy stát nemůže.

V: Takže se při tom lezení nebojíš?

R: Ne. Já si to podle mě nepřipouštím. Já si myslím, že lezu natolik - ikdyž si myslím, že to jištění, když jsem ho dával hodně daleko, že to je jako špatně, že je to daleko od sebe, že bych.. pak je opravdu smrt, navíc moh bych strhnout i toho druhýho, že by ty skoby vylítaly z takovýhle vejšky. Tím, že jsem nikdy nespád, tak jsem to jako nezažil, no, ale jinak jsem to jako viděl, že třeba v Chamonix, tak jsme zachraňovali dva francoize, který si nevzali ani čelovky a teď my vidíme, jak si tam svítí mobilama, takže jsme je šli zachraňovat, no, ale pak jako jsme museli zavolat vrtulník, tak jsme je museli zachraňovat.

V: A když bys měl to horolezectví na škále od jedné do desíti a měl bys přiřadit nějaký číslo, co se týče rizikovosti..? Jakoby spíš to, jak lezeš ty, než nějak obecně s tím že 1 je pohoda a 7 je extrém..?

R: No, to co lezu já v těch horách, tak to opravdu je jako extrém. To se rovná smrt, takže desítka.

V: A přesto....

R: Tam těch rizik je tam spousta, od špatnýho počasí, toho, že můžeš přecenit svoji fyzickou zdatnost, ten spolulezec, že ti může zkolabovat... ..

V: Takže to vnímáš jako rizikový, ale ty s tím problém nemáš..?

R: Pro mě ne. Tam, podle mě, mě to láká zase, že to nikdo moc nedělá. Proto i vyhledávám ty cesty, co už dvacet let nikdo nelezl, protože se bojí. Tohle mě žene zase, že tam to ego pořád stejně je.. Ikdyž je to třeba pro mě relativně lehká cesta, tak jsou tam tzv. Označení to AD a TD, to je to subjektivní a objektivní nebezpečí.. Počasí se může změnit během dvaceti minut, spadnout laviny, padající kamení, tyhle ty právě asi vyhledávám. Tyhle cesty co dřív dělali ty prvovýstupy, že je obdivuju, že dřív to dělali s tím konopným lanem na těch skobách a dokázali to vylízt, bez toho vybavení, co dneska na to máš.. Že už v té době, v těch třicátých letech, dokázali udělat ty prvovýstupy.. To mě láká, zopakovat to po nich. To, co nikdo nechce.

V: A třeba tvoji rodiče... tobě už bylo teda 27, když jsi začal lízt, ale stejně, jaký názor na to mají oni..?

R: Můj otec, tomu je to úplně jedno, ten ani jako nemá ponětí, co to jako obsahuje to horolezectví a moje mamka, ta se trochu bojí.. Ale zase je hezký, když pak mi řekne, že se lidi ptají mojí mamky, jestli bude nějaká beseda, nebo promítání, že se na to těší..

V: A jaký jsi měl dětství?

R: Vesnickej kluk. My jsme nikdy nejezdili za hranice, takže my jsme jezdili do vesnice, odkud byli moji rodiče, třicet baráků ve vesnici a tam se všichni znali a tam jsem teda prožil hodně krásný dětství.

Ještě mám sourozence, bráchu, úplnej opak. Ve škole mu to nešlo, sporty žádný nedělal.. A nějak jsme se za posledních – myslím, že od té doby, co se rozved – jsme se od sebe odcizili, že ho jako nějak extra nevyhledávám, já mu třeba popřeju k narozeninám, ale aby se spolu jako povídali... Nemáme o čem. Opravdu to sourozenectví je v takový fázi teď, že nemáme o čem si povídat..

Nemůžu říct, že bysme se nenáviděli, to ne, jen nemáme to společný téma. Protože on nemá přehled o tom kde, v jaký zemi jsem byl, to ne, jeho to nezajímá, on je přesně jako můj otec.

V: A vyrůstal jsi s bráchou a vaši byli taky spolu, jo?

R: Jo, pořád jsou spolu.

V: A to, že říkal, že se nezajímá, že nevědí co děláš..

R: No to nevěděl jenom otec, moje mamka, tu to docela zajímá.. Já podle mě jsem po ní, přesně jakoby hodně citlivej na duši, takovej úzkocitnej a ona právě chtěla vždycky cestovat.. A táta ji to zakázal.

V: Takže necestovala?

R: Ne. A teďka, když bych jí to moh splnit, tak už nechce, že už je jakoby starší, tak nechce.

V: K tomuhle se ještě dostaneme, ale pojďme zpátky k tomu dětství.. Tak třeba na období dopsívání si nějak pamatuješ? Tak od těch dvanácti do dospělosti, jak jsi to zvládal, tohle období, jako pubertu a tak..?

R: Já jsem měl jednu velkou životní lásku. Až do osmnácti, než jsem šel na vojnu, tam jsem to podělal já, samozřejmě, nevybouřenej chlap.. Takže já jsem měl podle mě normální dětství, tím že na tu vesnici jsme jako hodně jezdili, tak já jsem nevnímal to, co se dělo ve městech, prostě na tý vesnici, tam jsem měl tu svoji lásku životní, kterou jsem měl těch pět let a ta puberta, ta mě nějak minula, no.. Pak jsem se vybouřil na vojně, tam to bylo hodně pestrý...

V: A z toho období dopsívání máš nějakou zvláštní vzpomínku, jakéhokoli rázu..?

R: No pak mám další. Já jsem, když mi bylo asi třináct, to ještě teda neoivažuju za horolezectví, tak my jsme si někde půjčili takovej obrovské provaz a měli jsme nějakou skalku za barákem, tak že si to vyzkoušíme.. Byl jsem tam já, brácha a ještě jeden kamarád, takže jsme byli tři a opravdu my jsme byli postrach vesnice. My jsme si půjčili to lano, oni na to vylezli a jeden z nich uvlnil takovej obrovské kámen a on se mi zasek do hlavy. Teď z tý mi stříkala krev, ale já jsem to nevěděl a oni: „Lez dolů, lez dolů!“ tak jsem se podíval a teď jsem viděl, jak to stříkalo na tu skálu, takže v tu ránu jako mdloby, ale stih jsem slízt dolů, no a jak myslíš, že jsme to vyřešili? Hoď tam bahno a dobrý... Žádná operace, nic, normálně to připlekli bahnem, já jsem celý den byl malátnej, večer jsem ještě dostal od babičky, že jsme nějak nepřišli na večeři, ona měla takovou tu velkou vařečku na vyváření prádla, tak nás s ní zlískala... Já jako těch úrazů jsem měl víc..

V: Takže říkáš, že už jste to lezení zkoušeli už někdy předtím...

R: Ale to jsme nevěděli, že to je horolezectví, to jsme jenom tak jako šplhali při laně při tý skále, víš, to jsme vůbec netušili, že to je nějaký jako horolezectví. Jsme jentak si zkoušeli lízt po tom laně.

V: Aha...

Ještě se tě zeptám, jestli se považuješ za dospělýho muže..?

R: Ne. Protože pořád máš nějaký klukovský sny, který si chceš splnit. Ať je to v tom lezení nebo cestování, pořád mám nějaký cíle, za kterejma bych ještě šel, takže si myslím, že ne... Ikdyž mám dvě děti, pořád je ve mě kluk a to je podle mě ten motor, co mě žene.

V: Ten kluk, anebo bejt dospělej?

R: Ten kluk, bejt dospělej, to ne, to ani nechci, ikdyž už mám na to věk.

V: A co si myslíš, že je takový to kdy se člověk stane dospělým.

R: Ve chvíli, kdy nebude dělat takový hlouposti. Kdy si uvědomí, že to je smrtelně nebezpečný a nebude to dělat, nebude to vyhledávat, víš, řekne si: „Mám ty dvě děti.“ A to já nedokážu... Podle mě to je, že dospěješ, že máš vlastní rozum. A tohleto je špatně, prostě máš ty dvě děti a nechceš, aby byly samy, takže podle toho se chovej a jednej. Takže podle mě dospělej nejsem, když tohleto nedělám, tak dospělej nejsem.

To jsme třeba tuhle přišli do skal, děti volná zábava a chlapi jdeme lízt. Typický chlapi nedospělí. Pořád jsme podle mě chlapi nedospělí, který, když tam nemaj tu ženskou, která by je okřikla....

My jsme měli s manželkou krizi před dvěma lety a my jsme to pak chtěli řešit, tak jsme šli do manželský poradny... My jsme dělali s manželkou to, že jsme to v sobě dusili, my jsme na sebe nekřičeli, protože to nechtěla ona, že to měla doma a já potom taky, takže my jsme právě spolu přestali komunikovat, za ty roky, že jsme si to neříkali, co tomu druhému vadí a to je právě ta chyba, to narůstá, narůstá, až to pak vybuchlo. A abych to ještě upřesnil, tak manželka je taky horolezec a taky cestuje. No ale přišla pak krize po sedmi letech manželství, přesně jak říkají, tak se stalo. Tak jsme to jako řešili, že jsme šli do společný poradny, tam jsem teda jako viděl přesně jako to moje ego kde bylo, že vlastně jsem ji utlačoval, aniž bych si to uvědomoval.. a zase na druhou stranu ona je takovej generál, že to co chtěla, to vždycky dosáhla, což ženský uměj. Takže se to řeší, že chyba jako je víc na mojí straně, tak pak ještě mám právě známýho v těch Bohnicích a i tu kamarádku, která dělala na krizový lince, tak říkala: „ Zkus tam zajít a zkus chodit normálně třeba jen do toho stacíku, jen tak prostě.. Ale musíš chodit každý den, aby jako se s tebou něco stalo a chtěl jsi se sebou něco dělat, tak to není jen že půjdeš jednou za tejdenn si sednout někam do sezení.“ Takže jsem skutečně chodil každý den do toho stacionáře a když jsem zjistil, s jakýma problémama tam lidi chodí a zvlášť ty ženský, když je to položí, tak jsem si říkal, že teda já jsem úplněj břídil, že ty ženský jsou tak silný, psychicky, co dokážou vydržet, jak jsou utlačovaný, než je to zlomí.. No a tam jsem se právě nad sebou zamyslel..

Š: A tvoji rodiče asi teda nelezli, že..?

J: Ne.

Š: A jaký teda jsi měl vztahy třeba s mamkou..? Už třeba od dětství, přes to dospívání...

J: Ono to bylo i s otcem v pořádku... Otec jediný si pamatuju, že jediný, kdy mi dal facku, když jsem mu řekl asi ve druhý třídě, že polívka je hnusná, tak mi tam přistálo, ale jinak nic. Jo a pak ještě když nás přivezli s bráchou policajti domů, protože jsme zapálili louku, když jsme se učili kouřit ty stébla trávy a chytla z toho celá louka, celá vesnice to hasila.

J: Takže tam to bylo v pohodě s rodičema.. Ikdyž teďka jak už to vidím zpětně, tím že jsem starší, tak jsem zjistil, že ty rodiče se jako hodně hádali. Jenomže dneska se to řeší rozvodem a ta ženská má kam jít, ale dřív za tý totality vlastně chlap byl ten, co ty peníze nosil domů a měl ten byt od někoho danej, žejo, takže ta ženská neměla kam jít. Jinak si myslím, že by se mí rodiče rozvedli. Že opravdu, když si to takhle zpětně promítnu, tak to není takový, jak jsem si myslel, že by byli šťastní, ne. Moje mamka podle mě byla hodně nešťastná. Můj otec ji nebyl, ale podle mě ji psychicky týral. Moje mamka výborně vaří a oni se dokázali pohádat, že tam je nějaký jiný koření nebo že to... Já vařit neumím, takže mě to nezajímá..

V: Takže to jsou mezi rodičema vztahy a s tebou..?

R: To bylo v pořádku.

V: A co do trávení volnýho času nebo tak..?

R: No, my jsme pořád jezdili na tu vesnici, my jsme pravidelně s rodičema chodili pěšky do toho našeho městečka, ono to bylo pět km, pravidelně víkend co víkend, sobota, neděle jsme trávili tam vlastně s babičkou a to byl statek, takže tam se makalo... A bylo volno třeba jenom odpoledne, jinak se makalo... Jinak na tý vesnici děláš všechno, nohejbl, fotbal, vybíjená, lukostřelb, házená, běhání, prostě co tě napadne.

Takže tak jsem právě strávil dětství. Já jsem nikdy nepřišich k nějakým drogám, to tam neexistovalo, takovýhle věci... Nikdy jsem... Zkoušel jsem kouřit, ale to až v té pubertě a zjistil jsem, že mi smrdí jedna cigareta a tím jsem skončil. Pivo? Pivo mi dali ve třetí třídě rodiče k obědu, kdy byla kachna, já jsem zjistil, že to je trpký a od té doby jsem ho neochutnal, jo, že mám, podle mě, takhle daný nějaký hranice, že jednou mě to zklame a tím to skončí a už nehodlám to zkoušet. Třeba pivo nepiju, většina horolezců se vždycky vozere a já jsem taková bílá ovce, no.

V: A jak jsi říkal, že otec moc neví, jak cestuješ nebo jak lezeš, tak jak ty to vnímáš? Jaký to pro tebe je?

R: Rodiče?

V: M-hm

R: Já bych řekl, že mi to je docela jedno. Protože, víšco, já už jsem dospělej chlap, je mi čtyřicet, takže přesně... Dříve mi to docela vadilo a to při tom jednom psychologickým sezení jsme s tou psychologkou zjistili, že jsem docela fixovanej na tu svoji mámu a že tam je něco, nějaký problém, kterej je potřeba vyřešit. Takže jsem to svoji mamce říká, ta se se mnou měsíc nebavila, pak to uznáa, že to tak asi zřejmě skutečně je, pak to přijala a prostě jsme každý dospělej. Mně třeba vadilo, když nám přišla hlídat, že jsme měli třeba hodně práce oba dva s manželkou, tak přišla, aby nám pohlídala děti, tak ona mě třeba okřikovala: „Jiří, jdi se podívat, máš ty děti ve vaně, ať se ti neutopí!“ no a žena řekla: „To jsou moje děti, já si je ohlídlám, proč mi to ta babička říká? Ať si vezme třeba něco na čtení, ale ať se mi jako necpe do mého života, to jsou moje děti a já si za ně ručím.“ Kdyby tam byla s nima sama, tak ano, ale když jsme tam oba... Tohle jsem si říkal, že mi to vadí a to jsem si právě neuvědomoval. A je to v pořádku, no...

V: A myslíš, že to takhle bylo i dřív?

R: Jo.

V: Takže i v dětství?

R: Jo, přesně tak, když si člověk jako podívá na to zpětně, tak přesně to je, že vyšlo, jak se říká, že přesně čím nechceš být, ta kopie svých rodičů, tak seš. Je to tak.

V: Takže ty myslíš, že jsi spíš maminka?

R: Maminka, tak. Citlivej, paličatej.. Já jsem hlavně zjistil, že to přenáším na tu svou dceru. Mně třeba, co jsem na těch sezeních takhle zjistil, že vlastně to... Ta moje mamka, podle mě... Mě to ego narůstalo nejenom od té třetí třídy... Ale ta moje mamka od dětství, že mi říkala, chlapi neplácou, nebuď jako nějaká bába a když se něco ti stane, nemusím ti to pofukovat. Že taková byla, že mi nikdy nic nepofoukala nebo se se mnou nepomazlila, když jsem byl malej, jsem zjistil... Ale já jsem zjistil, že to přenáším na tu svoji dceru, ona mi támhle spadla – já jsem jí postavil takovej domeček, pod tím je pískoviště, z boku je horolezecká stěna, teď v tom domečku může i spát, k tomu jsem udělal takovou lanovku s žebříkama a nad tím ještě ve třech m námořnickej koš, všechno jsem to postavil sám, nikdy jsem to nedělal, to všichni obdivujou a to je přesně to, co mě žene vždycky, že to, co nedělám, tak to zkusím a ono mi to vždycky zkrátka jde, ale hlavně jsem zjistil na těch sezeních, že já to zase ženu ale k dokonalosti, že to musí bejt úplně super, takže i šrouby mi musí jezdit, že budu jezdit třeba i tejden po Praze, ať to vypadá a nikdo mi to nechce věřit, všichni si myslí, že je to koupený, takže jen ta manželka ví, že jsem to dělal já, že jsem takhle šikovnej a třeba tam na tom sezení mi řekla: „No a Jirko co kdybys ten hřebík natlouk křívě?“ , já říkám: „Nepřípustný!“ , no ale uvědomil jsem

si to a už to neženu jakoby do extrému, že to co dělám, už teď nemusí být perfektní, to nejde, protože člověk jakoby... Pak tě to v tý mysli tíží a pořád se k tomu vracíš a vadí ti to, tak to nejde, musíš si určit nějaký hranice a tak to tak bude a je to jedno.. A to už se právě učím asi čtvrtým rokem, že opravdu jsem se hodně uvolnil v tom, že to co dělám, musí být perfektní, nalajnovaný, nemusí být... – a právě jsem zjistil, že ta dcera mi tam spadla, dva metry, teď se na mě podívala, čekala tu mou reakci, že jí řeknu „Ty toho naděláš!“ přesně jako ta moje mamka : „Ty toho naděláš, nebul!“, teď jsem si to uvědomil, tak říkám: „Vali, pojď se pomazlit, já ti to pofoukám.“ a dobrý, není to nějaký jako: „Ježíš, to je!“ ne, prostě pofoukat, pomazlit a to podle mě mi moje mamka nedělala a to je to, podle mě, kdy mi to ego začalo narůstat, dokazovat těm ostatním, že i když jsem ten srab, že mi to prostě půjde. Podle mě tohle je příčina. No a pak zjistíš, že to, co nechceš být, že děláš. Ale to je přesně to, co měním, že to musím dokázat, že to změním. Tady ta linie skončí a už to bude jinak, jo, ale je důležitý si to uvědomit v tom momentu, protože jednáš reflexivně, okamžitě, jednáš reflexivně a to přesně co nechceš být, děláš po té matce. Ale já si to dokážu uvědomit v tu chvíli a řeknu si: „Dost, takhle ne.“ Takže se tak snažím, no, protože to bych nechtěl v té dceři vyvolat...”

V: Jasně... Takže to bylo k mamce a ještě teda táta v tomhleto...

R: Ten je takovej laxní, ve všem, tomu je všechno jedno... To je silnej kuřák, nikdy nepsortoval, byl akorát u hasišů.. A je to rybář... Jo, takže nemůžu říct, že by se nějak nepohyboval... Třeba po něm mám, že luštím křážovka... Je hodně chytřej a dokonce i udělal tenkrát nějaký zlepšovák a je i manuálně zručnej, cokoliv chce, že to dosáhne. Ale nesportuje, nikdy nesportoval.

V: Takže v tomhle nějaký společný téma..?

R: Ne, jeho zajímá fotbal, hokej, ale mě takovýhle věci nezajímají. Občas se na to podívám, ale nezajímá mě to. Takže my dneska si spolu nemáme o čem povídat ani... Protože jemu je to taky fuk, jak už je starší, v důchodu... Trochu mě to taky mrzí, ale zase si říkám, já už jsem dospělej, já se z toho nezblázním...

V: Takže když se řekne táta..

R: Když se řekne táta, je to táta a tím to pro mě skončí.

A přitom já třeba proti němu nic nemám, proti tomu tátovi, protože když jsem byl malej a vyrůstal jsem, tak pro nás udělal cokoliv, hráli jsme si, chodili jsme ven jako rodina, po obědě, cokoliv nebo tak... Jenom jsme spolu necestovali a já jsem se dal na cestování a tím jsme se odcizili, že jemu je to jedno, kde jsem byl nebo tak, je mu to jedno. Ať jsem byl kde byl, je mu to jedno. Nevím, jestli mě to mrzí, že jsme se odcizili tím, že tím, že si uvědomuju, že jsem dospělej, tak že mě to... On, jaký má ke mě vztah, tak já na to reaguju a je mi to prostě jedno, že on není na mí přednášce. Moje mamka, ta tam jde, jde tam i babička, těm se to líbí, jsou nadšený. Můj táta, tomu to je jedno, ten si jde do hospody na jedno pivo... On jako nějak nechlastá, on si dá jedno pivo a to mu stačí, ale opravdu já jsem ho... Podle mě jsem ho vyřadil z toho života, že nemám s čím...

pozn.: Po vypnutí diktafonu hovoří ještě o tom, že se druhým nedívá do očí, což vychází také ze vztahu s matkou, že nikdy nebyl dost dobrý, a proto se radši díval dolů...

Příloha č.4: Ukázka kódování

AUES

volnost a pocit sepsi s přírodou

dostávat se co nejvýš, potřebovat něco si dokázat

hory,

adrenalin

vyčerpaní

odpočinek

prověřit své schopnosti

respekt, ostržit, dávat pozor a přemýšlet

smysl života

cožovat a poznávat

"jsem poct"

potud je-li někdo zkušený a uvědomuje si všechno riziko

horolezectví nepovažuje za rizikovou

míté zamít

nechtěl součástí života jako takového, a protože neustále říká, že si ověřil na jednu záležitost

V chrátech by však zamít nechtěl

canyoning

trifázový trénink v posilovně a večer přes hodinu v kase plaval

každé ráno běhal cca 20km

nezajímala a nestarala

s matkou prakticky nebyla a nestýkala

Poslední tři roky, v práci dala nám kortalzu obavy

želi něco co se říkat nám a udělali si něco co se dlat nám

V horolezectví se spřítelil zbitou a namyslnou si mnost

světlé spřítelil jako prázdný a neperspektivní

nevyhledával klady, poslední chvilku let spolu s ním nechtěl umítkovat

autoritativní

trouháčiv

do přírody do lesa

venku na ulici s partou

velký zážitek

vykrádání, vracím, vandalsm ut drogam

stále chtít být dítětem

nedokáže dospět osobektivně posoudit

jaz zodpovědný si má, když když dospělý

JAKSA

zážitky nejen lezecké, ale i poznávání

souznění s přírodou a

je život o něčem trochu jiném

nejkrásnější místa na světě

záleží jen na něm a není to hra

respekt, protože se jedná o prostředí, kde hrje velkou roli klima a delší

svoboda

utvářel, navrhoval

chopit, rozvíjet, ochránit

Smrt bore jako něco co potká každého

není jeho cílem zamít pod lávnu

kajak na divoké vodě, na snowboardu, surfu, horském kole

běhá jezdi na kole a běžkách, posílá je - přep

v pohodě, stále spolu byli v jednom domě

fungují se vzájemným respektem, ale občas mu nani přijala, když se ho matka v jeho věku

ptá kam jde nebo kde byl, protože má pocit že ji do toho nic není

žádná máma nemá z takového sportu radost

tlachý respekt

amoc si s tím před jeho smrtí nestihla

nechtěl vypravit do hor

zodpovědnost, když dala v době kdy odhl přel...

průčec Jarova staršího bratra, se Jarým vycházel o mnoho lépe než

s Jarou vždy odovoval, začal obla, zatím co Jaru odovoval pravým jménem, s čímž trv

hodně sportoval

k sebezbrazení nepotřeboval taková gesta jako například al kobd, sport mu poskytoval

dostatečnou možnost vybití

Na dotaz zda sám sebe považuje za dospělou váhavě odpovídá, že asi jo. Dívodem je to

že si po návratu z výhy začal vydělávat sám na sebe, nst za sebe zodpovědnost a tím pádem

ho namusel koho žít a ntkoho tak nenechal, aby mu lal noval žvct

dal roděm jasně najevo, že si svůj život chce žít sám a oni mu jg namohou lal novat

žrád

přelid o tom, co se dělo mezi přechodem z jednoho místa do druhého

sluchové halucinace

ONDŘEJ

návlak jako výzev
objevovat nepoznané
dopřít se k
dobrodušství
vojáckosti
svobodu
opřít se od reality
rodina
pocti naplnění
adrenalin
ušlech

vyhlédává strach a riziko

do situací, které by v případě pádu měly smrtelné následky

stovnářka rizika spojená s horolezectvím a riziky každodenního života

snowboard

lálal by ho také paraglide

+ příjezd - rčení

hidky se s přibývající věkem vyostřují

nizozemské neshody ohledně malířství

neptiznavit, ale přesto si Ondřej myslí, že jsou na jeho horolezecké výkony pyšní

namáhá se nikdy překonat

čec překonat a to je pro něho do jisté míry motivace

rospoluje

čec editi sm - verkolit - začal méně pracovat s

v polidů - pít y j - nikdy přišel nezajímá v

že žít a něco nepoznat, nemá pocit, že by o něco přišel

Za slavně dospělého se ale bude Ondřej

važovat až se chvilu, kdy bude bydlet sám, *čím dál o sebe věří, že je dospělý*

mít se sám rozhodnout, že už

neptit omnost myslí

proti káři do jiného stavu myslí, který j - baví

KAREL

hlid
uspokojení a naplnění
osud
adrenalin
nabuzení a namotivovanost
blahom
šstý vzduch
osvobození

potřebu dokazovat ostatním, že dokáže to, co chce

ze začátku se učil s tím, že dokazovat

horu, které mu učoval v

období

podívat se na neznámá místa

dokázat něco sám sobě

oprostění

Strach si káři při lezení nepřípustí, přesto se s jevědem veškerých rizik

pád by znamenal smrt

během lezení chovat se jako

hlíkal, že chápí nepříčnou, že nesmí být jako bába, nikdy mu neopoukal a nikdy ho nepomazila

chová i jako jeho matka a snaží se to změnit

svou matku přišel si nově a že je tam již od dětství nějaký problém

rodina má velké problémy - *každý dělá svůj, je matou*

stěm byl o v pohodě, odizil se až později

nikdy nesportoval, takže nemá žádnou společnou téma

čec už nic necítí

vsoučasné době nevyhledává

nezajímá - nemá poní

není - *není kyt ve pjele*

není - příležitost přichází k drogám a alkohol

Puberta: Káři a matka

Za dospělého se však Káři nepovažuje

Dospělý je pro něho muž ve civilu, kdy si

uvědomí nebezpečí a rizika a s čím edem na své děti je přestane vyhlédávat, což on nedokáže

zda a bezvýsledkovitě
překonat něco a velmi nebezpečné úkony, aniž by si pamatoval jak